

Wasti Feldt – forskningsbiografi om kvinnligt föreståndarskap i Pingströrelsen

Mattias Sennehed

Skrifter utgivna av
Insamlingsstiftelsen för pingstforskning
Nr 24

Mattias Sennehed

Wasti Feldt

Forskningsbiografi om
kvinnligt föreståndarskap i Pingströrelsen

Våren 2023 presenterade Mattias Sennehed kandidatuppsatsen *Wasti Feldt: Kvinnan i frikyrkan. Hur och varför Wasti Feldt-Johansson blev Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare* vid Akademi för Ledarskap och Teologi, ALT. Mats Larsson var opponert och Ulrik Josefsson examinator. Uppsatsen ligger till grund för föreliggande skrift. Den har kompletterats med ett förord och med ett avsnitt om fem tidiga kvinnliga föreståndare i Pingströrelsen utifrån intervjuer med dessa. Smärre ändringar har gjorts i de texter som hämtats från uppsatsen, dessutom har avsnittet »Abstracts« utgått.

INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING instiftades år 2004 av pingstpastor Bertil Carlsson och hans fru Anna-Britta Carlsson. Stiftelsen har till ändamål att främja akademisk forskning om den svenska Pingströrelsen och förvaltas av Pingstförsamlingarnas skol- och kursverksamhet (PSK). Stöd till fonden kan ges genom dess bankgiro nr: 5851-6899.

Copyright: Mattias Sennehed 2023

Utgivare: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning, www.pingst.se

Omslag: Eric Ekman

Bild: Foto på Wasti Feldt från Evangelii Härolds arkiv i Pingstarkivet, Alvik.

ISBN 978-91-983875-4-4

ISSN 2000-0006

Tryck: Skilltryck AB, Skillingaryd 2023

E-publikation: www.pingst.se

Tillägnas Linnea

Innehållsförteckning

Förord 9

Kapitel 1: Introduktion 11

- 1.1 Inledning 11
- 1.2 Syfte 11
- 1.3 Problemformulering/Frågeställning 12
- 1.4 Metod och genomförande 12
- 1.5 Material, urval och avgränsningar 14
- 1.6 Dispositioner och definitioner 15

Kapitel 2: Forskningsöversikt och teori 17

- 2.1 Forskningsöversikt 17
- 2.2 Teori 19

Kapitel 3: Wasti Feldt-Johanssons biografi 21

- 3.1 Barnet och tonåringen Wasti, 1929–1949 21
- 3.2 Frälsningssoldaten Wasti, 1942–1951 24
- 3.3 Pingstvännen Wasti, 1951–2012 30
- 3.4 Missionären Wasti, 1957–1958 35
- 3.5 Sångerskan Wasti, 1957–1965 37
- 3.6 Predikanten Wasti, 39
- 3.7 Fru Wasti Feldt-Johansson, 41
- 3.8 Kvinnokämpen Wasti, 42
- 3.9 Pastorn (!) och föreståndaren (?) Wasti, 1979–2004 46
- 3.10 Pensionären Wasti, 2004–2012, 55

Kapitel 4: Teoretisk analys 57

- 4.1 Pingströrelsen och Gileadförsamlingen som fält 57
- 4.2 Wasti Feldt-Johanssons kapital 60
- 4.3 Wasti Feldt-Johansson biografi som teologi 63
- 4.4 Slutsats 65

Kapitel 5: Kritisk diskussion och konstruktivt bidrag 67

- 5.1 Diskussion kring metod och teorival 67
- 5.2 Uppsatsens bidrag 68
- 5.3 Förslag på vidare forskning 69

Kapitel 6: Kapitel 6: Pingströrelsens tidiga kvinnliga föreståndare 70

6.1 Wasti, härförare utan armé 71

6.2 Jakten på Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare i traditionell
roll 72

6.3 Eija Aztor – Vireda 75

6.4 Ingalill Bergsten – Lundsbrunn 80

6.5 Ingrid Andersson – Österfärnebo 83

6.6 Marianne Andréas – Billdal 87

6.7 Rigmor Holst – Korsberga 90

Fotografier på fem kvinnliga föreståndare 95

Källförteckning 97

Förkortningar

GA	Gileadförsamlingens arkiv
FaHa	Frälsningsarméns huvudarkiv
FaOsa	Frälsningsarméns Officersskola arkiv
PA	Pingstarkivet Alvik
RA	Riksarkivet

Förord

Hösten 2022 funderade jag en hel del på vad som skulle vara ämnet och frågan för den kandidatuppsats som skulle avsluta en ovanligt långdragen studietid. Min ingångstanke var att på något sätt beröra trosutveckling och församlingsliv för åldersgruppen unga vuxna – det ämne som har engagerat mig mest i mitt yrkesliv hittills och ett ämne där jag besitter viss förkunskap. Vid ett tillfälle så uppmuntrades jag av någon av lärarna vid Örebro teologiska högskola där jag studerade, att välja ett ämne och fråga som verkligen engagerar och tar tag, något jag kände lust för. Det som kom upp var lite oväntat området kvinnligt pastors- och föreståndarskap i Pingst och namnet Wasti Feldt. Min hustru Linnea tjänar som pastor och föreståndare och det är något som jag är både glad och stolt över. Men jag visste också att det är en relativt kort tid som det har varit möjligt och att det på något sätt hade med en viss Wasti Feldt att göra. Nyfikenheten var väckt och på den vägen är det som uppsatsen kom till.

Det visade sig även att ämnet, som kom att sorteras inom kyrkohistoria, ändå var väldigt dagsaktuellt. Frågan om kvinnors möjlighet att tjäna som pastorer debatterades i både teologistuderandes lunchrum och sociala medier. Även föreståndaren för samfundet Pingst, Daniel Alm, belyste frågan på ledardagarna »Pingst ledare« och strök under att det är en självklarhet att det är möjligt för kvinnor att fungera i alla ledarfunktioner inom Pingst. Tidningen *Dagen* belyste ämnet med flera artiklar under maj–juni 2023 och ägnade två avsnitt av Frikyrkopodden för att göra en historieskrivning där Wasti Feldt berördes men även nutida kvinnliga föreståndare som Linnea Sennehed och Anethe Carlsson vilka medverkade i avsnitten.¹ Ytterligare exempel på ämnets relevans i tiden är att ett nytt nätverk för kvinnliga pastorer och förkunnare, Predikantsystrar, ordnades och bjöd in till konferens 2022. Även samfundet Pingst planerar att starta ett nätverk med fokus på att stödja och främja kvinnligt pastorskap i rörelsen.

Efter att min uppsats hade framlagts hade även filosofie magister Håkan Kenne, lärare vid Akademi för ledarskap och teologi, framlagt

¹ Frikyrkopodden avsnitt 26 och 27.

masteruppsatsen *Som att binda en elefant med spindelväv – en undersökning om kvinnor som förkunnare och ledare i tre svenska frikyrkor*.²

På många olika sätt är alltså frågan om kvinnans möjlighet att tjäna som pastor och föreståndare i svensk frikyrklighet aktuell och jag är glad för att min uppsats, liksom föreliggande skrift, kan ge ett bidrag till det pågående samtalet.

När möjligheten gavs att presentera uppsatsens resultat i bokform fanns även tid och tillfälle att tillföra några värdefulla delar, främst det avslutande kapitlet som delvis besvarar en av de frågor som jag formulerade i uppsatsen som förslag på vidare forskning. Frågan rör de kvinnor som kom att anförtros rollen som föreståndare i svenska pingstförsamlingar efter Wasti Feldt-Johansson. Vilka var de och tilläts de ha en traditionell föreståndarroll på samma sätt som männen? Kapitlet innehåller intervjuer med de fem kvinnor som finns upptagna som föreståndare i *Pingströrelsens årsbok 1992*, vilket är det första året där uppgift om vem som innehar den rollen finns nedtecknad.

Jag vill passa på att rikta ett särskilt tack till Magnus Wahlström för mycket värdefullt stöd kring grundforskningen och insamling av material till uppsatsen samt hans helhjärtade, oförtröttliga arbete med arkiv och forskningsarbete inom samfundet Pingst. Jag vill även tacka teologie doktor Mats Larsson som bistod mig som handledare i uppsats-skrivandet. Mats var den kritiska vän som jag behövde och hans uppmuntran och vägledning var mycket värdefull för mig.

Avslutningsvis vill jag tacka dig som läsare. Tack för att du vill uppmärksamma Wasti Feldt-Johansson genom att läsa den här forskningsbiografin med fokus på hennes liv och tjänst och lära dig mer om de omständigheter som möjliggjorde för henne att bli en pionjär och vägröjare. Jag är dock inte så säker på att Wasti själv hade tyckt att det var så viktigt att du lärde dig något om henne. Det jag vet med säkerhet är att hon tyckte det var avgörande att varje människa, kvinna eller man, gavs utrymme att få tjäna Gud på det sätt som Han kallar till. Är du med och skapar en sådan församlingsmiljö och kristenhet så bidrar du till att hedra Wasti Feldt-Johanssons minne.

Motala den 28 augusti 2023

Mattias Sennehed.

² Kenne 2023.

Kapitel 1: Introduktion

1.1 Inledning

Jag har sett kvinnor vara predikanter och pastorer hela mitt liv. Min mor jobbade i kyrkan när jag var barn och min fru tjänar idag som föreståndare. Samma år som jag själv föddes, 1980, blev Wasti Feldt-Johansson den första kvinnan att anförtros ansvar som föreståndare inom Pingströrelsen. När jag själv blev ungdomspastor hörde jag namnet Wasti Feldt, men jag reflekterade inte över hur kort tid i min församlingsrörelses historia som kvinnor kunnat vara pastorer och föreståndare.

Frågan är levande även idag. Den tillåtande synen på kvinnligt ledarskap utmanas av olika teologiska strömningar och traditioner. Vår teologi och praxis får konsekvenser inte bara för den kvinnliga halvan av kyrkan utan för hela gemenskapens självbild. Vi är genom vår praktik en utfästelse både om Gud och människan. Vi är en gestaltad teologi och antropologi. För att navigera framåt är det värdefullt att veta varifrån man kommer, något den här uppsatsen kan bidra med uppgifter om.

Min förhoppning är att läsaren ska få inblick i vad Wasti Feldt-Johansson gjorde och varför hon tilläts göra det. Jag kommer även beröra spännande frågor om Feldt-Johanssons vilja. Vad ville hon och varför kan hon tänkas ha haft övertygelsen om att hennes vilja var rimlig? Även om viljan är personlig uppstår den också i relation till någons omgivning. »Man kan visserligen göra vad man vill, men att vilja vad som helst står icke i vår makt.«³

1.2 Syfte

Uppsatsens syfte är att göra en biografisk teologisk studie av Wasti Feldt-Johanssons liv och gärning samt analys av avgörande personliga kapital som möjliggjorde tillsättandet som Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare.

³ Bourdieu 2000, 9.

1.3 Problemformulering/Frågeställning

Utifrån syftet har jag valt följande problemformuleringar för uppsatsen:

- 1) Vem var Wasti Feldt-Johansson och hur gestaltade sig hennes liv, tjänst och teologi?
- 2) Hur kan Feldt-Johanssons tillsättande som pastor och föreståndare förstås i ljuset av Pierre Bourdieus fältteori?

1.4 Metod och genomförande

Tidigare studier gällande kvinnligt pastorskap i Pingströrelsen har fokuserat på frågor som hur det kom sig att kvinnor alls kom att godtas som pastorer. Frågeställningarna och metoderna ger generella svar. Den här uppsatsens frågeställning rör inte främst varför en kvinna kunde bli föreståndare, utan varför just Wasti Feldt-Johansson blev det. För att besvara det har jag valt en metod som är applicerbar på individnivå.

Biografisk teologisk metod

Uppsatsens metod kan kallas biografisk teologisk och är en utvecklad variant av den historiskt biografiska. Metoden presenteras av James William McClendon i boken *Biography as theology*. Den ger en passande grund för mitt arbetssätt i uppsatsen då den har potential att fördjupa föregående forskning.⁴ Tidigare har genusanalys och systematisk teologisk analys använts. Det har bidragit med etiskt perspektiv och fördjupad förståelse gällande bibelsyn och tolkningssätt. *Biography as theology* visar hur det biografiska studiet sammanför de föregående forskningsperspektiven genom att den etik och teologi som en person har blir gestaltad i sitt liv och synliggjord i biografien.⁵ McClendon menar att en persons teologi och etik är sammanboende; de delar vardagsrum och är tvingade att komma överens angående varandras angelägenheter.

Biografisk teologi undersöker teologi i relation till någons livsberättelse och personliga karaktär.⁶ Forskaren gör en biografi som

⁴ Se 2.1, Forskningsöversikt.

⁵ McClendon 2002, 19.

⁶ Termen historiskt biografisk återfinns även i litteraturforskning och syftar då på användandet av författarens livsberättelse i relation till författarens verk.

uppenbarar personens karaktär och övertygelser som sedan analyseras teologiskt. Enligt McClendon återfinns inte övertygelser säkrast i någons teoretiska resonemang men i dess levda liv:

Yet, when we do find our convictions, we find the best clue to ourself [...] people stake money on opinions [...] but] stake their lives on their convictions; opinions are argued, but convictions are the hidden agenda in every argument, the unseen weight on even the most honest set of moral scales.⁷

McClendon ifrågasätter om en teologi som aldrig blir gestaltad ens är teologi, men menar att berättelsen om ett liv har potential att vara teologi. »Theology must be at least biography [...] biography at its best will be theology.«⁸

För att insamla sakinformation till biografien har jag gjort intervjuer med öppna intervjufrågor med informanter som antingen varit sakkunniga på ett visst område eller haft personligt samröre med Feldt-Johansson. Jag har även ägnat mig åt arkivforskning, se nästa avsnitt och sida 14 för vidare beskrivning.

Det vardagliga språkbruk som informanterna har använt när de intervjuats speglar hur dessa delgivit informationen, men också den slags personliga närhet till uppsatsens huvudperson som den biografisk teologiska metoden inbjuder läsaren till.

Tillvägagångssätt

Arbetet inleddes med att sammanställa en biografisk skildring av Wasti Feldt-Johansson. Uppgifter ur källmaterialet inhämtades med induktiv ansats utan att söka stöd för någon särskild hypotes. Jag inledde med att närläsa Wasti Feldt-Johanssons bok, *Kvinnan i frikyrkan*, där grundläggande uppgifter av biografisk natur framkom. Informationen sorterades kronologisk i kapitel där vart och ett beskriver en händelse eller tidsepok. Jag eftersökte sedan ytterligare uppgifter genom intervjuer, arkivsökningar och skriftliga källor. Efter sammanställandet av biografien gjorde jag en analys av materialet med inspiration av Bourdieus fältteori.⁹

I författandet av biografien har jag haft två ambitioner. Dels har jag strävat efter en deskriptiv framställning med en så objektiv och tydlig

⁷ McClendon 2002, 2.

⁸ Ibid, 22.

⁹ Se kapitel 3 för biografi; 2.2 för beskrivning av teori; 4.1 för fördjupad analys.

beskrivning som källmaterialet har tillåtit. Dels har jag velat att personliga beskrivningar och erfarenheter av Wasti Feldt-Johansson som informanter och källor har förmedlat också skall finnas med. Det hör till den biografiska metoden som uppsatsen använder sig av.¹⁰

Etiska överväganden

Wasti Feldt-Johansson avled 2012 och är en historisk person vars liv är av allmänintresse. Samtidigt finns ännu levande nära släktingar som berörs. Det är ofrånkomligt att en biografisk skildring som innefattar uppgifter som personen inte själv sammanställt eller tillhandahållit kan anses vara integritetskränkande. Uppgifter rörande andliga erfarenheter och personliga beslut har tagits med om de är avgörande för att få en sammanhängande, korrekt och förståelig biografi. Även om de kan anses vara mycket personliga är de i sin framställning inte kränkande. Vissa uppgifter om hälsotillstånd finns med om de ger fördjupad förståelse för ett särskilt skeende, i övrigt har de utelämnats.

1.5 Material, urval och avgränsningar

Jag har avgränsat mitt urval av material till det som direkt rör Wasti Feldt-Johansson. Fokus har särskilt riktats åt de händelser som jag ansett haft bäring på uppsatsens frågor samt har värde för den fördjupade analysen. Gällande arkivforskning har jag gjort utdrag från Riksarkivet om Frälsningsarmén och fann avgörande uppgifter. Jag har besökt det som kvarstår av Gileadförsamlingens arkiv, nu förvaltat i osorterat skick av församlingen Hillsong, Göteborg. Där hittade jag protokoll från styrelse-, äldste- och församlingsmöten samt församlings-tidningen *Balsam*. Jag har även besökt Kungliga biblioteket i Stockholm och dess mikrofilmarkiv av tidningen *Dagen*. Jag ägnade särskild uppmärksamhet åt åren 1979–1982, diskussionen som fördes kring kvinnligt ledarskap samt material rörande Wastis Feldt-Johanssons bok och pastorskap. Vidare har jag sökt i Pingst digitaliserade arkiv av tidningen *Evangelii Härold* åren 1951–1966. Uppgifter av värde har även

¹⁰ Se 5.1 för kritisk reflektion kring metoden.

återfunnits i tidigare forskning rörande kvinnligt pastorskap i Pingströrelsen samt i olika uppslagsverk.¹¹

Under arbetets gång har jag genomfört elva intervjuer med personer som på olika sätt funnits i Wasti Feldt-Johanssons närhet. System Gurli Feldts bidrag har varit särskilt värdefullt.¹² Intervjuerna spelades in och skedde med förberedda frågor om det område eller den tidsepok under vilken personen har haft samröre med Feldt-Johansson. Jag har blandat öppna frågor med påståenden och även lämnat öppet för informanten att ge övriga upplysningar.

Wasti Feldt-Johanssons bok *Kvinnan i frikyrkan* har gett avgörande beskrivningar samt information om hennes liv, motivation och teologiska förståelse.

1.6 Disposition och definitioner

Disposition

I föreliggande kapitel beskrivs motiv för att skriva uppsatsen, samt syfte och frågeställning. Vidare presenteras den biografisk teologiska metoden, mitt arbetssätt samt uppsatsens primära källor. Kapitlet avslutas med beskrivning av etiska överväganden samt disposition, definitioner och begrepp.

Kapitel 2 inleds med forskningsöversikt gällande kvinnors tjänst som pastorer och föreståndare i Pingströrelsen. Kapitlet avslutas med en översiktlig redogörelse för Bourdieus fältteori, vad som avses med begreppen fält och kapital samt hur teorin använts i kyrkohistorisk forskning tidigare.

Kapitel 3 innehåller Wasti Feldt-Johanssons biografi, tillika det material som har använts i en teoretisk analys som redovisas i kapitel fyra.

Kapitel 5 innehåller en kritisk diskussion kring metod och teorival. Där återfinns även en beskrivning av uppsatsens bidrag samt förslag på vidare forskning. En av de frågor som tas upp där besvaras delvis, som redan nämnts, i kapitel 6. Frågan rör, som redan nämnts, de kvinnor som kom att anförtrons rollen som föreståndare i svenska pingstförsamlingar efter Wasti Feldt-Johansson. I kapitlet omtalas de fem första.

¹¹ Se Källförteckning.

¹² I källförteckningen presenteras informanternas relation till Wasti Feldt-Johansson.

Definitioner och begrepp

I kapitel 3 används för- och efternamn vid första tillfället någon omnämns, därefter antingen med förnamn eller efternamn.

Wasti stavades av henne själv med »W«, men hennes dopnamn var »Vasti«. Jag har valt att, likt Feldt-Johansson själv, stava med »W«, men behållit stavning med »V« om det är citat från annan källa.

Pingströrelsen är ett återkommande begrepp och är inte lika entydigt som det kan verka när det står i bestämd form singularis. Fram till 2004 var Pingströrelsen inte ett samfund och hade ingen formell nationell ledare. Däremot hölls den samman av relationella strukturer. Uttryck för tillhörighet var till exempel deltagande i den årliga predikantveckan i Stockholm, att församlingen fanns i rörelsens årsbok samt att de tilldelades vigselbehörighet. Rörelsens företrädare har själva gjort en distinktion mellan pingstväckelsen, som har ekumenisk räckvidd, och Pingströrelsen som avgränsad kyrkogemenskap. En församling inom Pingströrelsen kallas här pingstförsamling. Begreppen evangelist, pastor och föreståndare kommer vara av vikt och redogörs närmare för i kapitel 3.

Kapitel 2: Forskningsöversikt och teori

2.1 Forskningsöversikt

Kvinnors roll i frikyrkan är ett angeläget men ändå eftersatt ämne. Enligt teologie doktor i Missionsvetenskap Gunilla Nyberg Oskarsson har kvinnors bidrag i svensk frikyrkohistoria allt för ofta osynliggjorts och forskningens omfång varit relativt begränsad.¹³ Trots detta är materialet mer omfattande än vad jag kan redogöra för som helhet här, och följande översikt är att betrakta som ett axplock av forskning som berör ämnesområdet. En avhandling som den här uppsatsen liknar i sin form och ansats är Gunilla Gunners, *Nelly Hall uppturen och ifrågasatt*.¹⁴

Wasti Feldt-Johansson som person förekommer både i svensk och internationell forskning.¹⁵ Däremot finns det ingen avgränsad forskning gjord gällande Feldt-Johansson.

Kvinnan i frikyrkan

Kvinnligt predikantskap inom Pingströrelsen behandlas av kyrkohistoriker Alf Lindberg i avhandlingen *Förkunnarna och deras utbildning*. Lindberg uppger att det var Frälsningsarmén som var först med att tillsätta kvinnor i predikotjänst i Sverige 1882.¹⁶

Teologie doktor i kyrkohistoria Mats Larsson beskriver i sin avhandling *Vi kristna unga kvinnor* hur kvinnors roll kom att förändras och vad som möjliggjorde det, under andra halvan av 1800-talet, i Askers jungfruförening.¹⁷

Rose-Marie Brandin skrev 1979 uppsatsen, *Kvinnlig pastor, vara eller inte vara – det är frågan*.¹⁸ Med bakgrund som evangelist i Pingströrelsen

¹³ Nyberg Oskarsson 2008, 77.

¹⁴ Gunner 2003.

¹⁵ Exempelvis: Synan & Young (red) 2017, 193–194.

¹⁶ Lindberg 1991, 187ff..

¹⁷ Larsson 2015.

¹⁸ Brandin 1979.

beskriver Brandin diskursen i tidsmässig anslutning till Feldt-Johanssons avskiljning som föreståndare.¹⁹

Bland efterföljande forskning om Pingströrelsen och kvinnor i ledarposition kan teologie doktor Gunilla Nyberg Oskarsson nämnas som exempel. Nyberg Oskarsson bidrog exempelvis med en artikel om kvinnligt ledarskap till historieverket *Pingströrelsen – verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Där beskrivs 1970-talet som början på en förändrad syn på kvinnligt ledarskap. En förklaring kan vara att flera tongivande kvinnliga missionärer flyttade hem till Sverige då. De hade med sig en självbild och en vana av att fungera i roller som i mångt och mycket sammanföll med den traditionella, vedertagna bilden av pastorsrollen.²⁰

Forskning med teologisk analys

Teologie doktor Nils-Olov Nilsson har gjort ett omfattande forskningsarbete gällande Pingströrelsens förändrade syn på kvinnor i pastors-tjänst.²¹ Nilsson gör en sammanfattande analys i *The Debate on Women's Ministry: Summary and Analysis*.²² Nilsson menar att ett förändrat sätt att tolka Bibeln var avgörande för accepterandet och mottagandet av kvinnor som pastorer och föreståndare. Det historiska förhållnings-sättet att läsa Bibeln bokstavligen, kallat *litteralism* av Nilsson, utmanades av ett kontextuellt tolkningssätt. Det hade innan uppfattats som ett liberalt tolkningssätt, ofta förväxlat med historiskt kritisk tolkningsmetod men kom att bejakas allt mer i Pingströrelsen.²³

Forskning med sociologisk genusanalys

Ytterligare perspektiv i forskningen har genus som teoretisk utgångspunkt av analysen.

Pastor Lydia Mörling skrev 2001 D-uppsatsen *Född att tjäna – fri att leda – analys av debatten i tidningen Dagen 1978–1991 om kvinnligt ledarskap i Pingströrelsen*. Till skillnad från Nilsson ägnar Mörling sig inte främst åt teologisk analys utan anlägger ett sociologiskt perspektiv med

¹⁹ Brandin bytte några år senare efternamn till Frebran.

²⁰ Nyberg Oskarsson 2007.

²¹ Nilsson 1996.

²² Nilsson 2000.

²³ Ibid.

genusanalys av de genuskonstruktioner som fanns i Pingströrelsen 1978–1991.²⁴ I sin uppsats refererar Mörling även till andra uppsatser som jämfört debatten 1978 med dito 1994 i tidningen *Dagen* gällande kvinnor som pastorer. Gemensamt är att de använt Professor emerita Yvonne Hirdmans teori om det historiska mönstret för skapandet av könsroller.²⁵

2.2 Teori

Den franska sociologen Pierre Bourdieus forskning har inspirerat analysen av flera kyrkohistoriska avhandlingar och böcker. Några exempel är: Ulrika Lagerlöf Nilssons avhandling *Med lust och bävan*, om hur biskopar inom Svenska Kyrkan fick sina positioner.²⁶ Joel Halldorf, professor i kyrkohistoria, använde Bourdieus begrepp *kapital* i *Biskop Lewi Pethrus*.²⁷ Termen används även av Erik J Andersson i avhandlingen *Axel B Svensson*, grundaren av sällskapet Bibeltrogna vänner.²⁸ I dessa forskningsarbeten har olika slags kapital identifierats. De överensstämmer inte nödvändigtvis med de kapital Bourdieu beskriver, men begreppet är lika fullt hjälpsamt som teoretiskt ramverk för analysen.

Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieus forskning har aktualiserats i svensk kontext av utbildningssociologen Donald Broady, professor emeritus. Broady har gett exempel på hur teorin är gångbar även utanför Bourdieus främsta användningsområde: den franska litterära kultursfären. Även Bourdieu betonar dock uttryckligen att religiösa fält är områden där teorin är tillämplig.²⁹

Två nyckelbegrepp hos Bourdieu är *fält* och *kapital*. Ett fält uppstår enligt Bourdieu i ett autonomt socialt område där människor strider om för dem gemensamma symboliska och materiella tillgångar.³⁰ Både

²⁴ Marlin 2001, 4–5.

²⁵ Hirdman 2001.

²⁶ Lagerlöf-Nilsson 2010.

²⁷ Halldorf 2017, 60–61.

²⁸ Andersson 2021.

²⁹ Bourdieu 2000, 10.

³⁰ Broady 1998, 23–24.

Pingströrelsen och Gileadförsamlingen kan betecknas som fält då relationerna mellan församlingarna, samt mellan församlingens medlemmar, var stark och definierad. De var isolerade i meningen att deras tydliga självuppfattning särskilde dem från omgivningen. Det var på grund av försöken att påverka definitionen av den självbilden som spänningen, och därmed fältet i Bourdieus mening, uppstod.

Kapital är i Bourdieus teoribildning något som igenkänns som värdefullt av den sociala gruppen, inom det fält där en person är delaktig.³¹ Det viktigaste kapitalet enligt teorin är det symboliska men även ekonomiska, sociala och kulturella kapital beskrivs.

Halldorf definierar tre slags kapital hos Lewi Pethrus av värde för fältet Pingströrelsen: symboliskt, relationellt och institutionellt kapital. Utifrån dessa kategorier beskrivs på vilket sätt och varför Pethrus påverkade Pingströrelsen.³² Även den här uppsatsens analys av Feldt-Johanssons biografi sker med inspiration av Bourdieus teori om vad som avgör en persons påverkan inom en given miljö.

James William McClendon

Även James William McClendons bok *Biography as Theology* finns med som inspiration i den fördjupade analysen. McClendons teori är användbar gällande Feldt-Johanssons egna motiv för delaktighet i den nya praktik som hennes tjänst som pastor och föreståndare utgjorde. För en utförligare beskrivning av McClendon, se avsnittet »Biografisk teologisk metod« sida 12.

³¹ Broady 1998, 6.

³² Halldorf 2017, 60–61.

Kapitel 3: Wasti Feldt-Johanssons biografi

3.1 Barnet och tonåringen Wasti, 1929–1949

Wasti Feldt föddes 13 mars 1929 och bodde första tiden i Ursviken, utanför Skellefteå, men familjen kom senare att flytta till närliggande Skelleftehamn. Där levde de i en lägenhet på två rum och kök, hade ekonomi så att de klarade sig, men inte mer. Wastis far, Nils Johan Feldt (1888–1957), fick likt många andra män tjänst vid det nybyggda smältverket, Rönnskärsverken. Arbetet var hårt och arbetsmiljön farlig. Arbetarna utsattes bland annat för arsenik och gifter som gav många det man då kallade »förstorat hjärta«, vilket ledde till att fadern senare avled av hjärtinfarkt.³³ Wastis mor Frideborg Feldt (1901–1981) var hemmafru. Wasti blev den första gemensamma dottern i vad som kom att bli en syskonskara på sex döttrar: Wasti, Gurli, Birgitta, Solveig, Gunilla samt den äldre halvsystem Ingegerd. Ingegerd föddes föräktenskapligt och kom en tid att lämnas bort då Frideborg inte kunde försörja henne.³⁴ När Wasti själv berättade om barndomen var det i positiva ordalag som en varm och lycklig uppväxt.³⁵

Under 1930-talet ägde en omfattande väckelse rum i bygden kring Skellefteå.³⁶ Modern Frideborg kom att bli en av dem som började gå på väckelsemöten och fick erfara en frälsningsupplevelse hos Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Wasti och systrarna följde med sin moder på väckelsemöten och deras äldre halvsystem Ingegerd blev också frälst. Gurli Feldt minns den laddade stämningen i mötena:

[D]et var en pastor som var där som jag minns att jag tittade på hans glasögon [...] de hade inga bågar utan det var glas som knäpptes över näsan och han grät så mycket att han var tvungen att ta bort dem stup i ett och

³³ Wikipedia – Rönnskärsverken, 2021.

³⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

³⁵ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

³⁶ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

jag tyckte nästan att det var roligt att se på det, han var så rörd [...] och det var de alla som var där och vittnade.³⁷

Familjen Feldt. Från vänster övre raden står Gunilla, Thomas, Wasti, Gurli och Birgitta. Frideborg sitter på stolen. Foto: Privat G. Feldt.

Även Wasti tog intryck och böjd på knä bakom en krusbärsbuske bad hon att Gud skulle nypa henne, inte i armen utan i hjärtat, om hon gjorde fel. Gurli menar att Gud hörde den bönen och att Wasti under livet flera gånger uttryckte att hon fick ledning om vilken väg som var den rätta genom Guds inre tilltal.³⁸ Wasti gick 6-årig folkskola och beskrivs som ett vetgirigt barn.³⁹ Hon fick inte bara del av skolans klassiska undervisning. Lärarinnan var del av väckelsen och det förekom att eleverna hade bönemöte även på skoltid.⁴⁰

Efter grundskolan, vid ca 12–13 års ålder, tog Wasti arbete på

Konsum där hon jobbade som butiksbiträde tills hon var 20 år.

Under barnåren var Wastis familj flitiga kyrkobesökare, Frideborg lät döpa sig och blev medlem i baptistförsamlingen Betania. Senare kom även Wasti att låta döpa sig i pingstförsamlingen Filadelfia i Ursviken.⁴¹ Modern upptogs mycket av den nyfunna tron, läste ofta Bibeln hemma och var mån om att förmedla budskapet till sina döttrar.⁴²

Gurli berättar följande för att beskriva den andlighet som de erfor och som formade familjen:

Vid ett tillfälle var Frideborg Feldt svårt sjuk, döttrarna fick under dramatiska omständigheter tillkalla läkare i hast för att hjälpa deras mor som låg i hemmet, blödande ur munnen. Frideborg fördes till lasarettet och be-

³⁷ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

³⁸ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

³⁹ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

⁴⁰ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁴¹ RA, FaHa; F 45:163, akt 4131. Brev Frideborg Feldt 1951-07-15.

⁴² Intervju med Feldt, 2022-12-27.

farades vara döende. Hon var mycket tunn och hade svårt att äta. Systrarna bad tillsammans och skickade en så kallad böneduk till den då kända pastorn Georg Gustavsson, som i sin tur bad för den tillsammans med församlingen i Jönköping. Tiden på sjukhus kom att bli långvarig, flera månader. När sjukligheten drog ut på tiden var döttrarna tvingade att återgå till sin vardag och var därför inte närvarande när något dramatiskt kom att hända deras mor. Läkaren försökte förmå Frideborg att äta men hon kunde varken äta eller behålla den lilla mängd mat hon fick i sig. Frideborg hade en väninna som fanns med henne men som för en stund hade lämnat sjukrummet. Då hörde Frideborg en tydlig röst som sa: ät i Jesu namn. Modern förvånades; hon trodde att vännen lämnat rummet men uppenbarligen var det någon som tilltalade henne och hon utbrast, vad sa du? Än en gång hörde hon men ät i Jesu namn! Frideborg hade bara ätit välling i flera månader. När så matvagnen kom så frågade sjuksyster om fru Feldt önskade välling som vanligt, men den här gången frågade Frideborg istället om menyn. Det serverades köttbullar med potatis och efterrätt. Det ska jag ha, sa Frideborg, och under sjuksköterskornas protester åt hon upp alltihop och fick behålla det. Systrarna hade inte kunnat besöka sin moder på en tid och när de kom till sjukrummet kände de inte igen henne. Frideborg, som varit så tunn, hade gått upp i vikt. Wastis syster, Birgitta, började gråta som en första reaktion då hon upplevde sin mor som så svullen, innan hon insåg att det inte var ett tecken på sjuklighet utan ett hälsotecken. Gurli uppger att det var upplevelser som den här, som de gjorde i sitt hem och på Lapplandsveckan, som gjorde att de gick ut i tjänst som sångare och evangelister.⁴³

Denna berättelse är ett exempel på den erfarenhet av andlighet som Wasti hade med sig från sin uppväxt och som kom att forma hennes gudsbild.

Wasti tänkte ursprungligen utbilda sig till lärarinna. Familjen hade inte ekonomisk förutsättning för att bekosta utbildningen, men den lokala prästen erbjöd sig att sörja för Wastis utbildning. Familjen gladdes åt möjligheten, men Wasti kände tveksamhet. Gurli minns att Wasti beskrev sitt dilemma: »Antingen läsa till lärarinna nu, eller så går jag den vägen som jag upplever att Gud vill och då ska jag ut och vittna om Herren.»⁴⁴ Vägen ledde till Stockholm och till Frälsningsarméns krigsskola för att utbildas till frälsningssoldat.

⁴³ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁴⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

3.2 Frälsningssoldaten Wasti, 1942–1951

Wasti kom redan under barnåren att bli aktiv i Skelleftehamns Frälsningsarmékår och hon beskrev sitt engagemang där som »mycket lyckligt».⁴⁵ Hon blev medbjuden av en granne och attraherades av de många ungdomarna som var engagerade i verksamheten. Wasti blev juniorsoldat och spelade gitarr i strängmusikkåren. Redan som 13-åring började Wasti, som visade sig ha ledarförmåga, att tjäna som ungdomsledare med graden sergeant. En förebild i den lokala kåren var paret Ilert, där båda tjänade som kaptener och uppträdde jämställt, ömsesidigt delaktiga i arbetet.⁴⁶

Det var från den tiden som Wasti helt räknade sig som en hängiven frälsningssoldat, något hon skulle fortsätta med i ytterligare nio år.⁴⁷ Under dessa sena barnår upplevde Wasti sin första, delvis motvilliga, kallelseerfarenhet. Wasti var runt 11 år när hon fick som uppdrag att gå runt i möteslokalen under en samling och »fiska« i bänkarna. Wasti som var blyg bad om att få slippa men det nekades. Hon brottades med känslorna och tänkte på hur hon skulle komma ur den obekväma situationen. Så slog det henne att om hon gick till en bänk där alla redan såg frälsta ut kunde hon byta några enkla ord med dem och sedan gå vidare med ett utfört uppdrag. Wasti återberättar tillfället så här:

Eftermötet började. Min kapten hade inte glömt sin order och på darrande ben gick jag gången ned och kom till den utsedda bänken. Längst ut satt en tant som såg mycket from ut, så jag hälsade och frågade: »Är tant frälst?» Till min stora förskräckelse fick jag ett nekande svar, och kom nästan av mig, men fick till sist fram ännu en fråga: »Vill tant bli frälst?» Det vill hon säkert inte tänkte jag. Men döm av min förfäran när hon såg upp på mig och sa: »Ja, det vill jag.» »Oh, jag ska genast hämta officerarna,« flämtade jag. »Nej«, kom det lugnt från den unga damen, »jag vill att du ska bedja för mig.« Så reste hon sig upp, tog min hand och drog mig med till botbänken. Vi böjde våra knän och skakad hörde jag henne säga: »Bed för mig nu Wasti.« »Aldrig i livet«, viskade jag, »om tant vill bli riktigt frälst måste officerarna be för er.« Duellen mellan oss fortsatte tills jag kommit över min rädsla och vågade be en enkel bön för henne. Till min häpnad såg jag att hon grät och tackade Gud för frälsningsvisshet. Då grät också jag av glädje.⁴⁸

⁴⁵ Feldt-Johansson 1979, 11.

⁴⁶ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

⁴⁷ Feldt-Johansson 1979, 7.

⁴⁸ Ibid, 11.

Den något forcerade upplevelsen i stormötet kom att få en fortsättning i en enskild erfarenhet av att bejaka kallelsen. En påsk under tonåren var Wasti ensam, radion sände en gudstjänst och gränsen mellan bön och dagdröm var utsuddad. De lockande tankarna om att satsa på en världslig karriär hade varit många och återkommande. Drömmar fanns om artisteri, teatern och lusten till att gå ut och dansa. Plötslig bröt orden från sången på radion in i tankarna: »För mig blev du sårad, för mig blev du träl. Du smakade döden att rädda min själ.«⁴⁹ Där och då insåg Wasti vad hennes egen djupaste vilja var.

Jag kan inte svika min Gud. Kallelsen har övervunnit lockropen. Vilken naiv tro tänker du. Javisst, men det är denna naiva tro som hela mitt liv hållit mig under en vilja så oerhört mycket starkare än min egen.⁵⁰

Frälsningsarméns grundutbildning för officerare var på Krigsskolan i Stockholm. Wasti antogs som kadett i september 1949. Under utbildningsåret tränades hon i ledarskap, sång, musik och teologi. I relation till samhället i övrigt tilläts kvinnor att ta en framträdande plats inom Frälsningsarmén. Rörelsens grundare William Booth lär ha sagt att »mina bästa män var kvinnor«.⁵¹

Antagningsprocessen till Krigsskolan var en gedigen sak, en mängd rekommendationer och frågeformulär skulle inlämnas. Av dokument i Krigsskolans arkiv framgår att Wasti, enligt den lokala officeren i den kår hon tillhörde, var bland de flitigaste att vittna i mötena men inte lika ofta talade med syndare. Wasti uppgavs kunna spela mandolin och gitarr men enligt egen utsago inte stämma en sådan. Underofficeren i kåren uppgav i sitt omdöme att Wasti var en lojal och hängiven salvationist även om hon inte var så ivrig när det gällde att »fiska«, dvs. söka upp syndare bland de besökande i mötena. Det var också positivt om den sökande sålde tidningen *Stridsropet*, men det tycks Wasti inte ha ägnat sig åt alls. Wasti fick fylla i ett frågeformulär innehållande hela 82 frågor. Exempelvis efterfrågades sjukdomshistorik, om det saknades tänder och om hon i så fall kunde tänka sig sätta in protes. Wasti uppgav sig villig att bära protes för saknad tand om så var behövligt. Vidare fick den sökande redogöra för eventuell avfällighet, och om sådan förelåg, på vilket sätt och hur länge? Det efterfrågades även om

⁴⁹ Feldt-Johansson 1979, 12.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Intervju med Divert, 2023-01-16.

den sökande tagit emot helgelsens gåva. Till de märkligare frågorna måste nr 58 räknas: »huruvida den sökande tillhör någon hemlig sammanlutning och i så fall vilken?»

Krigsskolan lämnades med goda betyg i tal, sång och musik, men hon bedömdes som medelmåttig i ledarskap.⁵² I slutrapporten beskrivs Wasti som »Uppriktig. Gripes lätt. Saknar stabilitet. Solig. Kontaktmänniska. God plattformsbegåvning. Intresserar barnen med sitt tal.»⁵³ Hon förordnades till provlöjtnant och fick order att inställa sig för tjänst som assistent i Boxholm, Östergötland, i maj 1950. Efter tre månader förflyttades Wasti till Dorotea, Västerbotten, där hon tjänstgjorde som provlöjtnant. Arbetet som officer slet hårt på den då 21-åriga Wasti; i april 1951 behövde hon be om tjänstledighet. Gurli uppger att det var kopplat till utmattning på grund av den stora arbetsbördan.⁵⁴ Wasti själv uppger i brev att det också fanns en själslig grund; kanske var det inte Guds mening att hon skulle vara officer?⁵⁵

Under konvalescenstiden hände något avgörande som ledde till att Wasti begärde utträde ur Frälsningsarmén och avsked som officer i juli 1951.⁵⁶ Korrespondensen angående utträdet ger insyn i grunderna för beslutet. Den första handlingen, Wastis begäran om utträde, finns inte bevarad. Enligt uppgift fick hon ett svar från en överordnad, troligen överste E. Assarson⁵⁷, om att få kaptensgrad i förtid om hon stannade, något som annars krävde fem års tjänstgöring.⁵⁸ Inte heller den handlingen finns bevarad. Däremot finns den tredje responser i brev-växlingen sparad och den styrker uppgiften om att Wasti försöktes övertygas om att stanna i Frälsningsarmén. Brevet är adresserat till »Majoren« och skrivet av hennes mor Frideborg. Det är daterat den 15 juli 1951, endast 11 dagar efter den utlösande erfarenheten för Wastis önskan om utträde.

Brevet lyder som följer:

⁵² RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Officerskort: Vasti Maj-Britt Feldt.

⁵³ RA, FaOsa: F 1:421. Slutrapport Krigsskolan Vasti Feldt.

⁵⁴ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Frideborg Feldt 1951-07-15; Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁵⁵ Ibid. Brev Vasti Feldt 1951-07-26.

⁵⁶ Se 3.3 för utförligare beskrivning.

⁵⁷ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Vasti Feldt 1951-07-26. Wasti tackar Assarson för ett föregående brev. I folkbokföringen stavas hans namn Assarsson.

⁵⁸ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

Kära Majoren!

Jag får bedja eder förlåta att jag besvärar men har känt Herrens maning att skriva till er en längre tid angående Vasti och hennes fortsättning i armens tjänst så är jag alldeles övertygad av levande Gud att hon aldrig haft kallelsen till eller att hon bör fortsätta då det är väldigt viktigt att vi står under Herrens ledning när kallelsen kommer. För eljest blir vi aldrig till den välsignelse som Gud tänkte oss till.

Och detta tycker jag Vasti bort förstå när Gud en gång tagit ut henne ur armen och visat dopet och hon fick nåd att taga detta underbara steg och fick denna underbara välsignelse som hon fick den lilla tid hon sorgligt nog var med- [oklart ord] där, hon blev döpt i helig ande, fick profetiska budskap och dess förmåga att kunna uttyda det samma, men vilket hon naturligtvis tappade bort när hon gick från sin Guds kallelse och gick tillbaka till armen där hon inte får vittna om dessa välsignelser som dopet har med sig. Så är det ju klart hon tappar bort allt för får inte Gud sin vilja fram i våra liv utan vi vill gå den väg vi själva vill tillbaka till våra vänner och där vi själva önskar stå då blir det så Gud tar sin välsignelse från oss.

Då blir vi nog snart klart medvetna om att då stundar avfall i våra liv. Jag har haft en utsäglig kamp för mitt barn. Jag har kämpat dag och natt i bön för henne att Gud skall tvinga fram sin vilja i hennes liv. Förn skulle jag inte ge mig och Gud svarade mig av nåd den dagen Vasti gick tillbaka till armen att låta henne gå rusta ni henne om två år hon hemma igen men då är hon sjuk. Jag talade om detta för min kära Vasti med stor bävan må jag säga. Inte därför att jag var osäker på om det var Gud som talade. Nej längre från men därför att vi är så oerhört mänskliga (mänskliga) så jag var rädd för att få henne som min fiende. Jag anade inte att det varit som en oerhörd tjock vägg oss emellan. Och ändock var vi på väg mot det himmelska målet. Men nu har bönesvaret kommit, pris ske Gud. Och som det oftast kommer så sker det fortare än vi anade. Det kom som en bomb, jag förstod inte varför att Gud sände hem Vasti så tidigt. Men Majoren idag förstår jag vet att han hade ordnat så att hon skall få vara med på Husbondlidsveckan [Lapplandsveckan] som pingstvännerna hade där och bland fyra tusen personer där peka Gud ut Vasti av ett alldeles obekant vittne som redskap talade att hon gått, att hon gått dopets väg och som han sa så för att du ska förstå och känna igen dig så ska jag tala om din dopförrättning för dig. Ni var tvekandes och innan denna handling skulle ske sjöng du med i en sång. Synd och värld farväl för evigt aldrig får du mig igen. Men då brast det förstår kaptten för Vasti. Då var hon tvungen att ge sig till känna.⁵⁹

⁵⁹ Till detta besök i Husbondliden återkommer jag.

Så tala också budskapet om att om inte Vasti ville lyda nu, då hade hon att venta en fruktansvärd sjukdom som alla läkarna stod maktlösa för. Så nu är det bara att lyda Gud. Och pris ske Gud då skulle hon få vara till härlig och underbar välsignelse.

Ja Gud vare lov för hans trofasthet och jag behöver väl knappast säga var jag tror hon bör stå för och vara i Guds vilja och ledning det må det vara där Gud mött henne underbart och detta trots att jag så gärna önskat att hon kommit med i vår lilla grupp i Betania där vi så väl behövt henne men det hjälper inte, hon bör vara där Gud vill.

Det skulle vara mer att skriva om men detta får vara nog. Jag hoppas att Majoren förstår att vi är så hjärtligt tacksamma för allt ni och de övriga i armén gjort för Vasti och önskar er Guds rika velsignelse. För det man bäst att alltid lyda Guds mer än människor.

Fridshälsningar
från Vastis Mor

Fru Frideborg Feldt.
Tyllgatan 28
Skelleftehamn.

Obs. Jag hoppas att Majoren förstår på att detta är inte att tänka mer på (för) Wasti och jag önskar att ingen ska försöka övertala henne, hon har gått nog på människors order. ds ⁶⁰

Sammanfattningsvis kritiserar alltså Frideborg Frälsningsarméns lära som hon menar begränsar dess medarbetare att ta del av de andliga gåvor som hon önskar att hennes dotter ska få tjäna i. Frideborg kände sig övertygad om att Guds väg för Wasti inte var som officer i Frälsningsarmén.⁶¹

Nästa brev skickas från Wasti själv till överste E. Assarson den 26 juli 1951. Det är en respons på ett föregående brev, troligen det initiala svaret på Wastis begäran om utträde. Hon bemöter inviten att återgå i tjänst:

Skelleftehamn 26-7-51
Överste Em. Assarson
Stockholm

Käre Överste!

Har mottagit ert brev. Tack.

⁶⁰ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Frideborg Feldt 1951-07-15.

⁶¹ Frideborg Feldt refererar även till de händelser som beskrivs i 3.3.

På förfrågan om återinträde i arméns tjänst kan jag tyvärr endast säga att detta är mig omöjligt. Det är inte arbetet som avskräckt mig utan den tomhet jag många gånger känt i mitt själsliv, [som] tvingar mig till detta. Jag har försökt stötta armén i Guds ljus genom vad Bibeln lär. Men jag har saknat många betingelser för min fortsatta vandring med Jesus.

Det som av armén anses för yttre ceremonier betyder mer än så för mig. Jag säger icke detta för att klandra den organisation som varit mitt hem i så många år utan jag vill tillönska Guds rika välsignelser i kommande dagar. Men när det gäller mig själv vill jag vara helt i Guds vilja.

Önskar alltså att min begäran om utträde beviljas snarast.

Guds välsignelse Vasti Feldt.⁶²

Efter detta tillsattes en utredning gällande avsked,⁶³ vilken kom fram till följande:

Löjtnanten, som tidigare varit pingstvän och som påverkas av sin mor i denna riktning, begär nu avsked som frälsningsofficer på grund av annan läromening.⁶⁴

Om referensen till läromening avser ett citat från Wastis avskedsbegäran eller från Frälsningsarméns egen terminologi framgår inte. Men det är oavsett detta tydligt att det är i relation till teologiska motiv som avskedet beviljas. Brevet med besked om tjänstens upphörande når till slut Wasti. Avsändare är fältsekreterare Em. Assarson. Han skriver:

Kommandören har nu godkänt Er avskedsansökan och på samma gång jag mycket beklagar att Ni efter så kort tjänst skulle nödgas avbryta Ert arbete som frälsningsofficer, har vi icke haft något annat val då Ni nu av olika orsaker önskar avbryta Ert officersskap. Det blir naturligtvis en lättare väg Ni väljer, men det är inte så säkert att det blir en lyckligare väg. Skulle Ni senare inse att Ni har begått ett misstag, så får Ni ju frihet att begära att få bli återantagen. – Jag beder att Gud rikligen må välsigna Er och att Ni må fortsätta att vara ett Herrens vittne.⁶⁵

Erbjudandet om att kunna tjäna som officer även i framtiden stod kvar.

Efter den här genomgången av korrespondensen är det rimligt att fråga sig: Vad var det som hände juli 1951 och som på så kort tid fick Wasti att lämna Frälsningsarmén för att återigen bli pingstvän?

⁶² RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Vasti Feldt 1951-07-26.

⁶³ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Vasti Feldt 1951-07-26. Enligt Wasti själv ber hon om utträde, inte avsked.

⁶⁴ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Utredning Frälsningsarmén 1951-08-08.

⁶⁵ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev E Assarson 1951-08-18.

3.3 Pingstvännen Wasti, 1951–2012

I juli 1951 befann sig systerarna Wasti och Gurli i Lycksele. Frideborg kontaktade dem och berättade att hon fått ett tilltal från Gud om att de skulle besöka pingstvännernas omtalade bibelvecka i Husbondliden, Lapplandsveckan. Det var med viss motvillighet de bestämde sig för att åka. De hade läst skrivelser om Lewi Pethrus som tycktes omgärdad av bråk och konflikter; dessutom hade bilden av Pethrus som en man levandes ett lyxliv i hus med mjuka mattor, fastnat hos systerarna. En annan försvårande omständighet var deras avsaknad av pengar för bussresan till Husbondliden. De skulle alltså tvingas cykla den ca 20 kilometer långa kuperade grusvägen med tält och packning. Tillsammans med några andra gav de sig iväg. Det blev en påfrestande cykling i sommarvärmen och halvvägs ville Gurli ge upp. Hon stannade i en uppförbacke men de andra fortsatte. Efter att hon beklagat sig till Gud satt hon upp igen och berättar att det var som en osynlig hand tog tag i cykeln och puttade henne uppför backen så att hon till och med passerade de andra. Miraklet gav gruppen en förunderlig föraning. Om Gud var så mån om att de skulle ta sig till Husbondliden; vad var det som fanns i beredskap för dem där?⁶⁶

Det blev en avgörande vecka för båda systerarna. Gurli Feldt minns: »Det var en mäktig ande och folk fick möta Gud och på onsdagskvällen fick vi uppleva det här då Wasti blev utpekad i det där tältet som var fullt av folk. Det var så fantastiskt!«⁶⁷

Lapplandsveckan 1951 kom att gå till historien av flera skäl. Dels invigdes det stora vita mötestält med 3 000 platser som blev karaktäristiskt för platsen. Veckan blev även omskriven som andligt avgörande i tidningen *Evangelii Härold*: »Lapplandsveckan 1951 kom att bli en ny epok för väckelsen i Norrland ja, i hela vårt land. Många deltagare lade där sitt liv på nytt på Herrens altare och följderna därav komma att visa sig överallt.«⁶⁸ Många av Pingströrelsens profiler var på plats, som sångaren Einar Ekberg och pastor Lewi Pethrus. Predikant på onsdagskvällens möte, den 4 juli, var evangelisten Birger Ohlsson.

⁶⁶ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ *Evangelii Härold* 1951-07-19, 685.

Han var nationellt uppmärksammad, känd för profetiska hälsningar, karismatisk tjänst och associerades med den s.k. förnyelseväckelsen.⁶⁹

Wasti och hennes vänner var på plats när Ohlsson predikade och upplevde sig ha en profetisk hälsning till någon bland de församlade. Han pekade mot den sektion i tältkyrkan där systrarna Feldt satt; Wasti iklädd en blå dräkt. Ohlsson sa att han hade ett budskap till en kvinna i just den sektionen, någon som ska ta ett nytt steg på Guds väg och lämna den väg som hon gick på nu. »Du har en blå dräkt«. Det var det ingen annan kvinna som hade. Wasti kände sig träffad men tvekade att gå fram till förbönplatsen. En man från bänken bakom lutade sig då fram till henne och sa: »Det är ju du«, och hon gick fram.⁷⁰ Väl framme vid estraden var det flera som omslöt Wasti i förbön med handpåläggning. Wasti sa senare till sin syster att de nog inte tänkte på att hon var en ung människa där de under stor iver bad så att hon trycktes ner på marken. I samband med detta kom Ohlsson fram till Wasti med det profetiska budskapet som kom att ge hennes liv en ny riktning. »Hon skulle gå den väg som Gud ville och det var att få en uppgift att hjälpa andra kvinnor att gå den väg som Gud ville för dem«⁷¹ och att »hon skulle gå en speciell [väg], att hon skulle vara till välsignelse för kvinnor och att hon skulle gå den här vägen«⁷². För att Wasti skulle kunna tro att det var Guds tilltal berättade Birger Ohlsson detaljer kring Wastis dop, om vilket han inte kunde veta något, om vilken sång som sjöngs m.m.⁷³ Ohlsson uppgav vidare att Wasti till och med skulle komma till ett annat land som bekräftelse på att budskapet var sant. Budskapet hade en allvarsam avslutning. Han menade att om Wasti »inte går den här vägen så kommer ditt liv inte bli långt.«⁷⁴ Lydde hon inte skulle hon drabbas av en sjukdom som var obotlig.⁷⁵ Gurli minns att upplevelsen var så mäktig att det kändes som att de var i en annan värld.⁷⁶

⁶⁹ Halldorf 2010.

⁷⁰ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁷¹ Ibid.

⁷² Intervju med Feldt, 2023-01-18.

⁷³ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Frideborg Feldt. 1951-07-15.

⁷⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁷⁵ RA, FaHa: F 45:163, akt 4131. Brev Frideborg Feldt. 1951-07-15.

⁷⁶ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

Evangelii Härold skrev bland annat följande om denna konferens:

Ingen av deltagarna i årets lappandsvecka kommer någonsin att glömma densamma; den kommer att medföra oanade välsignelser för väckelsen i hela vårt land och genljuda över hela världen. Redan från första dagen visade Herren sin härlighet genom under och tecken och en mäktig Andens utgjutelse åtföljd av gripande profetiska budskap; märkliga syner och uppenbarelser. Många av deltagarna, som hade varit med från Lapplandsveckans begynnelse för flera år tillbaka, försäkrade att något liknande hade de aldrig skådat.⁷⁷

Från deltagare vid veckan sändes också hälsningar till tidningens läsare. Av dessa framgår hur veckan ansågs avgörande och att den initierade den efterlängttade väckelsen. »Tänk att den stora väckelsen nu är här. Väckelsen ligger så att säga i luften. Aldrig har jag sett så mycket verkligt fint folk: de återlösta.«⁷⁸ Gurli Feldt minns att mötena fortskred och överlappade varandra utan några egentliga avbrott, systrarna ville inte lämna tältet ens för att äta, de ville inte riskera att missa något av vad Gud gjorde.⁷⁹

Birger Ohlsson profilerade sig som karismatisk förkunnare och evangelist med gåva att be för sjuka och profetera. Ohlsson kom att bli vän till systrarna Feldt. Gurli Feldt tjänade som evangelist tillsammans med Ohlsson i flera år. Han kom att medverka på Lapplandsveckan återkommande under 1950-talet och kommenterar händelserna just 1951 med följande ord: »Denna väckelse tager åter ut alla, som äga en gudomlig kallelse. Då skörden är så mogen, som den nu är, tar Herren ut så många arbetare som möjligt och Han vill använda även dem, som komma i den elfte timmen. I denna väckelse är det de andliga gåvorna och den andliga utrustningen, som blir det avgörande.«⁸⁰ Även senare i Ohlssons liv återger han det karismatiska skeendet som var på Lapplandsveckan 1951. I boken *Budskap och profetord*, ges följande skildring från ett av mötena:

När jag satt där uppe på podiet tillsammans med de övriga intill Levi [sic!] Pethrus fick vi plötsligt se en syster framme i partiet till vänster, där vi satt. Hon reste sig och gick över bänkarna, där folk satt utan att de rörde på sig.

⁷⁷ *Evangelii Härold* 1951-07-19, 681.

⁷⁸ *Evangelii Härold* 1951-07-19, 683.

⁷⁹ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

⁸⁰ *Evangelii Härold* 1951-07-19, 686.

Hon blundade hela tiden. Så kom hon från bänken och gick gången fram mot trappan och upp på talarstolen som var väldigt hög. Hon blundade hela tiden och talade i tungor. Broder Pethrus sa till mej: »Hör du, det var märkligt. Hon blundar ju hela tiden.« Han kunde inte begripa hur hon kunde gå. Men det var väl Herren som såg. Så gick hon ner på andra sidan och fortsatte gången runt. Och när hon kom till den där gången på mitten, där tältöppningen är, där stod det fullt med folk. Då tänkte jag: »Det skall bli intressant att se.« Schsss, precis som en vind som gick igenom utan att någon av dem rörde sig. Hon kom fram och ställde sej framför talarstolen. Och så sa hon: »Så säger Herren! Så skall jag i de yttersta dagarna sända mina budbärare ut över land och hav. Och de ska få tala till folken på deras egna tungomål. Ty jag har beslutat mig för en besöksetid, innan jag kommer med skyarna«. Det skedde också väldiga under i denna vecka av helbrägdagörelse och kraftgärningar. När hon hade burit fram detta budskap, tänkte jag att det skall bli intressant att se. Då var hon precis som vanligt. När hon gick in och satte sig, fick de lov att resa på sej, så att hon kunde komma in och sätta sej. Och jag tänkte: »Tänk, vad kan inte den helige Ande utföra, om han får hand om oss.«⁸¹

Wasti kom kort efter Lapplandsveckan att begära utträde ur Frälsningsarmén för att istället gå in i Pingströrelsen. Hösten 1951 deltog hon i en bibelskola som pingstförsamlingen i Örnköldsvik anordnade. Efter denna kom kallelsen att tjäna som församlingens evangelist, stationerad på orten Fors, strax utanför Örnköldsvik.⁸² Det var under den här tiden som Wasti började förstå att det nog inte enbart skulle vara enkelt att arbeta som kvinnlig predikant i Pingströrelsen. Vid ett tillfälle hörde Wasti ett samtal mellan två manliga pingstpredikanter:

Jag träffade en frikyrkoledare igår, kan du tänka dig vad han frågade om? Han ville veta vad vi gör av alla kvinnliga evangelister? »Och vad svarar man på en sådan fråga«, yttrade den andre intresserat. [...] Ja, inte tar vi livet av dom.⁸³

Wasti skriver: »Jag kunde inte ta del i det förtjusta skrattet, men i den stunden skärptes min uppmärksamhet på kvinnornas situation i frikyrkan i allmänhet och i Pingströrelsen i synnerhet.«⁸⁴ Wasti stannade två år i Fors innan hon övergick till en resande tjänst som evangelist och predikant.

⁸¹ Ohlsson 1984, kap. 4.

⁸² Feldt-Johansson 1979, 7.

⁸³ Ibid, 8–9.

⁸⁴ Ibid, 9.

Evangelii Härold återger en av sessionerna från Lapplandsveckan 1956 då de församlade samtalande kring inlämnade frågor. Formen var inte unik utan vanligt förekommande vid bibelveckor runt om i landet. Tidningen återger hur den tidigare nämnde Birger Ohlsson uttalade sig i ämnet församlingstukt. Efter det fick Wasti ordet och det sammanfattas i *Evangelii Härold*:

Det har varit en stor vända i min själ för de unga, som inte riktigt vet var gränsen mellan världen och Guds församling går. Med sorg har man lagt märke till att trotsets ande har gripit en del. Gud har gett oss förhållningssorder, och även om vi inte riktigt begriper allt är det bäst att lyda Gud och hans ord. Det bästa du kan göra din församlingsföreståndare är inte att ge blommor och se glad ut, utan det är att leva helt för Gud. Vi är en hel skara unga, som till varje pris vill följa de gamla i spåren och uppleva den gamla tidens eld och glöd.⁸⁵

Att Wasti på det här sättet tog ordet och blev del i samtalet som ung, kvinnlig predikant tillsammans med innehållet i det hon sa, visar på hennes framåtanda och driv.

Första gången Wasti var annonserad som resande predikant i *Evangelii Härold* var november 1956, då Filadelfia i Solna bjöd in till möten med systrarna Wasti, Gurli och Birgitta under ett veckoslut.⁸⁶ I predikaturerna framgår det att Wasti kom att göra ett stort avtryck. Kampanjen förlängs och det läggs in möten i skolors hörsalar för ännu större tillgänglighet för utomstående. Efter att mötesserien förlängts för tredje gången bjöds Wasti in att vittna i Filadelfiaförsamlingen Stockholm, vilket var Pingströrelsens mest inflytelserika församling.⁸⁷ Det är inte uteslutet att hon vid detta tillfälle predikade – men eftersom hon var kvinna använde man benämningen »vittna«. Först efter två månader avslutades kampanjen.

Ett tidigt vittnesbörd om frukten av Wastis predikogärning publicerades i *Evangelii Härold* 1957 och rör just nämnda kampanj i Solna Filadelfia 1956. En av dem som kom att omvända sig och låta sig döpas efter att ha varit med på mötena berättade:

Min man är affärsman, närmare bestämt representant för en konfektionsfirma, och jag är sångerska, f. d. operett-, folkparks- och radiosångerska. I november månad (1956) kom jag hem från en operett-turné i Göteborg och

⁸⁵ *Evangelii Härold* 1956-08-02, 16.

⁸⁶ *Evangelii Härold* 1956-10-25, 20.

⁸⁷ *Evangelii Härold* 1956-12-13, 19.

Helsingborg och bevistade redan första veckan jag var hemma tillsammans med en väninna ett möte i Solna Filadelfia, där evangelist Wasti Feldt talade. Jag blev mycket gripen, och då syster Wasti frågade, om någon ville räcka upp sin hand för att få förbön, bad jag om förnyelse i Gud. Två dagar därefter var också min man med på ett möte, och också han kände sig mycket gripen. Vi var naturligtvis mycket förvånade, att vi här bland pingstväänner skulle träffa människor, som vi kände oss så andligen besläktade med, det hade vi inte väntat oss. Det som grep mig personligen allra mest var deras radikala avståndstagande från världen. På en gång stod det klart för mig, detta som aldrig förr hade kommit i min tanke, att man inte kan vara både Guds vän och världens vän. Detta hade nämligen för min del lett till kompromisser, som jag nu med en gång förstod var oförenliga med livet i Gud.⁸⁸

3.4 Missionären Wasti, 1957–1958

Beslutet att resa ut som missionär kan verka något märkligt. Wasti hade relativt nyligen börjat etablera sig som en mer allmänt känd evangelist. Dessutom annonserades hon flitigt som del i sångartrion *Systrarna Feldt*, nyss utkomna med en grammofonskiva. Skulle inte frånvaron för uppdrag i Kongo sätta stopp för det tilltagande förtroende hon börjat få i Pingströrelsen? Kanske var det den profetiska hälsningen från Lapplandsveckan 1951 om att få bli förd till ett främmande land som låg till grund för beslutet? Kanske var det med förhoppningen om att ännu friare få ägna sig åt evangelisk verksamhet bortanför konventioner och invanda mönster? Wasti hade en tid haft återkommande mötesserier i Solna. Församlingen var utsändande för missionärerna Olof och Marianne Johansson, vilka Wasti kom att resa och arbeta tillsammans med. Troligtvis var det genom kontakter i Solna som erbjudandet om att resa ut i missionstjänst kom.

I maj 1957 hölls avskedsmöten i Solna för en grupp av missionärer som skulle resa ut till Kongo. Den bestod av Marianne och Olle Johansson, Annie och Elof Hjelte, Linnea Nyquist och Wasti Feldt. Wasti var annonserad som predikant både förmiddag och kväll i avskedsmötena, och det var hon även den påföljande helgen, så det blev ett utdraget farväl.

Missionärerna startade sin resa till Kongo i Göteborg där de gick ombord på en båt som tog dem till Kapstaden i Sydafrika via Kanarie-

⁸⁸ Evangelii Härold 1957-06-06, 8.

öarna, där båten gjorde ett kort uppehåll. Därefter följde en mer än tre veckor lång bilresa på vägar av blandad kvalitet, dessutom dragandes husvagn! När missionärerna hade kommit till Victoriafallen, som ligger på gränsen mellan Zimbabwe och Zambia, skickade de en hälsning till *Evangelii Härold*. Där kan bland annat läsa följande:

På vår resa upp till Kongo har vi nu nått till Viktoria Falls. Vi hade en mycket härlig båtresa från Göteborg till Kapstaden och har tillryggalagt nära 300 mil av bilresan. Hitintills är allt väl, och vi mår alla gott till ande, kropp och själ. Den besvärligaste vägsträckan ligger säkerligen framför, men vi får förtrösta på Herren.⁸⁹

Det som inte framgår ur denna korta hälsning är att de med liten marginal och Guds ledning undvikt en större elefanthjord som hade varit ett livsfarligt möte för de svenska resenärerna, om än åkandes i en trygg Volvo. Efter att ha lämnat Sydafrika och Rhodesia försämrades vägarna i Kongo. Gruppen kunde vissa dagar bara förflytta sig några mil för att de nått ett sanddistrikt och ideligen behövde skotta loss sina bilar som körde fast. Väl framme vid vägs ände, i det här fallet Kaseke vid Kivusjön, återstod en vandring på 22 kilometer till missionsstationen i Pinga i nordöstra Kongo – nuvarande Demokratiska Republiken Kongo – där de skulle arbeta.

Det var ingen moloken grupp som hade anlänt till Pinga. Wasti och hennes missionärskamrater lät hälsa att

vi visste, att det skulle bli många svåra pass att passera, men vi visste också att Herren var med oss och ville bevara och hjälpa. Det var både intressant och roligt att göra denna resa [...] så började vi vår marsch mot Pinga till fots. Det var en underbar upplevelse att återigen trampa den gamla välkända gångstigen, att känna doften av den regnvåta urskogen, att se de olika trädjättarna, de vackra bladväxterna, de vackra liljorna och andra blommor, höra fåglarnas konsert i träden och apornas snatter. Det var nästan överkligt, men ju närmre vi kom Pinga, ju fler kända ansikten dök det upp i den ena byn efter den andra, och det var så roligt att få hälsa på gamla bekanta att få trycka deras händer och få känna gemenskapen med dem. Blodet till ett förenar nya förbundets folk [...] De sjöng välkomstsånger för oss, och det var liksom vi fick en vision av hur det skall kännas, då vi en gång skall samlas där hemma [...] Vi väntar att skarorna skall komma och söka frälsning, att sjuka blir helade och många döpta i helig Ande och eld och att skaran från Pinga skall vara fulltalig då Jesus kommer

⁸⁹ *Evangelii Härold* 1957-07-25, 20.

för att hämta de sina. Må vi befinnas trogna just där vi står, i den uppgift som vi fått och må vi tjäna honom med glädje till dess han kommer.⁹⁰

Väl på plats i Pinga, stöttade Wasti missionärsfamiljerna där och hjälpte till med olika uppgifter som sjukvård, skolverksamhet, evangelisation och undervisning. Som kvinna i missionstjänst fanns inte de könsbegränsningar som rådde i Sverige vid den här tiden.⁹¹ Wasti berättar om en kvinna som sa: »När man i sitt arbete på missionsfältet är van att deltaga i alla göromål, praktiska, administrativa och andliga känns det som en chock att komma hem till Sverige och bli placerad på de passivas bänk.«⁹² Från början var det tänkt att Wasti skulle bistå i arbetet några månader men det kom att bli i nästan två år.⁹³ Med tiden växte beslutet att återvända fram; hon upplevde ingen kallelse att vara kvar i missionsarbetet.⁹⁴

Wasti återvände dock inte för att sitta på de passivas bänk. Till sammans med Gurli och Birgitta utgjorde de evangelisttrion Systrarna Feldt och reste Sverige runt för att sjunga, vittna och predika.

3.5 Sångerskan Wasti, 1957–1965

Sångarsystrarna Feldt hade musiken gemensamt sedan uppväxten och genom engagemanget i strängmusikkåren i den kår inom Frälsningsarmén som de tillhörde. Även Pingströrelsen förknippades med sång och musik som var tillgänglig och attraktiv för samtiden.⁹⁵ Trion Systrarna Feldt bestod av Wasti, Gurli och Birgitta och de kom att ge ut fyra skivor på skivbolaget Hemmets Härold 1957–1963.

Skivomslaget som togs fram till deras sista skiva har sin speciella historia. När systrarna fick se omslaget hade de fått baskerliknande hattar på sina huvuden. De hade ritats dit i efterhand eftersom det var kutym att kvinnor som medverkade vid gudstjänster och samlingar bar huvudbonad. Wasti klagade men omslaget ändrades inte (se bild på sida 96).

⁹⁰ Evangelii Härold 1958-01-16, 6.

⁹¹ Nilsson 2000, 74.

⁹² Feldt-Johansson 1979, 91.

⁹³ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

⁹⁴ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

⁹⁵ Intervju med Thoms, 2023-01-05.

Det framgår av skivbolagets annonsering att systrarna Feldt redan innan första skivan gavs ut var välkända och att deras stil upplevdes som nydanande:

Systrarna Feldt som nu debuterar på HEMMETS HÄROLD är välkända i stora delar av vårt land. Denna inspelning är i helt ny stil för Hemmets Härold – något som vi är förvissade kommer att tilltala de flesta av våra skivkunder. Systrarna Feldt sjunger med verklig inspiration och friskhet.⁹⁶

En arbetsvecka kunde innehålla möten nästan varje kväll.⁹⁷ Trots att de fick stor uppmärksamhet genererade det inte några stora intäkter. De fick vanligtvis ersättning men ibland endast för att täcka resan. Det hände att även långa resor som från norra Norrland till Skåne skedde i vanlig sitt-kupé då plats i sovvagn var för dyrt.⁹⁸ Gurli minns ändå att de ibland fick extra betalt. Vid ett tillfälle besökte de Vetlanda och efter en lyckad kampanj mötte de en uppspelt församlingskassör som utbrast »nu ska jag betala er ordentligt för jag har aldrig haft så mycket folk i kyrkan förr.«⁹⁹

Det blev sju år som systrarna Feldt aktivt reste tillsammans. Wasti hade redan i unga år valt bort drömmar om artisteri i samband med sin personliga överlåtelse till den kallelse hon upplevde. Nu fick hon ändå resa och använda den dramatiska ådra som andra sett hos henne – men på ett annat sätt och för ett annat syfte.¹⁰⁰ I texten på omslaget till en av deras skivor framgår att de inte betraktades som artister utan som ett »väckelsesteam [...] tonvikten i deras sång ligger på det budskap de förmedlar, ett budskap som för många människor betytt livsavgörande möten med Gud.«¹⁰¹ Musikreporter Urban Thoms menar att det var avgörande för en evangelist att också kunna sjunga och spela på den här tiden om man ville få kallelser till församlingar.¹⁰² På ytterligare ett omslag ses Wasti ståendes i mitten med en uppslagen bibel i händerna, omgärdad av systrarna med gitarr.¹⁰³ Kanske säger det något om den mest grundläggande drivkraften hos henne. Vid deras kampanjer var

⁹⁶ *Evangelii Härold* 1957-03-28, 19.

⁹⁷ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

⁹⁸ Feldt-Johansson 1979, 14.

⁹⁹ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

¹⁰⁰ Feldt-Johansson 1979, 12.

¹⁰¹ Systrarna Feldt 1963.

¹⁰² Intervju med Thoms, 2023-01-05.

¹⁰³ Systrarna Feldt, 1958.

det oftast Wasti som talade. Det upplevdes som banbrytande att hon förutom vittnesbörd också ägnade sig åt förkunnande tal. Gurli menar att dörren som förkunnare »öppnades nog för att vi var evangelister först, och det var väldigt ovanligt att en kvinna [...] kunde predika, det [vanliga] var vittnesbörd.«¹⁰⁴

Åren med Systrarna Feldt sammanfattas av Gurli: »Det var Gud som gjorde det möjligt, att tre vanliga tjejer fick göra sånt där. Man var förvånad själv! Det var ju inga märkvärdiga sånger eller så, men Gud grep in.«¹⁰⁵

3.6 Predikanten Wasti

Bakgrunden som frälsningssoldat gjorde att Wasti tidigt mötte kvinnor som predikade, något som inte var möjligt i Svenska kyrkan¹⁰⁶ eller i Pingströrelsen. Däremot fanns det inget hinder inom rörelsen för kvinnor att vittna eller evangelisera. Det som förbjöds var att undervisa och predika, och genom det inta en ledande pastoral roll över männen.¹⁰⁷ Som ung predikant i pingstväckelsen ställde Wasti en fråga angående tron till en äldre predikant och fick ett uttömmande svar, med tillägget: »men trosfrågor på detta höga plan gäller ju i första hand bröderna«¹⁰⁸ Man kan ana att just termen predikan upplevdes som känslig då det i vissa annonser förtydligades att Wasti skulle medverka med *tal*. Vanligtvis skrevs bara namnen på medverkande ut.¹⁰⁹

Under Wastis verksamma år blev hon en etablerad förkunnare i såväl väckelsemöten som församlingsmöten och annonserades även som predikant långt innan det blev vanligt för kvinnor.¹¹⁰ Wasti beskriver en tacksamhet över hur hon mottogs:

Tacksamheten för det förtroende som gavs mig redan från början i Pingströrelsen är djupt rotad. Kallelserna gällde både stora och små församlingar i hela landet. Första gången jag satte min fot i den kända Filadelfiakyrkan

¹⁰⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

¹⁰⁵ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

¹⁰⁶ Beslut om kvinnliga präster togs 1958 och 1960 ordinerades den första kvinnan till präst inom Svenska Kyrkan.

¹⁰⁷ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

¹⁰⁸ Feldt-Johansson 1979, 36.

¹⁰⁹ *Evangelii Härold* 1961-04-13, 19. Se annons Filadelfia Tumba.

¹¹⁰ *Evangelii Härold* 1965-01-21, 29. Se predikotur, Södermalmskyrkan Stockholm, 1965-01-24.

i Stockholm, fick jag själv predika i mötet. Kampanjerna avlöste varandra, i Helsingfors, Göteborg, Malmö för att endast nämna några platser. Den längsta kampanjen varade i över tre månader. Guds nåd och människors kärlek öppnade dörrar för mig.¹¹¹

När Gurli Feldt minns sin syster som predikant beskriver hon att det var något märkligt som skedde. Av de tre systrarna var inte alltid Wasti den starka, hon kunde vara svag och överlåta till de andra att bestämma och ta ansvar. Men när Wasti predikade och upplevde att hon fått ett ord av Gud fanns det en styrka som kändes övernaturlig för Gurli. Wasti ingav respekt och hon fick en pondus i predikstolen hon inte alltid hade annars.¹¹²

Bibelläraren och pastorn Marianne Boo minns när hon som ung var med på ett möte med Wasti: »När hon hade sina väckelsekampanjer tillsammans med sina systrar så var det fullt hus och hon hade en förkunnelse som var stark och många kom till tro. Hon var uppskattad som förkunnare.«¹¹³ Wasti förmedlade profetiska hälsningar riktat till enskilda individer, både offentligt och i samband med förbön. Hon fick även tala på främmande språk. Gurli minns en ung kvinna som blev väldigt gripen av budskapet som hon fick förmedlat till sig på sitt modersmål trots att Wasti inte talade det.¹¹⁴

Wastis predikogärning kan beskrivas som gränsöverskridande. Budskapens innehåll gled mellan evangelistens, lärarens och predikantens. Hon var även gränsöverskridande gällande mottagarna. Både de redan frälsta och de som stod utanför verkar ha tagit till sig budskapet. Wasti hade också en ekumenisk bredd. Hon välkomnades exempelvis att undervisa av biskop Bertil Gärtner i Göteborg, som vid den tiden var en uttalad kvinnoprästmotståndare.¹¹⁵

Wasti tog sitt predikouppdrag på stort allvar och sökte avskildhet när hon förberedde sig under bön och bibelläsning inför sina möten. Både innehållet och referenslistan i hennes bok *Kvinnan i frikyrkan* uppvisar bredd.¹¹⁶ Wasti läste enligt uppgift mycket, gjorde efterforskningar och

¹¹¹ Feldt-Johansson 1979, 8.

¹¹² Intervju med Feldt, 2023-01-18.

¹¹³ Intervju med Boo, 2023-01-12.

¹¹⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

¹¹⁵ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

¹¹⁶ Feldt-Johansson 1979. Några av referenserna i boken är: Karl Barth, Biskop Askmark, C.G. Hjelm, Martin Luther King, Lewi Pethrus, Johannes Chrysostomos, Olof Djurfeldt, Prof. Riesenfeldt, Dr. Theodore Riek och Sigfrid Deminger.

ville ha reda på hur saker förhåll sig. När hemmet skulle tömmas efter Wastis död rymde det en ansenlig boksamling.¹¹⁷

3.7 Fru Wasti Feldt-Johansson

Fram till att Wasti Feldt var 32 år levde hon som ensamstående. Däremot var hon nog inte särskilt ensam. Även som vuxen bodde hon många år tillsammans med flera av sina syskon och efter deras fars död flyttade de tillsammans med sin mor till Tranås. Med tanke på deras reseschema spenderade de större delen av sin tid på olika platser.

1961 medverkade Wasti på en kampanj i Sionförsamlingen Linköping och mötte där Allan Johansson, som vid de flesta av församlingens möten bidrog med solosång. Så också på de möten där Wasti predikade. Där fann de varandra och gifte sig 1963.¹¹⁸ De fick inte några gemensamma barn, men Allan var änkeman och var genom sitt tidigare äktenskap far till den då vuxna dottern Kerstin.

Giftermålet innebar en ny livstillsvaro. Det intensiva resandet med Systrarna Feldt avtog och även om Wasti fortsatte som resande predikant fanns det ett hem och en man som väntade på henne.

Wasti själv uppger att Allan var ett stort stöd.¹¹⁹ Han var van att ta hand om hem och matlagning varför Wasti kunde fortsätta sin resandetjänst.¹²⁰ Allan och Kerstin slöt ofta upp på hennes kampanjer, både i Sverige och utomlands¹²¹ och ibland medverkade de även tillsammans.¹²²

Familjen Feldt-Johansson: Allan, Kerstin och Wasti, vid julfirande i Linköping 1969.
Foto: Privat, G. Feldt.

¹¹⁷ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Feldt-Johansson 1979, 15.

¹²⁰ Intervju med Johansson, 2022-12-27.

¹²¹ Ibid.

¹²² *Evangelii Härold* 1965-04-15, 28. Se predikotur Bromma Pingst, 1965-04-14.

3.8 Kvinnokampen Wasti

Diskursen på 70-talet

Kvinnans roll och tillträde till kyrkans olika ämbeten diskuterades brett i kyrkligheten under slutet av 1970-talet. Inom Svenska kyrkan var diskussionen aktiv och föregick den som kom att komma inom Pingströrelsen.¹²³ Motståndet mot kvinnor i ledarpositioner grundade sig dels i en *litteral* läsning av Bibeln och hos en del fanns uppfattningen att en ändrad praxis var ett uttryck för andligt avfall och öppnande för liberalteologi.¹²⁴ Gängse ordning inom Pingströrelsen var att en kvinna inte kunde vara föreståndare, pastor, lärare eller äldste. Kvinnor avskildes däremot till missionärer, församlingssystrar¹²⁵ och evangelister. Sättet man använde benämningen evangelist kritiserades i ett uttalande av Wasti:

Inom Pingströrelsen uppfattas evangelistens uppgifter endast gälla barnarbete och evangelisation utåt. Evangelisten är i de flesta fall ung och kvinnlig, den manliga förvandlas snabbt till pastor och vill därmed markera en statusförändring, man är inte längre nybörjare. Men kvinnorna får bära sin nybörjarstämpel oavsett tjänsteår, andlig utrustning, erfarenhet och dylikt.¹²⁶

Då kvinnorna gavs beteckningen evangelist innebar det också att de under många år inte var välkomna till den viktigaste mötesplatsen för Pingströrelsens ledare – predikantveckan i Filadelfia Stockholm.¹²⁷

Wasti var under 50-, 60- och 70-talen, så långt hon själv visste, den enda kvinnliga resande förkunnaren inom Pingströrelsen.¹²⁸ Det gav henne en unik inblick i situationen för kvinnor i rörelsen. Hon utmanade den rådande ordningen och fick höra livberättelser från kvinnor som upplevde sig begränsade och illa behandlade.¹²⁹ Wasti mottog hundra-

¹²³ Nilsson 2000, 61.

¹²⁴ Ibid, 61, 63, 65.

¹²⁵ Feldt-Johansson 1979, 66.

¹²⁶ Ibid, 67.

¹²⁷ Detta kom dock att ändras och undantag gjordes. Wasti själv inbjöds av pastor Allan Törnberg att närvara vid predikantveckan 1965, och i slutet av 70-talet deltog hon och andra kvinnor med henne regelbundet, även om det också fanns de som gärna hade velat delta men som inte fick inbjudan. (Se Feldt-Johansson 1979, 91–92).

¹²⁸ Feldt-Johansson 1979, 103.

¹²⁹ Ibid, 87–90. Wasti beskriver där ett tydligt exempel på en sådan livsberättelse.

tals brev, telefonsamtal och personliga besök och blev »övertygad [...] om att det finns en enorm latent arbetskraft hos de kvinnor som har Guds kallelse [...] men som inte fått möjlighet att förverkliga dem.«¹³⁰ När hon gick in i Pingströrelsen var det inte med avsikt att förändra något utan för att hon upplevde att Gud fört henne till ett andligt hem.

Detta översköljande av Guds ande och kärlek, som helt kastade om kursen i mitt liv. Detta möte med människor som vågade ge uttryck åt sin glädje, vågade gråta och skratta. Detta brus av böner och lovsång. Nej, detta ville jag inte förlora. Jag ville inte bli störd. Jag ville stanna kvar på dessa hissande, andliga vågtoppar, tillsammans med dessa nya syskon i Herren. Dessa fantastiska människor som alla var ett inför Gud. Men min surfingbräda kunde inte stanna kvar hur länge som helst. Den kastades upp på land. Och jag vaknade med ett ryck.¹³¹

Någonstans utmed vägen blev den särbehandling Wasti såg outhärdlig. Istället för att konformt rätta in sig i ledet blev hon den som började verka för en annan ordning. Inte för att hon själv tyckte att det borde vara annorlunda utan för att hon upplevde att Gud ville det.

Marianne Boo var en av de kvinnor som senare kom att tjäna i pastorsrollen och hon minns att Wasti besökte hennes hemförsamling i Skärstad för att predika någon gång på 70-talet. Boo var tillfälligt hemma från missionärstjänst i Liberia och hade där upplevt Guds kallelse till församlingstjänst i Sverige, vilket då syntes omöjligt. Mitt i mötet kom Wasti fram till Marianne, lade handen på hennes rygg och sa högt, »Marianne Boo är ett äldsteämné!« Marianne fortsätter: »Du skulle ha sett ögonen på medlemmarna, särskilt männen då, det var som att jag kände att ögonen svartnade.«¹³² Feldt-Johansson försökte sätta fokus på *kvinnofrågan* genom att föreslå det som samtalsämne på predikantveckorna åren 1978–1980 men frågan röstades ner.¹³³ Wasti berättade om ett av tillfällena för sin syster Gurli som minns att hon sa att unga uppretade predikanter konfronterade Wasti efter att hon föreslagit ämnet. De skulle fråna och med då »kolla henne«. »Ja det är bara att kolla« ska Wasti har svarat.¹³⁴ Wasti nöjde sig dock inte med detta utan

¹³⁰ Feldt-Johansson 1979, 9.

¹³¹ Ibid, 91.

¹³² Intervju med Boo, 2023-01-12.

¹³³ Nilsson 2000, 71. Ordningen var att deltagarna föreslog frågor och sedan röstade man om vilka som skulle behandlas genom anföranden av deltagarna.

¹³⁴ Intervju med Feldt, 2022-12-27.

skrev 1979 boken *Kvinnan i frikyrkan*, för att lyfta fram frågan och sina egna argument för varför en förändring behövdes.¹³⁵

Boken *Kvinnan i Frikyrkan*, 1979

Boken fick stor uppmärksamhet inom Pingströrelsen¹³⁶, och gjorde också att Wasti kom att uppmärksammas i allmänna media. När Sveriges television besökte predikantveckan 1979 gjorde de ett inslag om konferensen där de gick runt tillsammans med Wasti och intervjuade henne.¹³⁷ Wasti blev också inbjuden att hålla en rad andakter på temat i Sveriges Radio under våren 1980.

Ett av de perspektiv som enligt Nils-Olov Nilsson var avgörande för att hållningen kring kvinnligt ledarskap tids nog kom att ändras var att Pingströrelsen tog till sig en kontextuell läsning av Bibeln snarare än en strikt litteral. Att Wasti var en av dem som menade att tolkningssättet var både riktigt och viktigt framgår i hennes bok: »I umgängelsen med

Guds Ord, är det den sammanfattande helhetssynen som befriar, men fasthängande vid detaljer lösryckta ur sitt sammanhang, för oss vilse.«¹³⁸ »Bibeltrohet är enligt min mening att lära känna Bibeln i sin helhet.«¹³⁹ En betydande del av boken ägnas åt att bemöta en rad tolkningar av bibelord som framfördes i debatten från dem med en traditionell hållning. En avgörande stötesten för de som företrädde en konservativ linje rörde det man

Wasti Feldt-Johansson med sin bok, 1969.

Foto: källa okänd.

¹³⁵ *Göteborgsposten* 1980-09-08, 6.

¹³⁶ Den recenserades exempelvis av Olof Djurfeldt i *Dagen* 1979-11-28.

¹³⁷ *Dagen* 1979-12-06.

¹³⁸ Feldt-Johansson 1979, 52.

¹³⁹ *Ibid*, 58.

uppfattade som Guds skapelseordning.¹⁴⁰ Wasti hävdade:

Skall kvinnan vara inlåst i detta domsord, då bör ju mannen vara det också, och alltså hålla sig till primitivt jordbruk och utan alla moderna hjälpmedel. Svett och möda var ju domen [...] Mannens rådande över kvinnan står i motsats till Guds ursprungliga intention [...] Underordningen beror inte på skapelseordningen utan är ett resultat av syndafallet [...] Vårt uppdrag är inte att bejaka syndafallet utan att motarbeta det och bana väg för Kristi rike.¹⁴¹

Wasti ger många exempel på hur Jesus anförror kvinnor uppgifter. Ett sådant är från påskdagens morgon. Trots att kvinnor inte betroddes som vittnen i domstol var det Maria från Magdala som Jesus först visade sig för efter uppståndelsen (Joh 20). Wasti understryker att det inte var hedningarna som Maria först skulle vittna om detta för, utan de manliga apostlarna.¹⁴²

Även Paulus behandlas. I Feldt-Johanssons ögon är han ett föredöme i att »kämpa för kvinnans likställdhet med mannen på alla områden.«¹⁴³ Wasti lyfter fram de sammanhang som bemyndigar kvinnor på banbrytande sätt, men medger att Paulus inte främst agerar som en reformator av samhället. Det fanns inte tid för det då, men Paulus visste att förändringen skulle komma och börja i människornas inre. Även Paulus texter som till synes uttryckligen förbjuder kvinnor i förkunnande och ledande tjänster analyseras och tolkas på sätt som inte utesluter kvinnor i tjänst.¹⁴⁴

Wasti förordade samverkan mellan man och kvinna i olika funktioner. Hon menade att begränsandet av det kvinnliga bidraget i kyrkan hade förhindrat det kompletterande ideal som Gud avsett och som är synligt i hela tillvaron.¹⁴⁵ Med den rådande ordningen representerades bara halva Guds bilden, både man och kvinna skapades ju till Guds avbild.¹⁴⁶ För Wasti rörde frågan inte någon teologisk spetsfundighet utan ett fundament: Kristen människosyn. Gud kan använda var och en och alla har rätt att få utföra sin kallelse; »det måste bli slut

¹⁴⁰ Nilsson 2000, 71.

¹⁴¹ Feldt-Johansson 1979, 27.

¹⁴² Ibid, 41.

¹⁴³ Ibid, 49.

¹⁴⁴ Ibid, 54–61, 73–74.

¹⁴⁵ Ibid, 18, 105.

¹⁴⁶ Ibid, 20.

med att inkompetensförklara en stor del av Guds församling – den kvinnliga delen.«¹⁴⁷

Djurfeldt manade i sin recension av boken i *Dagen* till lugn. Könskamp och antagonism skulle inte prägla samtalet. Han intog en traditionell ställning, och betonade det kompletterande idealet mellan könen och menade att det vore olyckligt om den med en traditionell hållning skulle stämpas som kvinnofientlig. Djurfeldt menade istället att kvinnor allt mer behövde släppas fram, men var tveksam till att fullt ut ge tillträde till tjänster som äldste och föreståndare då Paulus ordningsföreskrifter borde tolkas som skapelseförankrade snarare än textuella.¹⁴⁸

Vid tiden då *Kvinnan i frikyrkan* utkom hade flera olika röster höjts för att förändring behövdes gällande kvinnans roll. Murbräckan som öppnade den stängda dörren blev, kanske oväntat även för henne själv, Wasti Feldt-Johansson. »Jag hoppas verkligen att Gud aldrig kallar mig till föreståndare, därtill är kraven alltför stora på andlig vishet, människokännedom, kärlek, anpassningsförmåga, samarbetsvilja o.s.v. Men jag skulle aldrig våga vara domare över den som vet sig har fått en sådan kallelse från Gud.«¹⁴⁹

Citatet från Wasti är från 1979, och framstår nästan komiskt med tanke på att hon vid det tillfället endast var något år ifrån att avskiljas som Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare.

3.9 Pastorn(!) och föreståndaren(?) Wasti, 1979–2004

Församlingen Gilead

Gileadförsamlingen kom redan från början att präglas av stort socialt engagemang. Vid firandet av sitt 60-årsjubileum 1979, beskrev den sig som framväxt ur en mångårig väckelse bland arbetarbefolkningen. De hade tradition av omfattande verksamhet bland socialt nödställda, ensamma och alkoholskadade.¹⁵⁰ Under åren kom församlingen att

¹⁴⁷ Feldt-Johansson 1979, 10.

¹⁴⁸ *Dagen* 1979-11-28, 4.

¹⁴⁹ Feldt-Johansson 1979, 104.

¹⁵⁰ GA, Brev till Tidningen *Dagen* 1979-05-05.

visa öppenhet för en rad ledare och influenser som av olika skäl avvisats av den breda Pingströrelsen. Exempelvis omfamnade den sångaren Donald Bergagård, en av Maranatarörelsens grundare, som medlem och äldste.¹⁵¹ Till följd av detta blev församlingens pastorer utestängda från predikantveckan åren 1972–1976.¹⁵² Ytterligare ett sätt som församlingen utmärkte sig på var dess öppenhet för kvinnor i ledarställning. Under 1970-talet fanns det kvinnor med i församlingens styrelse, dock inte i äldstekåren.¹⁵³

Möjliggöraren Mårtensson

Jean-Erik Mårtensson tjänade som föreståndare i Gileadförsamlingen 1969–1979 och gjorde sig bland annat känd för att inte vara rädd att uttrycka avvikande åsikter.¹⁵⁴ Vid slutet av 1970-talet införde församlingen en ny ordning kring föreståndarskap, initierad av Mårtensson som 1979 skrev: »Jag har under lång tid och inte minst de sista månaderna kommit till den övertygelsen att församlingens ÄLDSTE också är de egentliga församlingsföreståndarna.«¹⁵⁵ Det var en ny linje för församlingen och även för Pingströrelsen. Enligt församlingarnas stadgar skulle de ha en föreståndare och det är tydligt att Mårtensson själv hade verkat i den rollen sedan han tillträdde. Mårtensson ville dock sätta fokus på det han kallade *lekmannakyrkan*; han beskrev modellen i ett kompendium som tillgängliggjordes i församlingen.¹⁵⁶ Det var en ordning där medlemmarnas bemyndigande och engagemang var basen för församlingen snarare än dess anställda och formella ledarskap.

Vid slutet av Mårtenssons tjänstgöringstid i församlingen verkade han känna större engagemang för andra uppgifter än den lokala föreståndarrollen. Från augusti 1978 till augusti 1979 var han tjänstledig för att istället ägna sig åt uppbyggandet av församlingens bibelskola.

¹⁵¹ GA, Årsberättelse 1977 Gileadförsamlingen, 9 1978-01-08; Lundgren 2007, 245–248. Artikel om Maranata och Bergagård.

¹⁵² GA, Årsberättelse 1977 Gileadförsamlingen, 1 1978-01-08.

¹⁵³ Intervju med Ljungquist, 2023-03-07.

¹⁵⁴ Mårtensson 1975. Boken innehåller flera exempel på rättframhet, beskrivningar av konflikter, kritik och progressiva teologiska tankar.

¹⁵⁵ GA, Brev till Gileadförsamlingens styrelse från Mårtensson, 1979-05-30.

¹⁵⁶ GA, Mårtensson Kompendium om lekmannakyrkan.

I mars 1979, innan tjänstledigheten var slut, avsade sig Mårtensson helt föreståndartjänsten. Församlingen bad dock Mårtensson att kvarstå som föreståndare till december 1979. Det hade nämligen varit svårt att hitta lämplig ersättare för Mårtensson. Fem personer hade prövats utan framgång. Mårtensson biföll önskan men underströk att församlingens äldste och diakoner på ett mer omfattande sätt borde träda in i ansvarstagandet för den andliga vården av församlingen. Församlingens ekonomiska situation var gagnad av större insats från församlingsledningen så frågan om en ny extern föreståndare borde inte vara prioriterad, menade Mårtensson.¹⁵⁷ Hösten 1979 beslutade församlingen att inte kalla ny föreståndare.

Då de ekonomiska möjligheterna tills vidare saknats för nya anställningar har styrelsen och äldstekåren under det senare halvåret ännu mer helhjärtat gått in för att i gemenskap dela ansvaret och bördorna. För närvarande står hela äldstekåren för föreståndarskapet i församlingen. Många av oss tror att detta är en både biblisk och god möjlighet att praktisera församlingsvård och församlingsledning.¹⁵⁸

Mårtenssons teologiska idealbild av ett kollektivt föreståndarskap, hade förverkligats. Då beslutet om detta fattades fanns Mårtensson kvar i verksamheten. Tanken var också att han från januari 1980 skulle inneha en ny tjänst som församlingens lärare, innehållande predikotjänst och handräckning i vissa exekutiva föreståndaruppgifter.¹⁵⁹ Under våren 1980 skedde dock ännu en förändring. Mårtensson bad återigen om tjänstledigt på halvtid, från september 1980, för att kunna ägna sig åt ett kyrkbygge i Vasa, Finland och tjänstgöra som föreståndare i församlingen där.¹⁶⁰ Församlingsledningen upplevde sig då i behov av förstärkning av en vakanspastor som återkommande kunde predika och sköta församlingens löpande angelägenheter. Wasti Feldt-Johansons föreslogs av Mårtensson för uppgiften, våren 1980.¹⁶¹

Vid den här tiden var det en hel del turbulens kring Wasti. Uppmärksamheten var främst kopplad till diskussioner i kölvattnet av hennes bok och hennes allt mer uttalade hållning gällande kvinnors roll

¹⁵⁷ GA, Församlingstidningen *Balsam* 1979 nr 1–2, 27.

¹⁵⁸ GA, Årsberättelse 1979 Gileadförsamlingen, 1 1980-01-05.

¹⁵⁹ GA, Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen, 1 1981-01-06.

¹⁶⁰ GA, Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen 1981-01-06.

¹⁶¹ Intervju med Ljungquist, 2023-03-07.

i kyrkan. Trots detta hade församlingen kallat henne som gästande predikant i sin årliga församlingskonferens, Gileadveckan, i april 1980.¹⁶²

Förutom Mårtensson fanns det även församlingsmedlemmar som var progressiva gällande kvinnligt ledarskap. På ett församlingsmöte våren 1980 lyftes frågan huruvida inte församlingens kvinnliga missionärer som kommit hem från utlandstjänst borde inbjudas i äldstekåren på samma sätt som männen. Ordförande Svenolof Mattsson vädjade om bordläggning av frågan för vidare samtal då församlingen »kanske var lite på väg nu med en kvinnlig pastor och där tillika föreståndare jämte övriga äldste«.¹⁶³

Pingströrelsens första kvinnliga pastor

I mina efterforskningar kring Wastis pastors- och föreståndarskap har jag mött flera personer som uppgett att de är osäkra på vilken roll Wasti hade i församlingen och ifrågasatte om hon verkligen var föreståndare. Frågan är svårare att reda ut än vad som synes vid första anblicken. Det var en mycket turbulent tid sett till anställningar och definitionen av roller i Gileadförsamlingen. Därför kommer jag redogöra kronologiskt för Wasti Feldt-Johanssons roll i församlingen 1980–1983.

7 juni 1980. Församlingsmötet beslutade kalla Wasti för att tjäna som pastor på halvtid under hösten 1980 för att stödja arbetet under Mårtenssons tjänstledighet. »Med önskan att hon skulle gå in i en föreståndares samtliga uppgifter samt deltaga i äldstekårens arbete.«¹⁶⁴

7 september 1980. Wasti välkomnades som pastor i församlingen. Hon ålades alla pastorsuppgifter utan inskränkning med hänseende till att hon var kvinna. Vid sitt välkomstmöte i församlingen döpte hon tre personer; det var första gången en kvinna döpte inom svensk pingströrelse.¹⁶⁵ *Göteborgsposten* var på plats och gjorde ett stort reportage med bilder. Jean-Erik Mårtensson beskrev händelsen:

Så långt bekant är det första gången i pingstväckelsen i Sverige en kvinnlig förkunnare har gått in i en direkt föreståndargärning. Året har således innehållit en bit frikyrkohistoria. Övriga vittnen och församlingar i

¹⁶² GA, Församlingstidningen *Balsam* 1980 nr 2, 15.

¹⁶³ GA, Församlingstidningen *Balsam* 1980 nr 4, 5.

¹⁶⁴ GA, Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen, 1 1981-01-06.

¹⁶⁵ *Göteborgsposten* 1980-09-08; GA, Församlingstidningen *Balsam*, 1980, nr 4, 4. Wasti är källan till uppgiften.

pingstväckelsen syns också i stor utsträckning ha accepterat denna utveckling i vår församling.¹⁶⁶

Wasti uttryckte tacksamför över att församlingen vågade ta detta nya steg. »Man måste vara ödmjukt tacksam för att det finns en församling, som vågar i handling visa sin tro på att Kristus kallar människor till tjänst oavsett ras, klass, kön eller ålder till uppgifter i Hans rike.«¹⁶⁷

6 januari 1981. Församlingens årsmöte uppskattade Wastis insats. »På ett mycket omdömesgillt, värdigt och framgångsrikt sätt har Wasti Feldt-Johansson fyllt denna uppgift och vi hoppas vår syster skall känna Herrens ledning att fortsätta med denna sin kallelse även framledes.«¹⁶⁸

31 augusti 1981. Mårtensson lämnade helt rollen som anställd.¹⁶⁹ Wasti arbetade följande 1½ månad, utan någon annan anställd pastor vid sin sida, äldstekåren kvarstod alljämt tillsammans med henne som föreståndare.¹⁷⁰

9 december 1981. Församlingens ansökan om vigselbehörighet för Wasti inom Pingströrelsen avslogs. Grunden för detta var att Wasti inte arbetade heltid vilket var kravet enligt det statliga regelverket. I protokoll hos vigselnämnden verkar de sätta värde på om vederbörande var föreståndare, något som dock inte var ett krav enligt reglerna. Gileadförsamlingen intygade ändå att Wasti var föreståndare i sin ansökan.¹⁷¹

19 april 1982. Församlingen beslutade att »ordinarie föreståndare Wasti Feldt-Johansson och Ruben Inghams tjänster i fortsättningen är heltid.«¹⁷²

17 juni 1982. Wasti tilldelades som första kvinna i Pingströrelsen vigselbehörighet av vigselnämnden.¹⁷³

26 september 1982. Ruben Ingham tillträdde tjänsten som ordinarie föreståndare jämsides med Wasti Feldt-Johansson. Av Inghams positiva svarsbrev till församlingsledningen framgår det att han bejakade att dela föreståndarskapet med Wasti.¹⁷⁴

¹⁶⁶ GA, Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen, 1 1981-01-06.

¹⁶⁷ GA, Församlingstidningen *Balsam* 1980, nr 4, 2.

¹⁶⁸ GA, Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen, 1 1981-01-06.

¹⁶⁹ GA, Årsberättelse 1981 Gileadförsamlingen, 1982-01-06.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ PA, Protokoll Pingstförsamlingarnas vigselnämnd 1981-12-09.

¹⁷² GA, Protokoll församlingsmöte Gileadförsamlingen 1982-04-19.

¹⁷³ PA, Protokoll Pingstförsamlingarnas vigselnämnd 1982-06-17.

¹⁷⁴ GA, Svarsbrev adresserat Gileadförsamlingen från Ingham, odaterat.

Utifrån ovanstående är det tydligt att Wasti Feldt-Johansson 1980 blir historisk som Gileadförsamlingens och därmed Pingströrelsens första kvinna att ha titlarna föreståndare och pastor, samt utföra uppgifter som att leda nattvard, döpa, begrava och sedermera viga.

Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare

Uppgiften om Wasti Feldt-Johansson som föreståndare är väl förankrad i såväl akademisk forskning, exempelvis Nils-Olov Nilsson artikel »The Debate on Women's Ministry in the Swedish Pentecostal Movement: Summary and Analysis«¹⁷⁵, som i kyrkohistoriska källor, exempelvis historieverket *Pingströrelsen – verksamheter och särdrag under 1900-talet*.¹⁷⁶ Uppgiften förekommer även i internationell forskning,¹⁷⁷ hos samfundet Pingst¹⁷⁸ och i kristen dagspress¹⁷⁹. Ändå verkar det finnas oklarheter gällande detta och jag menar att det är av vikt att föra ett kritiskt resonemang angående föreståndarrollen som Wasti tillskrivs.

Det måste tas i beaktande att *föreståndare* i Gileadförsamlingen 1980 var ett begrepp som hade en annan innebörd än i de flesta pingstförsamlingarna då och nu. Titeln föreståndare, i singular, var i sammanhanget något problematiskt, under omdaning och något de undvek eller använde med försiktighet.¹⁸⁰ I årsberättelserna gällande 1980–1983 används inte föreståndartiteln utan endast *medföreståndare*. Föreståndarskapet benämndes *föreståndaruppgiften*, alltså en funktion snarare än en position. Som jag redan redogjort för i ett tidigare avsnitt (se sida 47) menade Jean-Erik Mårtensson att det var ett missbruk av termen föreståndare att tillskriva den till en enskild person.

Att det råder oklarheter kring rollen framgår i april 1979 då 14 medlemmar skrev till styrelsen om att de önskade förtydligande gällande rollerna som församlingens ordförande respektive föreståndare.¹⁸¹ De tecknade två alternativ som de menade var möjliga: 1) Ordförande och föreståndare är samma person. 2) Ordförande är en av församlingen

¹⁷⁵ Nilsson 2000, 64.

¹⁷⁶ Nyberg Oskarsson 2007, 278f; Waern 2007, 453.

¹⁷⁷ Synan & Young (red.) 2017, 193–194.

¹⁷⁸ Facebook.com – Pingstsverige. 2019.

¹⁷⁹ *Dagen* 2012-07-13.

¹⁸⁰ Intervju med Ljungquist, 2023-03-07.

¹⁸¹ GA, Brev till Gileadförsamlingens styrelse 1979-04-08.

vald ideell lekman och föreståndaren är herde men inte ordförande i församlingen.

Det intressanta med frågan är att inget av alternativen överensstämmer med den linje som faktiskt drevs av Mårtensson och som kom att anammas, där föreståndarskapet var kollektivt. Vid tidpunkten rådde uppenbarligen oklarhet hos åtminstone delar av församlingen även om de var engagerade i frågan.

Frågan är även hur förankrad ordningen om kollektivt föreståndarskap var i församlingsledningen och i församlingen som helhet. I protokoll från församlingsmöte december 1979, med beslut om Mårtenssons lärartjänst, skrev sekreteraren tillika äldstebrodern Telkkonen, att Mårtensson kvarstår som föreståndare. Men protokollet behövde justeras med tillägget som »en« föreståndare och äldste.¹⁸² Exemplet kan verka banalt men visar att en traditionell förståelse av föreståndarskapet kan ha varit svår att överge. Den nya ordningen med lekmannakyrkan kallas vid utvärdering efter två månader för ett *försök*, som man ditintill var nöjda med.¹⁸³

Oavsett den kollektiva förståelsen av föreståndarskapet kvarstår att Wasti förestod församlingen. Vidare framgår av citat ur årsberättelsen nedan att hon ålades de specifika uppgifter som en enskild föreståndare också i vanliga fall utförde.

Vi känner stor tacksamhet särskilt till syster Wasti för en sån stor hängivenhet i arbetet [...] Utöver predikogärningen, själavården, expeditionstjänst, besök m.m. har hennes nit också omfattat mycket tidskrävande och uppskattad insats i närradioverksamheten. Vi upplever vår systers föreståndartjänst och nit med stor tacksamhet.¹⁸⁴

Av ett protokoll från ett församlingsmöte i Gileadförsamlingen från april 1982 kan man läsa följande: »Beträffande församlingens ordinarie föreståndare Wasti Feldt-Johansson och Ruben Inghams tjänster, beslutades att dessa i fortsättningen är heltid.«

Protokollet visar med tydlighet att Wasti Feldt-Johansson benämns föreståndare tillsammans med Ruben Ingham. Beslutet behövdes för att inför vigselnämnden intyga att de båda hade heltidstjänster då det

¹⁸² GA, Protokoll församlingsmöte Gileadförsamlingen 1979-12-01.

¹⁸³ GA, Protokoll styrelsemöte Gileadförsamlingen 1980-03-15.

¹⁸⁴ GA, Årsberättelse 1981 Gileadförsamlingen, 2 1982-01-06.

var en förutsättning för att erhålla vigselbehörighet.¹⁸⁵ Den första ansökan om behörighet gällande Wasti hade fått avslag, troligen inte för att det rörde en kvinna utan för att hon hade för låg anställningsgrad.

Jag menar utifrån detta att det är korrekt att betrakta Wasti Feldt-Johansson som Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare. Detta skedde dock i en församling som hade en okonventionell definition av termen föreståndarskap sett till Pingströrelsens förståelse i övrigt vid den tiden. Tillskrivningen av titeln kan liknas vid partiledarskapet för Miljöpartiet. De två språkrören måste rimligen kunna sägas ha fungerat som partiledare oavsett den titel som använts och att de varit två istället för en ledare..

Frågan om vem som var den första kvinna att ensam förestå en svensk pingstförsamling i en traditionell form som dess huvudpastor är relevant för historieskrivningen och behandlas i kapitel 6.

Kritiska reaktioner

Wasti blev redan från början mycket uppskattad av de flesta i Gilead-församlingen.¹⁸⁶ Det fanns ändå kritiska röster inom församlingen. Församlingsledningen mottog exempelvis ett anonymt brev från en medlem som sa sig företräda en grupp inom församlingen som önskade att pastor Feldts tjänst borde upphöra.¹⁸⁷ En mer traditionell hållning företrädde också i församlingsbladet *Balsam* av en av församlingens kvinnliga medlemmar. Hon menade att mannen utifrån skapelseordningen skulle vara familjens ledare och att Paulus anvisningar om församlingsledare visar att detta även skulle gälla församlingen.¹⁸⁸

1981–1982 gavs stort utrymme i församlingen åt att bearbeta frågan, ämnet finns som tema hos gästande talare. Dåvarande rektor för Örebro Missionsskola Sigfrid Deminger höll i januari 1982 två föredrag med rubrikerna: »Man och kvinna i NT« samt »Man och Kvinna i hem, församling och samhälle.«¹⁸⁹ Marianne Andréas, diakon med ansvar för närradio, skrev i församlingsbladet 1981 att hon trodde att församlingen snart skulle få kvinnliga äldste och att hon hoppades att försam-

¹⁸⁵ GA, Brev till vigselnämnden med utdrag ur församlingsmötesprotokoll 1982-04-19.

¹⁸⁶ Intervju med Andréas, 2023-02-09.

¹⁸⁷ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

¹⁸⁸ GA, Församlingstidningen *Balsam* nr 2 1982, 20–21.

¹⁸⁹ GA, Församlingstidningen *Balsam* nr 1 1982.

lingen »vågar ge tillbaka kvinnan sitt fulla värde [...] och bejaka henne även utanför hemmet.«¹⁹⁰ Wasti bidrog i två nummer av församlingsbladet med texter innehållande svar på invändningar under rubriken »Invändningar mot kvinnligt ledarskap«.¹⁹¹

Det framfördes en mindre mängd kritik även utanför församlingen. I *Dagen* publicerades exempelvis en kritisk insändare av missionären Elisabeth Johansson Ullsjö som menade att det var olämpligt att likt Feldt-Johansson tala i offentligheten om det som borde hållas internt.¹⁹² Det framkom också kritik från predikantkåren vid interna samtal på predikantveckan. Där menade pastor Josef Östby att kvinnodebatten i sin helhet var ett resultat av andligt förfall.¹⁹³

Kanske är det detta uttalande som kommenterades av Wasti i en intervju nästan 20 år senare: »Vad som nog gjorde mest ont då det var som jobbigast, var att man kopplade samman oss som förespråkade kvinnans rätt att förverkliga sin kallelse med förnekelse av Guds ord och förfallet i världen.«¹⁹⁴ Wasti menade hela tiden att det var tvärt om, att övertygelsen var grundad i en uppmärksamhet på och kärlek till bibelordet.

För att avsluta beskrivningen av Wastis första tre år i Gileadförsamlingen kan det nämnas att turbulensen kring ekonomi, teologi, tjänster och roller kom att lugna sig. I årsmötesprotokollet för verksamhetsåret 1983 skrev ordförande Mattson att de upplevde året som en tid av konsolidering kopplat till att pastorsfrågan blivit löst. »Våra kära pastorer Wasti Feldt-Johansson och Ruben Ingham har tjänat på ett osjälviskt sätt.«¹⁹⁵

Åren i Gileadförsamlingen

Wastis hela pastorgärning i Gileadförsamlingen låter sig inte beskrivas eller ens sammanfattas här. Hon ägnade sig åt klassiska pastorssysslor samt hade program på närradio, ett arbetsfält hon höll högt. Ett särskilt

¹⁹⁰ GA, Församlingstidningen *Balsam* nr 3 1981, 8.

¹⁹¹ GA, Församlingstidningen *Balsam* nr 2 1982; GA, Församlingstidningen *Balsam* nr 3 1982.

¹⁹² *Dagen*, 1981-02-13, 4. Ullsjö refererar till en radiointervju som hade gjorts med Wasti i Sveriges radio.

¹⁹³ Nilsson 2000, 61.

¹⁹⁴ *Dagen*, 1999-09-07, 15.

¹⁹⁵ GA, Årsberättelse 1983 Gileadförsamlingen, 1 1984-01-06.

sjukbesök tjänar som en illustration av hennes pastorsgärning som delvis omgärdades av kamp men som också innehöll stunder av upprättelse.

Som framkommit tidigare hade någon som sa sig företräda en grupp önskat att Wastis tjänst skulle upphöra eftersom hon var kvinna. Flera år senare blev Wasti kallad till en medlem som var döende på sjukhuset för att be med henne. I samband med detta bad kvinnan om förlåtelse och berättade att det var hon som skrivit brevet som ifrågasatte Wasti. Det fanns inte någon grupp som stod bakom brevet, det var bara hon själv. Kritiken visade sig bottna i kvinnans egen besvikelse över att bära en pastorskallelse som inte bekräftats just för att hon var kvinna. Detta gjorde henne bitter och avundsjuk på Wasti. De försonades och bad tillsammans vid sjukbädden.¹⁹⁶

3.10 Pensionären Wasti, 2004–2012

Wastis sista tid

Wasti fortsatte att tjäna i Gileadförsamlingen långt mycket längre än vad som var allmän pensionsålder. Hon jobbade heltid till runt 1990 för att sedan trappa ned och jobba halvtid. Wasti drabbades oväntat av ihållande förvirring och ett depressionsliknande tillstånd men kom att återhämta sig. Även hennes man Allan blev sjuk och Wasti behövdes vid hans sida, hon jobbade då halvtid i församlingen.¹⁹⁷ Som 75-åring, 2004, gick Wasti till slut i pension.¹⁹⁸ Personer fortsatte ändå att anförtro sig till henne och sökte stöd genom samtal och förbön. Wasti kände en stor glädje över den förändring som kom att äga rum kring kvinnors möjlighet att tjäna i alla kyrkans roller. Hon gladde sig särskilt över de vänner som gått in i pastorstjänst.¹⁹⁹

På äldre dagar kom Wastis allmäntillstånd att försämras, hon insjuknade även i Essentiell Trombocytemi²⁰⁰ och blev allt mer isolerad. Hon kunde inte längre vara med på mötena i Gileadförsamlingen, men

¹⁹⁶ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

¹⁹⁷ Intervju med Feldt, 2023-03-20.

¹⁹⁸ Intervju med Johansson 2023-03-20.

¹⁹⁹ Intervju med Feldt, 2023-01-18.

²⁰⁰ ET är en sällsynt typ av blodcancer som innebär att benmärgen producerar för många blodplättar.

hade besök av och goda relationer till företrädare för församlingen och förblev boende i Göteborg. Wasti Feldt-Johansson avled efter en hjärtinfarkt den 17 juli 2012. Församlingens dåvarande föreståndare David Johansson höll i begravningen.

Utvecklingen för »kvinnofrågan«

Med tiden kom förutsättningarna för kvinnlig pastorstjänst att bli mer tillåtande. Det var dock inte någon snabb utveckling. Marianne Boo som varit aktiv i församlingstjänst sedan 80-talet kommenterar utvecklingen efter Wastis avskiljning:

Det blev nästan som en engångshändelse. Det var en församling som hade en [kvinnlig] föreståndare, men förövrigt i Pingst så skedde ingenting. Vi som följde efter blev medarbetare och fick kanske lite större befogenheter och det öppnades lite i taget. Men det tog tid, väldigt mycket tid.²⁰¹

Boo blev den första kvinna att finnas med i utdelandet av nattvard vid en nationell pingstkongress, Nyhemsveckan 1987. Under 1980-talet var det en handfull kvinnor som kallades för pastorer, men flera av dem avskildes aldrig formellt.²⁰² Sex kvinnor fick vigselbehörighet under 1980-talet; vilket förutsatte heltidstjänst som pastor.²⁰³ 1988 avskildes de första kvinnorna som äldste i Sollentuna pingstförsamling; Britt Sandberg, som även benämndes pastor, samt Barbro Bertilsson.²⁰⁴

Praxis kom alltså att förändras gradvis från början av 80-talet. Nils-Olov Nilsson menar att en ny konsensus uppstod efter att frågan grundligt genomarbetats på predikantveckan 1994.²⁰⁵ Däremot innebar det inte att ordningen hade fått allmänt genomslag i rörelsen.²⁰⁶

²⁰¹ Intervju med Boo, 2023-01-12.

²⁰² Ibid.

²⁰³ Bergh & Carlson 2013, 22–23 (digital källa).

²⁰⁴ Nyberg Oskarsson 2007, 279; Intervju med Sandberg, 2023-01-17.

²⁰⁵ Nilsson 2000, 71; Nyberg Oskarsson 2007, 280.

²⁰⁶ Se Bergh & Carlson 2013 (digital källa). De menar att det finns ett glastak för kvinnor att få förtroende som pastorer och framför allt föreståndare. 1994 hade Pingströrelsen 18 kvinnor i föreståndartjänst, 2004 samt 2013 var antalet fortfarande det samma, 18 kvinnor i föreståndartjänst av totalt 205 föreståndare. 2020 var antalet 49. Av de till medlemsantalet tio största församlingarna inom Pingst leds ingen av en kvinnlig föreståndare 2023.

Kapitel 4: Teoretisk analys

Biografen i kapitel 3 ger en samlad bild av Wasti Feldt-Johanssons liv som inte funnits tidigare. Kapitel 4 innehåller analys som syftar till att ge fördjupad förståelse, inte bara för vad som hände men också varför. I kapitlet kommer tas upp Bourdieus teori om fält och kapital samt McClendons teori om biografisk teologi operationaliseras gällande det biografiska materialet om Wasti Feldt-Johansson.

4.1 Pingströrelsen och Gileadförsamlingen som fält

Enligt Bourdieus teoribildning uppstår ett fält i ett autonomt socialt område där människor kan beskrivas som kämpande om att ha inflytande. Gällande Wasti Feldt-Johansson är både Pingströrelsen och Gileadförsamlingen sådana fält.²⁰⁷

Pingströrelsen

Pingströrelsen bildade inte en samlande riksorganisation förrän första åren på 2000-talet,²⁰⁸ men det betyder inte att den saknade enande strukturer dessförinnan. Informella nätverk uppstod exempelvis i samband med konferenser och delaktighet i gemensamma projekt som missionsengagemang. Även annonsering i rörelsens tidskrifter markerade delaktighet.

Wasti Feldt-Johansson blev delaktig i fältet genom sitt dop. Vidare gjorde hon en tydlig markering då hon lämnade sin tjänst som frälsningssoldat och deltog i en bibelskola i Örnsköldsvik. Genom efterföljande evangelistanställning i församlingen, som var etablerad i fältet, förstärktes hennes delaktighet. Feldt-Johansson var återkommande annonserad i *Evangelii Härolds* predikoannonser och bekräftades även i rörelsen genom förtroendeuppdrag som att ha radioprogram på Ibra-

²⁰⁷ Se 2.2 för presentation av teori.

²⁰⁸ Beslut om riksförening togs 2001 och från 2004 aktiverades ett trossamfund för rörelsen.

radio.²⁰⁹ Hon var även del i rörelsens gemensamma angelägenheter genom att bli utsänd som missionär.

Feldt-Johansson hade ett gränsöverskridande drag som skapade spänning och turbulens. Detta tilltog ju äldre och mer etablerad hon blev.²¹⁰ Beteendet accepterades ändå utan att hon uteslöts ur rörelsen, troligtvis för att Feldt-Johansson inte gjorde anspråk på en stadigvarande maktposition som lokal pastor eller föreståndare, utan som resande evangelist. Dessa var allmänt kända för att skapa viss turbulens, och något som ansågs värdefullt i sig i väckelserörelsen. Då Feldt-Johansson skrev *Kvinnan i frikyrkan* hade hon föreslagit frågan för samtal på predikantveckan men den hade röstats ned trots att ämnet diskuterades i rörelsen. Det kan tolkas som tecken på att hon inte gavs det inflytande som hon aspirerade på och att man genom det försökte undvika den spänning som hennes ärende kunde ge.

På ytan rådde konsensus gällande praxis att kvinnor inte kunde tjäna som äldste, pastorer eller föreståndare, men det fanns stor ovisshet om den underliggande teologiska ståndpunkten hos rörelsens församlingar och pastorer.²¹¹

Tillsättandet av Wasti Feldt-Johansson i Gileadförsamlingen innefattade henne som dopförrättare och nattvarvsledare. *Göteborgsposten* hade ett stort reportage med bilder från den historiska installationsgudstjänsten.²¹² I *Dagen* omskrevs det inte ens med en notis. Det är anmärkningsvärt då tidningen tidigare hade recenserat hennes bok, gett ansenligt utrymme åt kvinnodebatten i Svenska kyrkan samt debatterat

²⁰⁹ *Evangelii Härold* 1958-01-30, 24. Ibra Radio startades 1948 på initiativ av Lewi Pethrus och fungerade som Pingströrelsens radiokanal. Man sände utan tillstånd (s.k. piratradio) från båtar i Östersjön. Se Wikipedia – IBRA Media. 2021.

²¹⁰ Exempelvis när hon pekar ut Marianne Boo som »äldsteämne« mer än 15 år innan Pingströrelsen kom att få en kvinnlig äldste.

²¹¹ *Dagen* 1979-07-31, 22. *Dagen* presenterade Brandins enkätundersökning i två lokala pingstförsamlingar med frågor gällande församlingsmedlemmarnas åsikt om kvinnliga äldste och pastorer, en majoritet var positiva till detta. På frågan om de svarande var säkra på att ensamma ha den rätta tolkningen av Bibeln gällande frågan svarade 60% att de inte trodde det och 35% att de var osäkra. Brandin, underströk att man inte kunde dra för stora slutsatser sett till den ringa omfattningen av undersökningen. Den visade dock hur det på lokalt plan fanns en spänning mellan rådande praktik och medlemmarnas hållning.

²¹² *Göteborgsposten* 1980-09-08, 6.

könsroller.²¹³ Avsaknaden av rapportering är ett tecken på spänningen i fältet.

Gileadförsamlingen

Gileadförsamlingens självbild var att den var en församling i Pingströrelsens utkant. Församlingens mångåriga föreståndare Jean-Erik Mårtensson menade att den var en särpräglad församling och liknade den vid en »bångstyrig lillebror«.²¹⁴ Församlingen skapade spänningar i Pingströrelsen som helhet genom att exempelvis inte ta avstånd från sångarevangelisten Donald Bergagård som förknippades med Maranatrörelsen. Samtidigt värderade de tillhörigheten i Pingströrelsen och arbetade aktivt för försoning.²¹⁵

Gileadförsamlingen utgjorde även ett eget fält med ökad spänning i slutet av 1970-talet. Mycket var relaterat till dess avgående föreståndare. Mårtensson avslutade sin anställning och visade stort engagemang i andra sammanhang. Han hade varit mycket tongivande och skapade med sin frånvaro ett slags vakuum. Mårtensson hade även infört en ny förståelse av begreppet föreståndare och introducerat lekmannakyrkan. Den teologiska hållningen hade i stort godtagits i församlingen men inte hunnit traderas någon längre tid.

Jag menar att turbulensen lokalt i Gileadförsamlingen gällande teologiska begrepp såsom föreståndare samt sökandet av en ledargestalt efter Mårtensson var avgörande faktorer som möjliggjorde tillsättandet av Wasti Feldt-Johansson. En annan möjliggörande aspekt var församlingens svaga position i Pingströrelsen som tillät den att fatta ett avvikande beslut. Av samma skäl kom deras förändrade praktik på kort sikt att få en begränsad betydelse i rörelsen som helhet. Som det framgår i 3.10.2 dröjde det många år innan spänningen avtog kring frågan i fältet Pingströrelsen.

²¹³ Exempelvis *Dagen* 1979-01-16; *Dagen* 1979-10-16.

²¹⁴ Mårtensson 1975, 35–37.

²¹⁵ GA, Årsberättelse 1977 Gileadförsamlingen, 1 1978-01-06.

4.2 Wasti Feldt-Johanssons kapital

De kapital som kan anses som en tillgång och förklara en persons inflytande skiftar beroende på vem analysen avser och vilka ideal som upprätthålls inom det aktuella fältet.²¹⁶ Jag har funnit att följande fyra kapital som var värdefulla i Pingströrelsen även återfinns i Wasti Feldt-Johanssons biografi: kallelse, karismatik, kontaktnät och karaktär.²¹⁷

Kallelse

En specifik kallelseerfarenhet ansågs inom Pingströrelsen avgörande och värdefull för både den egna motiveringen av tjänst och för mottagandet av den som var kallad. Pastor Lewi Pethrus, personen med mest inflytande i Pingströrelsen då, uttryckte sig enligt följande:

Pingstväckelsen har i alldeles särskilt hög grad sin förankring i de gudomliga och eviga tingen fjärran från människor och mänskliga föremål. Det är gudomliga och övernaturliga erfarenheter, som ligger till grund för den verkliga pingstvännens anslutning till denna rörelse [...] Uppgiften man har, betraktas som given av Gud och den insats man gör för människors andliga och lekamliga väl ser man som ett fullföljande av en gudomlig kallelse.²¹⁸

Det är uppenbart att kallelse var viktigt för Feldt-Johansson då hon lämnade sin tjänst som frälsningssoldat med hänvisning till en kallelseerfarenhet. Hon lämnade även missionsfältet på grund av avsaknaden av kallelse.

Kallelseerfarenheten från Lapplandsveckan 1951 var till stor fördel för hennes fortsatta tjänst. Evangelisten Birger Olsson, som förmedlade den profetiska hälsningen, hade och fortsatte att ha en stark ställning i Pingströrelsen. Utpekandet skedde publikt i ett fullt mötestält; det fanns personer där som kände Feldt-Johansson från olika sammanhang och som i efterhand kunde bekräfta händelsen. Händelsen uppfattades som en gudomlig välsignelse av Feldt-Johanssons tjänst och legitimerade henne. Det framgick att kallelsen innefattade frigörelse av kvinnor till

²¹⁶ Se 19f.

²¹⁷ Se Halldorf 2017, 59–72, för beskrivning av kapital i pingstväckelsen för Lewi Pethrus.

²¹⁸ *Dagen* 1948-04-03. Ledartext.

att gå ut i tjänst, något som hon senare refererar till i sin bok för att få legitimitet.²¹⁹

Karismatik

Flera informanter uppger att Feldt-Johansson hade en karismatisk tjänst. De åsyftar inte uttrycksfullhet, utan att hennes liv kännetecknades av att nådegåvor var i bruk.²²⁰ Teologie professor Wolfgang Vonday, ledare för forskningscentret för pentekostala och karismatiska studier vid Birminghams universitet definierar pentekostal teologi som: »The day of Pentecost as the concern for an immediate encounter with God through the Spirit of Christ manifested in discernible signs and wonders as evidence of Gods transforming and redeeming presence directing all of life towards the kingdom of God.«²²¹ Dessa synliga tecken och under som Vonday åsyftar samt de ytterligare karismatiska yttringar som Feldt-Johansson associerades med väckte tacksamhet hos dem som upplevde sig hjälpta av dem. De skänkte även ett förtroendekapital till den som fick förmedla nådehandlingarna. Feldt-Johanssons rykte om att samla människor, som sedan vittnade om att de blivit välsignade av hennes karismatiska tjänst, var ett kapital som stärkte hennes position i Pingströrelsen och i Gileadförsamlingen.²²² Feldt-Johansson hade besökt församlingen samma vår som man beslutade att kalla henne som pastor.

Kontaktnät

Efter 30 år som resande evangelist, sångerska och predikant i Pingströrelsen utgjorde de samlade relationerna till alla besökta pastorer och församlingsmedlemmar ett kapital. Joel Halldorf redogör för kontakternas värde hos Lewi Pethrus och kallar dem för relationellt kapital.²²³ I *Kvinnan i frikyrkan* nämner Feldt-Johansson en mängd personer med

²¹⁹ Feldt-Johansson 1979, 12.

²²⁰ Det kan vara uppgifter som att informanten uppgett att Feldt-Johansson har förmedlat profetisk hälsning, bett för någon som blivit helad eller fått bönesvar på annat sätt. Även att Feldt-Johansson hade en särskild andlig auktoritet då hon predikade som hon inte ägde i sitt vardagsliv i övrigt.

²²¹ Vonday 2017, 4.

²²² Halldorf 2017, 61–64. Halldorf kallar dessa egenskaper hos Pethrus för symboliskt kapital.

²²³ Halldorf 2017, 64–67. Se även Josefsson 2005, 300–301.

högt anseende i svensk frikyrklighet och specifikt i Pingströrelsen som hon stod i kontakt med, såsom frikyrkoprofilen C. G. Hjelm²²⁴ och Jönköpingspastorn Bo Hörnberg. Hon blev även inbjuden till predikantveckan, innan andra kvinnor blev det, av Allan Törnberg, pastor i Filadelfiaförsamlingen Stockholm. Bibelkonferenser där teologiska frågor kunde bearbetas samt de informella kontakterna som fanns mellan rörelsens företrädare var det sätt som Pingströrelsen leddes och sammanhölls innan den fick en yttre mer formell struktur.²²⁵

När debatten kring kvinnligt pastor- och föreståndarskap började föras på allvar i slutet av 1970-talet slöt personer med högt anseende upp och stödde hennes sak och bidrog med sitt förtroendekapital, exempelvis Sigfrid Deminger. En särskilt avgörande kontakt var Jean-Erik Mårtensson som rekommenderade Feldt-Johansson för pastors-tjänsten i Gileadförsamlingen.

Karaktär

I Bourdieus teoribildning talas om *disposition*. Det är den uppsättning färdigheter och karaktärsdrag som utgör individens egen person. Till detta kan även en persons samlade livserfarenhet läggas. Wasti Feldt-Johanssons samlade karaktär, hennes livs disposition, uppfattades som värdefull. Kyrkohistorikern Carl-Erik Sahlberg har visat på hur personlighet kan utgöra bas för inflytande snarare än position i Pingströrelsen.²²⁶

Feldt-Johansson verkar haft en personlighet som skapade förtroende och välvilja även hos hennes meningsmotståndare.²²⁷ Förändringen kring kvinnans roll i Pingströrelsen hängde samman med att starka kvinnliga ledare flyttade hem till Sverige efter att ha tjänstgjort i missionsarbete.²²⁸ Frågan huruvida kvinnor som vänt hem från missions-tjänst borde räknas in i äldstekåren var aktuell i Gileadförsamlingen

²²⁴ Feldt-Johansson 1979, 15.

²²⁵ Alvarsson 2014, 15.

²²⁶ Sahlberg 2009, 44. Sahlberg använder sociologen Max Webers definition av karismatiskt ledarskap för att beskriva att det var Lewi Pethrus person snarare än hans formella position som gjorde att han blev föreståndare i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Det är överförbart även på Feldt-Johanssons person som tillgång.

²²⁷ Intervju med Boo, 2023-01-12.

²²⁸ Nyberg Oskarsson 2007.

samma vår som de beslöt att kalla en kvinnlig pastor.²²⁹ Det är troligt att Wasti Feldt-Johanssons missionstjänstgöring fungerade som kapital.

Till Wasti Feldt-Johanssons disposition hörde avslutningsvis att hon var ogift fram till det att hon var etablerad i Pingströrelsen. Det blev ett kapital då hennes civilstånd tillät henne att avstå traditionella förpliktelser som tillhörde dåtidens könsnorm. Familjebildning hade troligen varit oförenligt med hennes resande tjänst. Som ogift kvinna tillskrevs hon inte rollen av fru eller mor, men andra roller, som predikant och ledare, blev tillgängliga för henne även ur omgivningens perspektiv.

4.3 Wasti Feldt-Johanssons biografi som teologi

Efter analysen av vad som gjorde att Feldt-Johansson kunde påverka sina fält samt vilka kapital som var tillgångar för henne, återstår frågan om varför hon alls ville göra detta? Det är en sak att få omgivningens godkännande. Att godta sig själv och komma till en punkt där man vill något som inte andra haft föreställningsvärld stor nog att vilja, är något ännu mer anmärkningsvärt.

Följande teman i det biografiska materialet kan förklara Feldt-Johanssons självbild, förtydliga hennes övertygelser och drivkrafter.

Exemplets makt

I pingstväckelsen fanns en ovilja till att inrätta någon längre formell utbildning. Istället förordades praktisk tjänst tillsammans med en erfaren föreståndare, de personliga exemplen spelade alltså stor roll.²³⁰ Feldt-Johansson mötte tidigt kvinnliga formella ledare, exempelvis den lokala kvinnliga kaptenen i frälsningsarmékåren. Ytterligare en var hennes klassföreståndarinna, som också var ett andligt föredöme. Av mer informell karaktär, men med stor påverkan, var modern Frideborg Feldt. Sammantaget hade Wasti Feldt-Johansson med sig en rad kvinnliga förebilder och de gav henne en självbild som möjliggjorde hennes engagemang.

²²⁹ Se sida 49.

²³⁰ Eckerby 2007, 288–289.

Återställningsteologi

Ett annat tema är drivkraften att vilja återställa en ordning som blivit fördärvad. Halldorf menar att det i den dåtida pingstväckelsen fanns ett restorationistiskt drag, som alltså också återfinns hos Feldt-Johansson.²³¹ I den teologiska diskursen mötte Feldt-Johansson återkommande konservativa teologiska argument som anknöt till bevarandet av gällande ordningar, exempelvis Paulus anvisningar eller givna könsroller i skapelseordningen. Feldt-Johansson menade att det inte alls var en ordning förankrad i skapelsen utan resultatet av syndafallet. Hon framhårdade att en kristen hållning var att verka för att återställa skapelsens ordningar, så att de liknade Guds ursprungliga tanke. Feldt-Johansson tog fasta på riktningsgivande ord som till exempel att både män och kvinnor är »ett i Kristus« (Gal 3:28).²³²

Erfarenhetens kraft

Enligt teologie doktor Ulrik Josefsson präglades Pingströrelsen av en erfarenhetsbaserad tro och man värdesatte de personliga erfarenheterna kopplat till en yttre manifestation högt.²³³ Wasti Feldt-Johansson hade upplevt hur Gud kallat kvinnor och även henne själv till tjänst, vem var då en annan människa att säga emot? Kallelseerfarenheten var något Feldt-Johansson satte stort värde på. Hon berättade även om hur hon upprepade gånger upplevde att Gud bekräftade kallelsen. Det skedde genom karismatiska yttringar som tjänade som bevis på Guds godkännande, men även genom personliga erfarenheter. Det var genom erfarenheter av Guds bekräftelse och närvaro som Feldt-Johansson främst hämtade sin kraft, inte i en ideologisk övertygelse. *Kvinnan i frikyrkan* avslutas med några vittnesbörd om Guds bekräftelse mitt i kampen. Ett exempel är hur en liten pojke upplevdes som instrument för Guds nåd i ett möte där hon predikat:

När vi reser oss upp i mötet för att gå [...] slår besvikelsen och missmodet klorna i min själ på nytt ... i vestibulen kommer en liten pojke springande emot oss [...] och säger: Jag tycker om er väldigt mycket. Och vet du – jag höll tummarna för dig hela tiden du pratade. Förstummade av kärlek kramar vi honom till tack [...] Kärleken kan dyka upp när man minst

²³¹ Halldorf 2017, 181.

²³² Feldt-Johansson 1979, 69.

²³³ Josefsson 2007, 20.

väntar det och ta gadden ur en smärtsam situation. När detta händer är det som att födas på nytt.²³⁴

4.4 Slutsats

Angående uppsatsens två frågor²³⁵ vill jag sammanfattningsvis presentera följande slutsatser.

Wasti Feldt-Johansson var engagerad i Frälsningsarmén som barn och kom att bli pingstvän efter en avgörande kallelseerfarenhet på Lapplandsveckan 1951. Feldt-Johansson ägnade en stor del av sitt vuxna liv till att tjäna som evangelist, sångerska och resande predikant. I slutet av 1970-talet blev hon känd som en förespråkare av att även kvinnor skulle ha möjligheten att tjäna i roller som äldste, pastor och föreståndare inom Pingströrelsen. 1980 blev hon kallad till Gilead-församlingen i Göteborg och blev då den första kvinnan i Pingströrelsen som var pastor och föreståndare samt behörig att viga.

I den fördjupade analysen framkommer fyra viktiga kapital som förklarar hennes möjlighet att påverka fälten svensk Pingströrelse och Gileadförsamlingen.

1) Kallelseerfarenhet kom att ge offentlig legitimitet men även en inre övertygelse gällande den tjänst hon kom att ägna sig åt.

2) Karismatiken upplevdes som bekräftelse av Guds delaktighet och bejakades av rörelsen vilket möjliggjorde ett gränsöverskridande drag i hennes tjänst.

3) Kontaktnätet som Feldt-Johansson fick under nästan 30 års tjänst som resande predikant innebar att personer med etablerat förtroende tog hennes parti.

4) Karaktären, den personliga dispositionen hos henne som individ var något som sammantaget verkade som ett kapital. Till dispositionen bör även inräknas hennes personlighetsdrag, karriärskompetens i att ha tjänat som missionär, samt hennes civilstånd.

Wasti Feldt-Johanssons biografi visar på hennes teologiska övertygelse om att Guds kallelse att tjäna som pastor och föreståndare inte

²³⁴ Feldt-Johansson 1979, 128.

²³⁵ Frågorna är: 1) Vem var Wasti Feldt-Johansson och hur gestaltade sig hennes liv, tjänst och teologi? 2) Hur kan Feldt-Johanssons tillsättande som pastor och föreståndare förstås i ljuset av Pierre Bourdieus fältteori?

var begränsad till männen. Erfarenheten av att möta kvinnor i formellt och andligt ledarskap under uppväxten, sättet att läsa och tolka Bibeln samt den personliga erfarenheten av Guds bekräftelse gav Wasti Feldt-Johansson motiv för tjänsten.

Kapitel 5: Kritisk diskussion och konstruktivt bidrag

5.1 Diskussion kring metod och teorival

Den biografiska metoden bär med sig utmaningar och risker. Vid inhämtning av information behöver forskaren ha ett kritiskt förhållningssätt till både källor och material. Jag har om möjligt sökt stöd i mer än en källa, särskilt gällande avgörande uppgifter. Jag har också behövt skilja mellan uppgifter som är objektiva, gällande exempelvis hur faktiska händelser gick till, och subjektiva, som snarare söker förklara varför. En biografi behöver innehålla båda sorters material och jag har eftersträvat en tydlighet i texten så att läsaren förstår vad som är ett objektivt eller subjektivt påstående.

Jag har varit medveten om att informanter som varit närstående kan antas ha ett affektivt förhållningssätt till Wasti Feldt-Johansson. Det gör dem dock inte till opålitliga källor. Intervjuerna har varit viktiga för att ge ytterligare detaljer till uppgifter som också funnits dokumenterade på andra sätt, samt bidragit med unika uppgifter om Feldt-Johansson som person. De har ibland varit omöjligt att jämföra uppgifterna med sekundärkällor. Om det inte funnits något särskilt skäl att misstro uppgiftslämnaren har jag hållit deras uppgifter för troliga, och i text eller not framhållit vem källan är.

En kritisk reflektion över uppsatsens källor är att det hade varit värdefullt med en informant som var uttalat negativ till Feldt-Johansson. Det har visat sig att samtliga informanter har en positiv eller neutral inställning. Däremot finns historiska källor som bidragit med negativ kritik riktad mot Feldt-Johansson.

Gällande Bourdieu som inspiration för fördjupad analys menar jag att teorin tjänat väl som teoretiskt ramverk. Teoribegreppen *fält* och *kapital* bidrar med en förklaringsgrund för det historiska skeendet. Däremot finns en fara för godtycklighet när det gäller kategoriseringen av kapitalen. I tidigare kyrkohistorisk forskning, och i den här uppsatsen, har jag haft ett induktivt förhållningssätt där materialet har givit kategorierna. Detta riskerar en beskrivning av historien som grundar

sig på betraktarens preferenser. En deduktiv utgångspunkt med förbestämda kategorier av kapital hade gjort forskningen mer jämförbar med andra studier, samt motverkat möjlig subjektivitet hos forskaren. Ett sådant bruk skulle däremot riskera att missa de kapital som i det särskilda fallet verkligen var avgörande om de inte rymdes i de givna kategorierna. Därav är det induktiva förhållningssättet försvarbart.

5.2 Uppsatsens bidrag

Jag uppskattar den biografiskt teologiska metoden och uppfattningen att en person gestaltar sin tro och övertygelse i det levda livet. Den ger läsaren ett möjligt fotspår att följa i sin egen livsvandring.

Jag tycker att biografien om Wasti Feldt-Johansson är det mest värdefulla bidraget i uppsatsen. Hon är en person som många känner till. Nu finns en möjlighet att få en rikare förståelse för varför hon är ihågkommen. Wasti Feldt-Johanssons liv och gärning är ett fint exempel på ekumenikens välsignelse. Frälsningsarmén som formande miljö i uppväxten och de personer från olika traditioner som stödde Feldt-Johansson har också haft en avgörande påverkan på min egen kyrkotradition, Pingströrelsen. Det är något jag känner tacksamhet över. Under arbetets gång har jag vid flera tillfällen insett att det som jag uppskattar hos min kyrka idag, är något som vi fått som gåva från olika föregångare.

I varje sammanhang finns ett sunt spänningsfält där nya idéer och praktiker utmanar rådande ordningar. Det ger möjlighet att bli medveten om och överge hållningar som inte längre upplevs relevanta. Det är också en möjlighet för varje förankrad övertygelse att ytterligare förstärkas om den anses värdefull att bevara. Wasti Feldt-Johanssons mottagande i Gileadförsamlingen är ett gott exempel på hur en tillsynes liten störning i en rådande ordning kom att bana väg för en förändring som de flesta i efterhand är tacksamma över.

Jag gläds över att det fördes seriösa samtal i Pingströrelsen kring frågan om kvinnors tjänst, även om de tyvärr verkar ha varit mest omfattande när de flesta redan var övertygade. I bästa fall sker ett sådant meningsutbyte under tiden man bildar sig en uppfattning, något jag menar att vi kan lära oss för framtida diskussioner.

Trots ordningen att kvinnor kan tjäna fullt ut som pastorer och föreståndare i svensk Pingströrelse idag är djupt förankrad, så tilltar

tidvis spänningen. Under de senaste åren tycker jag mig se hur mötet med reformert teologi och internationell pentekostalism aktualiserar frågan igen. Vi som känner oss övertygade om att kvinnor kan tjäna i alla kyrkans formella tjänster behöver och får en anledning att återigen komma ihåg av vilken orsak vi anser det.

5.3 Förslag på vidare forskning

Det finns flera frågor som skulle vara värdefulla för vidare forskning.

En systematisk kartläggning av Wasti Feldt-Johanssons efterföljare som kvinnliga pastorer och föreståndare skulle vara intressant, både som en jämförelse av erfarenheter och kapital, och som ett belysande av den fortsatta utvecklingen. En intressant fråga är vem som var den första kvinnan att tjäna i en traditionell roll som ensam föreståndare i en svensk pingstförsamling. Den frågan tas upp i nästa kapitel, där även intervjuer med fem av de första kvinnliga föreståndarna efter Wasti presenteras.

En mer systematisk teologisk fråga rör vilken roll den praktiska erfarenheten har när det gäller formande av teologi i Pingströrelsen? Jag tycker mig se ett pragmatiskt förhållningssätt som är värt att undersöka mer. En följdfråga till det kan vara om det finns likheter mellan den förändrade teologin kring kvinnans roll med andra teologiska frågor där Pingströrelsen har ändrat hållning? Har det i så fall bäring på frågor idag där det finns en spänning och relevans.

Kapitel 6: Pingströrelsens tidiga kvinnliga föreståndare

När Wasti Feldt-Johansson kom till Lapplandsveckan sommaren 1951 på sin mors enträgna uppmaning visste hon inte att under ett möte i konferenstältet skulle hennes liv förändras. Hon hade varit en hängiven frälsningssoldat i nio år och insåg att det sannolikt inte skulle dröja så länge innan hon blev kapten och ledare för en av Arméns kårer. Vid det aktuella mötet hade Birger Ohlsson sagt att han hade ett budskap från Gud till en kvinna och Wasti insåg ganska snart att det gällde henne. Ohlssons, eller Guds, uppmaning var att hon skulle »lämna den väg som hon gick på nu« och »ta ett nytt steg på Guds väg«. Wasti gav sig tillkänna och den betänketid hon hade haft var synnerligen kort. Efter att hon hade varit föremål för förbön kom Ohlsson fram till henne och sa att den väg Gud ville att hon skulle gå innebar att hon skulle »hjälpa andra kvinnor att gå den väg som Gud ville för dem«. Wasti visste ingenting om vad som gällde inom Pingströrelsen för en kvinna som ledare och predikant, men hon kom nog ganska snart till insikt om att inställningen till kvinnan som ledare inom rörelsen inte var som i Frälsningsarmén. Hade hon tidigare ställt sig frågande till Ohlssons uttalande om att hon skulle »hjälpa andra kvinnor« så förstod hon nu med all säkerhet att hennes kallelse gällde att bana väg för andra kvinnor som hade kallelse och meriter för att bli ledare. Det blev hennes drivkraft. Hennes egen ställning som pastor och föreståndare var en underordnad fråga.

I historieskrivningen som traderats lyfts ofta årtalet 1980 fram, det år Wasti avskildes, som avgörande. Det kan ge sken av att spelplanen ändrades och att det därefter var fritt fram för kvinnor att tjäna som föreståndare. Så var dock inte fallet. Det dröjde längre än många tror innan någon förändring på bredade front kom att ske. Men varför tog det då så lång tid?²³⁶

²³⁶ För en genomgång av debatten som ledde fram till ny konsensus, se Nilsson 1996.

6.1 Wasti, härförare utan armé

Först hände Wasti, sen hände inget. Så beskriver flera informanter utvecklingen i kvinnofrågan. Bilden som framträder är att Wasti stod på barrikaderna, som en härförare, men efter henne följde ingen armé. Det verkar inte heller som att hon försökte sätta upp en sådan. Wasti skrev sin bok men startade inte något nätverk för kvinnor med pastorkallelse och hon samlade inte heller någon närmare grupp kring sig. Det verkar som att Pingströrelsen på grund av omständigheter som beskrivits ovan,²³⁷ var tvungen att godta Wasti som ett undantag, men att inga fler undantag gjordes. Marianne Andréas uttrycker sig så här: »Wasti var en sann profet, och profeter är inte alltid uppskattade av sin samtid.«²³⁸ Marianne, som levde nära Wasti och var hennes vän fram till hennes bortgång 2012, ser det som att de sociala strukturer som Wasti utmanade var för starka för henne att förinta. Däremot visade det sig att hon kom att bli en viktig del och att hon lade grunden för den gradvisa förändring som skedde därefter. »De starka patriarkala krafter som fanns gjorde allt de kunde för att osynliggöra och negligera Wasti, det var därför det blev ett tomrum kring henne, hon tilläts inte utrymme att samla fler.«²³⁹

Om det stämmer kan det förklara varför framtoningen hos de kvinnor som ändå skulle kliva in i föreståndarskap cirka tio år senare är mer återhållsam. Flera av informanterna, vars berättelser följer senare i det här kapitlet, uppger att de inte kände sig personligt involverade i någon kvinnosaksfråga. Istället menar de att de hade fullt upp med att göra det jobb som till slut anförtratts dem. De som skulle komma att efterfölja Wasti fick alltså söka andra, till synens mer lågmälda vägar, och utan att skapa samma offentliga uppståndelse som när Wasti blev föreståndare. Till slut hamnade de ändå där de skulle vara och fick möjlighet att tjäna med de gåvor och i den kallelse som de själva och församlingarna upplevde att Gud gett dem.

²³⁷ Se kapitel 4.

²³⁸ Intervju Marianne Andréas 2023-08-24.

²³⁹ Intervju Marianne Andréas 2023-08-24.

6.2 Jakten på Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare i traditionell roll.

Är det viktigt vem som var först i ledet efter Wasti?

Jag menar att det är riktigt att beteckna Wasti Feldt Johansson som Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare.²⁴⁰ Med det sagt så bör vi också förstå att hon kom att bli det på ett icke konventionellt sätt. Ur Pingströrelsens perspektiv hade Gileadförsamlingen en otraditionell förståelse av hur en församlings föreståndarskap skulle gestaltas och organiseras. Under inflytande av Jean-Erik Mårtensson hade den antagit en kollektiv syn på föreståndarskap.²⁴¹ I praktiken fungerade dock Wasti som föreståndare då hon gjorde de uppgifter som en föreståndare typiskt gjorde och hon presenteras också som föreståndare i församlingens kommunikation. Församlingens dåvarande förståelse av föreståndarrollen omöjliggjorde för Wasti att kunna inneha ämbetet på traditionellt vis, trots att det i praktiken var så tjänsten utövades, därför är det rimligt att tillskriva henne rollen. På liknande sätt som det är rätt att två språkrör kan sägas ha varit partiledare även om man i framtiden skulle frånga praxis med ett delat ledarskap. Ordningen med den kollektiva föreståndarsynen kom att frångås i Gileadförsamlingen och praktiserades inte i någon större omfattning i Pingströrelsen.

En förklaring som redan nämnts som möjliggörande för Wastis tillträdande var att det rådde viss osäkerhet kring titlar och terminologi. Ur det perspektivet är det intressant att fråga sig när en avskiljning av en kvinna som föreståndare skedde i traditionell mening och form. En sådan händelse skulle på ett tydligt sätt markera att den förändring som hade inletts med Wasti hade slagit igenom fullt ut. Det är även skälet till att det är särskilt intressant att undersöka just föreståndarrollen och inte kvinnligt pastorskap i allmänhet.

En föreståndare har, genom förkunnelse och strukturell makt, den yttersta ledarrollen i församlingen. Den rådande hållningen i Pingströrelsen hade varit att det var oförenligt med Bibeln för en kvinna att utöva ett sådant ledarskap över män. Begreppet pastor var något mer glidande, den kunde förstås som en beskrivning av uppgifter som också utförts av kvinnor sedan länge.

²⁴⁰ Se 3.9.

²⁴¹ Se sida 47.

Egentligen är det inte så viktigt vem som var först i ledet att bli föreståndare efter Wasti. Det är dock helt avgörande för utvecklingen att det fanns de som följde och att de fick utöva sitt föreståndarskap på samma sätt som en man fick göra, som ensam huvudansvarig. Går det då att svara på frågan om vilka dessa kvinnor kan ha varit?

Svårigheterna med efterforskningen.

Forskningsförutsättningarna för att utröna vem som var nästa kvinna att bli föreståndare i en svensk pingstförsamling efter Wasti är utmanande. Pingstvännernas betoning på fria församlingar gjorde att det inte finns några centrala register sammanställda från 1980-talet med informationen om exakt vilka som var avskilda för vilka roller i de lokala församlingarna.

Som konstaterats i kapitel 4 förelåg en större förändringsbenägenhet i en församling som på något sätt befann sig i utkanten av Pingströrelsens spänningsfält. En församlings anseende påverkades av geografiskt läge och storlek. En mindre församling på en mindre ort hade inte samma status som en större församling på en större ort. Det är således en större möjlighet att en förändring som kunde påverka status skulle ske i en av dessa mindre församlingar som inte hade ett lika tydligt socialt kapital av anseende att bevaka. Ett flertal mindre församlingar som bedrev verksamhet 1980–1992 har dock upphört. I de flesta fallen finns inte deras församlingsprotokoll arkiverade på ett sökbart sätt. Det kan därmed inte uteslutas att någon av dem tillsatt en kvinnlig föreståndare, men det måste anses som mindre troligt. Om så var fallet borde någon företrädare från andra församlingar ha upplysningar om det.

En annan möjlig källa är nämligen de kvinnor som var aktiva som pastorer det kommande årtiondet efter Wasti. Kände de möjligen till någon kvinna som blev föreståndare då? Jag har ställt frågan till en rad kvinnor men ingen av dem har uppgivit att de haft kännedom om att så var fallet under 1980-talet. De kan nämna en handfull kvinnor som tjänat som pastorer, men ingen som föreståndare.

En källa som kan ge information om kvinnor i heltidstjänst är det register som finns över personer som erhållit vigselrätt i Pingströrelsen. Som jag redan redovisat var Wasti Feldt-Johansson den första kvinnan

som erhöill en sådan och i den listan följde under 80-talet en handfull kvinnliga pastorer, men ingen av dem noterades som föreståndare.²⁴²

En ytterligare kunskapskälla är den pensionstiftelse som de som var anställda i en pingstförsamling kunde anslutas till av sin arbetsgivare. Inte heller den ger några enkla svar. Dels var inte alla anställda nödvändigtvis anslutna till pensionsstiftelsen, dels vore arbetet med att söka upp dessa personer eller anhöriga till dem för omfattande för att kunna göras i den här undersökningen.

Den källa jag uppfattat som mest möjlig och som även gör anspråk på att svara på frågan om efterföljande föreståndare, är *Pingströrelsens årsbok*. I denna presenteras såväl formella uppgifter om församlingarna som adress och medlemsstatistik och aktuella händelser i rörelsen. Från 1992 finns även en förteckning över namnen på föreståndare i församlingarna presenterad. Av den framgår att det 1992 var sex kvinnor som uppgavs vara förståndare. Jag har intervjuat var och en av dessa kvinnor och i ett fall visade det sig att kvinnan ifråga inte var medveten om att hon var uppskriven som föreståndare. I avsaknad av anställd pastor och föreståndare hade församlingens evangelist noterats istället. Det finns ytterligare två kvinnor på listan men det framgår att även dessa tjänade som evangelister, inte som föreståndare.

Evangelister i pastoralala och ledande tjänster

Innan presentationen av de kvinnliga föreståndarna är det på sin plats att belysa vikten av det arbete som utfördes av alla kvinnliga evangelister. Det var kvinnor som i många fall tjänade oavlönade under enkla förhållanden, med ett starkt driv i att föra människor till tro och bygga upp Guds församling. Det var inte ovanligt att dessa evangelister utförde samma arbete och uppgifter som de manliga kollegorna gjorde, även om dessa män allt som oftast benämndes pastorer. Det är en sorg att deras berättelser och vittnesbörd allt för ofta inte nedtecknades och sparade för framtiden. Det är också en sorg att de i många fall inte fick den bekräftelse och det erkännande som det i efterhand känns rimligt att de borde fått. Det är med all säkerhet så att de inte själva skulle säga att det var något de eftersträvade att få, men det förändrar inte att de ändå borde hedrats för sin insats på den här sidan evigheten, under sin livstid.

²⁴² Den första kvinnan i listan som noteras som föreståndare är Eija Aztor, se 6.3.

I slutet av min uppsats om Wasti Feldt-Johansson framhöll jag att frågan om vem som var Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare i traditionell mening är värdefull att få besvarad framöver. Under mina intervjuer och i skrivandet av detta avslutande kapitel har jag övergett min ambition om att själv utröna vem den kvinnan kan ha varit. I flera fall blev de jag talat med först avskiljda för vakanstjänst för att sedan insättas i tillsvidaretjänst. Men arbetsuppgifterna ändrades inte. När ska en sådan person anses ha börjat sin tjänst? I något fall ligger många års tjänande i pastorala uppgifter som traditionellt utfördes av en föreståndare till grund för att en formell avskiljning till sist skedde.

Följande sidor innehåller således inte någon beskrivning av den som var först i tur utan intervjuer med de kvinnor som tillsammans var de första efter Wasti att anförtrotts rollen som föreståndare i svenska pingsförsamlingar. Som det kommer framgå av berättelserna var detta dock inget som de hade som mål eller själva menade hade något egenvärde. Det var inte i Wastis spår de ville vandra utan i Jesus, helt i linje med vad Wasti själv hade kämpat för.

I de följande avsnitten i detta kapitel finns berättelser om de fem kvinnor som jag har funnit var de första kvinnorna efter Wasti som tillsattes som föreståndare inom Pingströrelsen. Berättelserna är ordnade i bokstavsordning efter personernas förnamn. För dessa berättelser gäller, om inget annat anges, att texterna är hämtade från de intervjuer som jag genomförde vid de datum som anges i följande uppställning:

- Eija Aztor – 27 juni 2023
- Ingalill Bergsten – 24 augusti 2023
- Ingrid Andersson – 3 juli 2023
- Marianne Andréas – 24 augusti 2023
- Rigmor Holst – 23 augusti 2023

De avsnitt som nu följer och som redogör för intervjuerna består dels av direkta citat, dels av berättande text som bygger på vad de intervjuade har sagt, men jag har valt att uttrycka mig på ett sätt som gör att texterna ganska ofta är näst intill citat.

På sidorna 95 och 96 finns fotografier på de fem kvinnliga föreståndarna.

6.3 Eija Aztor – Vireda

Eija Aztor adopterades som en fem veckor gammal baby av ett lantbrukarpar, Fritz och Viola Karlsson, och växte upp på en bondgård någon mil utanför Tranås. Hon beskriver det själv som en »trygg och andlig uppväxt, inte minst i andligt avseende.« Viola tjänade som evangelist i Värmland innan hon bildade familj och förde vidare tron till Eija. På kvällarna bad de och läste Bibeln tillsammans. Föräldrarna tillhörde pingstförsamlingen i Tranås och den blev därmed Eijas andliga hem. Hon lät döpa sig som 11-åring. I denna församling pekades kallelens väg ut som fört henne till tjänst i flera sammanhang.

När Eija slutade söndagsskolan som 13-åring blev hon uppmanad att bli hjälpledare i barnverksamheten. De två ansvariga kvinnorna för verksamheten blev stora förebilder. De tog sig an Eija och verkade se ledarskap och kallelse nedlagda i henne. Eija minns att en av kvinnorna benämnde henne som en Timoteus, den äldre damen var på samma sätt en Paulus för Eija. Att de trodde så på henne kom att sätta ett stort avtryck. För att Eijas far skulle slippa så mycket skjutsande erbjöd dessa kvinnor att Eija fick bo hos någon av dem så att hon hade möjlighet att vara med på lördagarnas kvällsmöten och sen hjälpa till med söndagsskola kommande morgon.

När Eija var 19 år gick hon kristendomslinjen på Mariannelunds folkhögskola, det var ett sätt att förbereda sig för den kallelse hon upplevde för framtiden. Ett vackert men också smärtsamt minne som bekräftar att även hennes mor förstod att Eija hade en särskild kallelse utspelade sig på Eksjö lasarett. Modern låg inlagd för allvarlig sjukdom och det blev tydligt att hennes sista stund i livet närmade sig. Eijas far hade kallat på församlingens föreståndare för att vara med och vaka vid dödsbädden. När han satt där sa Eijas mor till pastorn: »Nu lovar du mig att du hjälper Eija så att hon kommer dit hon ska.« Då var Eija 19 år.

Hennes första evangelisttjänst var i Kungshamn/Smögen. Det visade sig vara en bra plats för att testa sina vingar på. Förutom att ansvara för barn och ungdomsverksamheten rymde tjänsten allt det som en pastor brukade göra, predikan, gudstjänster och församlingsliv.

1977 kom en kallelse till hemförsamlingen i Tranås, där hon arbetade som ansvarig för barn- och ungdomsarbetet i två omgångar fram till mitten av 1980-talet.

Efter ett församlingsmöte, den 6 januari 1988 kom ett samtal som Eija hade en föraning om men som ändå kändes otroligt. Eija hade just klivit innanför dörren när telefonen ringde och i andra änden av linjen fanns ordförande från Vireda Pingstförsamling, vars föreståndare hade slutat. Nu sökte församlingen en vakanspastor och man hade beslutat att kalla Eija Aztor till tjänsten.

Eija tackade ja, även om det då var ovanligt för en kvinna att få ansvaret som pastor i Pingströrelsen. Det fanns ett särskilt skäl som låg till grund för hennes beredvillighet. Hon hade nämligen blivit förberedd, genom vad hon uppfattade som Guds tilltal, på att frågan skulle komma.

Det skedde några år tidigare när hon satt i bilen på hemresa efter att ha hållit i barnmöten i Småland. Eija hade bett mycket för framtiden. Hon var ansvarig för barnverksamheten i hemförsamlingen och resande för att hålla i kampanjer med barnmöten, men i sitt inre upplevde hon att det inte längre var rätt för henne. »Jag kände att det här ska jag inte hålla på med hela livet. Jag bad Gud om något annat, men jag bad ju absolut inte om att bli föreståndare för det fanns inte i min hjärna! Bara jag fick arbeta med församlingsarbete så var jag tacksam och nöjd.« Där i bilen hände så något förunderligt: »Det låter ju inte klokt när jag säger det, du får suddas ut det från bandspelaren sen, men det var som att någon satt i baksätet och sa att 'du behöver inte bekymra dig för du ska komma till Vireda pingstförsamling'. Men det satt ju ingen i baksätet, jag var ju ensam i bilen, ändå kände jag en sådan stark Guds närvaro. Detta har jag aldrig varit med om varken förr eller senare, ja det var märkvärdigt.«

Den 1 april 1988 installerades Eija som vakanspastor. Om det var som formell föreståndare vid den här tiden är hon osäker på, men hon minns att församlingen frågade om hon förutom pastorstjänsten även ville vara församlingens ordförande, det hade nämligen den föregående föreståndaren varit. Det avböjde dock Eija då hon ville fokusera de pastorala sysslorna och församlingsverksamheten. Oavsett titel då så fungerade hon i praktiken som föreståndare och ledde arbetet i ungefär två år.

Under den tiden hade församlingen fortsatt att kalla manliga pastorer vid några tillfällen för att provpredika och för att kanske sen kallas till den ordinarie föreståndartjänsten. Då det inte blev något med detta och processen drog ut på tiden upplevde Eija att det var dags för henne att

kliva åt sidan för att ge församlingen arbetsro. I juli 1990 sa hon upp sig och minns samtalet med ordförande som sa: »Då beslutar vi så, du är fri från oss och vi är fria ifrån dig och vi gör var och en på sitt håll vad vi känner för.«

I september samma år kontaktade de återigen Eija, den här gången för att meddela henne att äldste och församlingen enhälligt beslutat att kalla henne som församlingens ordinarie föreståndare. Eija har i efterhand förståelse för att de behövde lite tid, församlingen hade funnits sedan 1884 och det här var ett nytt steg med att kalla kvinnlig pastor och föreståndare. Hur diskussionerna gick vet inte Eija, men hon anade att det kunde finnas någon som var negativt inställd. »Jag visste om att det fanns en äldre man som fungerat som äldste och som varit en färgstark ledare med tydliga åsikter. Jag kunde inte tänka mig att han skulle acceptera en kvinnlig föreståndare och om så var fallet så kunde jag inte säga ja, det skulle aldrig gå om han satte sig på tvären.« Den äldre och då sjuklige mannen bodde på en gård som hette Paradiset. Församlingens ordförande, Wiråker, tog på sig att undersöka frågan och bara en kort stund senare ringde han tillbaka till Eija och sa: »Nu har vi kollat, det är grönt ljus ifrån Paradiset, det är bara att köra på!«

Vid adventstiden 1990 flyttade Eija Aztor och hennes man Carl-Gunnar till Vireda. Eija för att bli pingstförsamlingens pastor och föreståndare, Carl-Gunnar avskildes som äldste. Eija gick in i tjänsten med viss bävan, med känslan av att inte vara »vuxen uppgiften«. »Jag hade inte laborerat med tanken om föreståndarskap, men jag ville vara i Guds tjänst och där han ville ha mig.« I backspegeln kom de där tilltalen hon fått tidigare och alla uppmuntrande ord och bekräftelser om kallelsen som hon hört att spela en stor roll. Uppgiften i Vireda visade sig vara krävande, det var »stora saker på gång« som skulle kräva ledarskap och viss kamp. Ändå upplevde hon aldrig något motstånd för att hon var kvinna, varken från församlingen eller äldstekåren. Hon gavs det utrymme som behövdes för att utföra sin tjänst och bygga upp församlingen.

När det gäller »kvinnofrågan« som så hett diskuterades i media, så var det inte något som Eija berördes så mycket av. Hon visste att det fanns andra kvinnliga pastorer i rörelsen men kände inte till några andra kvinnor som tjänade som föreståndare i någon pingstförsamling: »Det reflekterade jag inte så mycket över [...] det krävdes ju allt av mig

att klara av de uppgifter man stod i med församlingsarbetet. Det har inte varit ett hinder för mig att vara kvinna och jag har inte kämpat så mycket med de där frågorna.« Hon kände ändå till Wasti Feldt, och beskriver henne som en respekterad pastor med en andlig auktoritet. Även Marianne Boo var någon som fungerat som ett stort föredöme även om hon inte var just föreståndare. »Det finns ju mängder av kvinnor som tjänat Gud och att de inte var föreståndare är oväsentligt för de har ju utfört fantastiska arbeten.«

Däremot hade Eija förstått att inte alla hade det stöd som hon själv fick av församlingen i Vireda. Att det fanns ett motstånd mot kvinnliga pastorer och ledare kom att bli uppenbart för henne redan som ung evangelist. Eija beskriver det som en »minnesbeta« och det kom att bli en nedslående upplevelse trots att kritiken inte var riktad emot henne själv utan emot den riksbekanta Wasti Feldt.

Så här förhöll det sig:

Eija var ombedd att leda ett bönemöte på en plats när pastorerna var i Stockholm på predikantvecka. Bland de församlade fanns två äldre män och Eija kunde inte undvika att höra hur de satt och pratade om konferensen i Stockholm och sa: »Ja hon är väl där uppe, Wasti Feldt, för henne har ju högfärdsdjävulen flugit in i.« Orden högg tag i Eija: »Det gjorde ont inom mig, det kändes hemskt. Jag tog väldigt illa vid mig men sa inget till dem. Jag minns att jag tänkte; stackars denna Wasti, hon kan inte ha det lätt.«

Eija hade svårt att leda bönemötet den dagen när hon förstod deras syn på kvinnliga pastorer. Trots att dörren då verkade stängd som pastor och att bröder som de i bönemötet verkade stå på vaktpass så att ingen fick för sig att smita förbi, så kom det alltså ändå att bli Eijas väg.

Eija Aztor var den första kvinnan som antecknades som föreståndare i Pingströrelsens vigselnämnds protokoll.²⁴³ Och trots att hon inte aspirerade på att bli någon som stod på barriaderna för förändring så blev hon ändå en del av det skifte som kom att ske i synen på kvinnliga pastorer och föreståndare. Eija ser tillbaka på tiden i Vireda som mycket värdefull. Hon menar att det är uppenbart att en ledare varken äger sin tjänst eller församling, det är Gud som har initiativet. Däremot bjuds vi in som medarbetare, och då får vi lita på att Gud för verket vidare även när vi behöver träda tillbaka.

²⁴³ Wasti Feldt var den första kvinnan att få vigselrätt men i hennes fall råder oklarhet i om hon benämndes pastor eller föreståndare.

Än idag ligger församlingen i Vireda Eija varmt om hjärtat och hon gläds när hon hör om deras satsningar. De bygger ut kyrkan, de har ungdomsarbete och Eija följer dem med intresse. Den som idag är församlingens ordförande tillhörde den ungdomsgrupp som Eija hade omsorg över som föreståndare. »Jag är så tacksam till himmelens Gud att församlingen finns kvar och lever vidare, att det finns unga ansvarstagande människor, man tackar Gud att det håller.«

6.4 Ingalill Bergsten – Lundsbrunn

När Ingalill Bergsten tillträdde tjänsten i Pingstförsamlingen i Lundsbrunn januari 1991 var det inte första gången hon var tillfrågad att komma och inte heller första gången hon haft en föreståndartjänst. Ingalill är en av de kvinnor som hela sitt vuxna liv och trots många hinder på vägen följt den väg som de upplevt att Gud ledde dem in på. Den vägen visade sig varken vara rak eller slät för Ingalill, men den bar henne till att bli en av de första kvinnorna att tjäna som föreståndare i en svensk pingstförsamling.

Ingalill Bergsten bodde en tid av uppväxten i Vadstena och tillhörde pingstförsamlingen där, och hon minns att mission var viktigt. Man hade många besök av missionärer och det var i 11-års åldern som Ingalill själv kände att hon också ville bli missionär. Vid 18 års ålder, 1965, gick hon bibelskola i Östersund och kom sedan att tjäna i tre år som evangelist i Jämtland, med orten Myrviken som utgångspunkt. Hon kallades evangelist men uppgifterna var liknande dem som utfördes av de manliga kollegorna. Dessa, till skillnad från de kvinnliga evangelisterna, kom att benämnas pastorer. Vid den tiden upplevde hon det inte som orättvist. Hennes grundkänsla var glädje och inspiration över att få förtroendet att vara med och tjäna och det var fullt upp med arbetet.

Efter tre år som evangelist gjorde sig missionärskallelsen påmind igen och hon skrev till missionssekreteraren inom Pingst för att fråga om hur vägen ut i missionsarbete skulle kunna se ut för henne. Svaret blev att om det skulle vara möjligt måste hon först ha en yrkesutbildning, antingen som lärare eller sjuksköterska, det var ett absolut krav. Ingalill kommer ihåg att hon nog undrade om det verkligen var ett kriterium som sattes även på männen, men det var tydligen det som

gällde för henne. Hon lät inte beskedet slå ner henne. Hon upplevde Guds kallelse till mission och gick vägen via en sjuksköterskeutbildning så var det så det fick bli. Yrkeskunskapen visade sig vara till gagn både i missionsarbetet och även vid ett senare tillfälle i livet, så det är egentligen inget hon ångrar i efterhand. Efter det kom hon att resa ut som missionär till Kenya

Åren på missionsfältet kom att ge henne kunskap och erfarenheter av församlingsarbete som hon troligen inte hade fått om hon varit kvar i Sverige. Det är välkänt att många kvinnor kunde arbeta på ett sätt och med uppgifter utomlands som inte hade varit möjligt i en pingstförsamling på hemmaplan. När Ingalill väl kom hem fortsatte hon att engagera sig i ett missionsarbete men den här gången var det i »Slättmissionen« i Skaraborg. Arbetet grundlades av Ida Andersson 1911 och kom senare att ledas av Stina Svensson. Ida Andersson gjorde sig känd som en kvinna med stor tro och som med en apostolisk tjänst byggde ett 30-tal kapell på skaraborgsslätten. Arbetet relaterade till Örebromissionen där synen på kvinnan och vilka uppgifter hon kunde stå i var helt annorlunda än i Pingströrelsen. Ingalill kom att tjäna dryg nio år i en församling i Jung och där fanns inga begränsningar kring uppgifter som var tänkbara för en kvinna i pastoral tjänst. Hon kunde predika, döpa, leda nattvard och allt annat som hörde till en församlingstjänst. I Slättmissionen var män och kvinnor jämställda och togs emot på lika villkor. Arbetet utgick från Lundsbrunn och där fick hon även sin första kontakt med den lokala pingstförsamlingen.

1988 kom så en kallelse från pingstvännerna i Lundsbrunn att tjäna i församlingen. Ingalill minns hur hon frågade äldstebroderarna hur det var med sakramenten? »De stod som levande frågetecken och undrade vad som menades med denna fråga? Ja, dop, nattvard och likande uppgifter förtydligade jag. På det svarade de: Nej, nej, det ska du inte behöva befatta dig med, det skulle de göra, det var männens uppgift. Då svarade jag dem: Nej tyvärr, jag kan inte gå in i det här.«

Ingalill hade ju redan tjänat i alla dessa uppgifter inom Örebromissionen och innan dess som missionär, och såg sig allt för begränsad i den form som de kallade henne till. Hon kom istället att få en annan kallelse som pastor och föreståndare och det var till Saronförsamlingen (Örebromissionen) i Boxholm, en kallelse som hon bejakade.

Efter några år blev hon kontaktad av ett ungt par som hon kände från tiden i Lundsbrunn. Det var en son till en av församlingsledarna (som

inte hade tyckt att det vore lämpligt för Ingalill att utföra de uppgifter som var männens) och dennes fästmö. Nu frågade de henne om hon kunde tänka sig vara deras vigselförrättare, tydligen med föräldrarnas godkännande. Hon förklarade för dem att det kanske kunde vara problematiskt då de tidigare menat att hon inte kunde tjäna i de uppgifterna men försäkrades om att det visst skulle gå bra nu.

Efter vigseln minns Ingalill att deras inställning gentemot henne var väldigt annorlunda än sist de talas vid. Det var som att de bad om ursäkt för sig och för de begränsningar de hade satt upp för henne tidigare. Nu ville de istället förnya inbjudan till henne och önskade att hon skulle komma till dem för att tjäna som pastor och föreståndare.

Som uppväxt inom pingst och med en känsla av stort hemmaskap i rörelsen ville hon gärna få återknyta till sina rötter och efter att församlingen fattat beslut om detta tackade hon ja till tjänsten som föreståndare.

Det var i januari 1991 och vid tiden kände hon inte till någon annan kvinna som tjänade som föreståndare i någon pingstförsamling. På det lokala planet var glädjen stor över att få ta del i arbetet, hon upplevde aldrig något motstånd eller ifrågasättande. Däremot mötte hon tveksamheter från omkringliggande församlingar. Pingstpastorn i grannförsamlingen bad om ett möte där han förklarade att han inte kunde ställa sig positiv till hennes tjänst. Han menade att Bibeln var tydlig: en kvinna kunde inte undervisa i församlingen. Hon hade inte tänkt innan att det skulle kunna bli motstånd och minns att hon även efter detta inte fäste allt för stor vikt vid det, det fick stå för dem. »Jag var säker på min kallelse och jag var glad att över att få tjäna.«

Ingalill kan trots det komma ihåg känslan av ensamhet när hon tog del i de gemensamma sammankomsterna som exempelvis predikantveckan. Det var mest män som var med, och som hon minns det så gjorde de inte mycket för att få henne att känna sig välkommen. Det var inte heller så att de kvinnor som ändå var med tog kontakt med varandra. Hon sakade en kvinnlig kollega att känna samhörighet med och det är smärtsamt när hon tänker tillbaka på det.

En person som ändå kom att bli ett stöd var Wasti Feldt. De träffades flera gånger och Wasti betydde väldigt mycket för henne som förebild. Däremot så upplevde Ingalill att många andra församlingar var frågande till Wasti. Hon kan inte se något annat skäl till det än att det var för att hon var en kvinna, en stark sådan, med pondus och med en

andlig kapacitet. På något sätt väckte Wasti en rädsla i de manliga leden. Ingalill själv ser tillbaka på hur hon kände sig nedtryckt och kom att vara tämligen passiv när de mer framträdande bröderna tog plats i de gemensamma sammanhangen. Hemma i församlingen var det såklart annorlunda även för Ingalill, men Wasti verkade kunna ha samma framåtanda som hemma även när hon var med kollegorna. »Vi andra kanske inte debatterade, men när det kom till de lokala arbetena så praktiserade vi ändå fullt ut.«

Ingalill Bergsten kom att tjäna församlingen i Lundsbrunn under tre år och minns tiden med stor glädje. Hon fick även på den platsen döpa flera människor till Kristus och gladdes åt att få finnas med vid de avgörande ögonblicken i församlingsmedlemmarnas liv som exempelvis en vigsel och en begravning är. Under åren i Jung och Lundsbrunn var hon halvtidsanställd, men arbetade ändå heltid och mer än det. Efter ytterligare sju år som pastor och föreståndare i en annan pingstförsamling började krafterna ta slut. »Jag hade jobbat för mycket, för länge och i för många år, jag behövde en paus.« Det ledde till en tids sjukskrivning och sedan arbete som sjuksköterska, det blev en tid på tio år utan pastorsuppgifter. Men så kom ytterligare en kallelse, den här gången till södra Dalarna och en samarbetsförsamling mellan Missionskyrkan, Baptistsamfundet och Pingströrelsen. Ingalill svarade ja och arbetade där fram till sin pension. Det är med glädje hon tänker på att hon fick avsluta sitt yrkesverksamma liv med att återigen få tjäna som pastor och föreståndare och göra det som mest och tydligast definierat hennes kallelse och livsgärning.

6.5 Ingrid Andersson – Österfärnebo

Österfärnebo är ett samhälle med cirka 1300 invånare som ligger vackert placerad vid Dalälven, ungefär fyra mil söder om Sandviken. 1924 ordnades Sionförsamlingen som en pingstförsamling. I den ursprungliga gruppen fanns Gunnar Kvarnström, då 21 år. Man kan undra vad han hade tänkt om han vetat att hans egen dotter 67 år senare, 1991, kom att väljas till församlingens ordförande samt tjäna som pastor och föreståndare. Även om 1991 är ett avgörande år sträcker sig Ingrids engagemang och förhållande till församlingen långt innan dess.

Ingrid kan fortfarande minnas hur hon satt och dinglade med benen i bänken utan att nå ner till golvet vid församlingens möten. Som nioåring gjorde hon en frälsningsupplevelse och lät döpa sig två år senare. Hennes mor Valborg menade att hon gott kunde vänta något med dopet tills hon säkert förstod vad det innebar. Ingrid kom att ta sin tro på stort allvar. Hon minns stunden då hon första gången upplevde sig kallad till evangelist. Hon kan fortfarande peka ut platsen där skolbussen hon satt i passerade när insikten och längtan slog henne: »Jag vill gå ut och vittna och sjunga om Jesus. Där upplevde jag min kallelse«. Några år senare, i februari 1976, skulle Ingrid lämna hemmet för att gå ut som evangelist och arbeta i pingstförsamlingen i Västerås. Det var såklart med både glädje och spänning men Ingrids mamma berättade något då som blev en stark bekräftelse på att det var rätt steg att ta.

När Valborg födde sin första dotter upplevde hon att Gud sa till henne att överlåta dottern till hans tjänst. Hon sa nej av rädsla, hon hade redan förlorat ett barn genom missfall och var rädd att hon inte skulle få fler, därför kunde hon inte lova Herren att släppa taget på ett sådant sätt som ett liv i kallelse hade varit. Sedan visade det sig att hon skulle få ytterligare åtta barn varav Ingrid kom att bli det sista. Vid tiden för Ingrids födelse sa hennes mor till Gud, att »henne får du använda i din tjänst«.

Ingrid såg sig inte som någon klassisk evangelisttyp, en sådan skulle kanske ha något slags allvar och svärmod som åtföljde tjänsten, något som dock inte fanns hos Ingrid. Hon minns att en äldre man i Västerås kommenterade hennes beteende vid ett tillfälle när hon skrattade och skojade på kontoret i kyrkan: »Dra åt knuten och ner med mungiporna, du är evangelist.«

Vid ett annat tillfälle påpekade någon att hon bar långbyxor när hon borde bära kjol. På flera sätt stod hon nog ut jämfört med den äldre generationens evangelistsystrar. Hon kände tidigt en dragning till att predika och undervisa men det var inget som förväntades av henne utan hon fick fokusera på arbetet med barnen. Det hände att hon fick vittna på kvällsmötena, men aldrig från talarstolen på ett förmiddagsmöte i form av undervisning eller predikan. Det var kanske inte så att det var något uttalat motstånd mot kvinnliga förkunnare, men det satt liksom i väggarna att det inte var något som angick henne och hon fann sig i det. Någon gång under de här åren som ung evangelist minns

Ingrid att hon berättade för några andra ungdomar att hon gärna skulle vilja gå någon mer ordnad pastorsutbildning, inte bara en månadslång bibelskola som den hon gått i Stockholm. Deras ord som svar kom att få Ingrid att på något sätt ta ett stort steg tillbaka från den drömmen. »Du kan ju inte gå en pastorsutbildning, du har ingen rätt att predika, du är ju kvinna.« Ingrid minns att hon svarade med en fråga: »Men varför har Gud då lagt en längtan i mig att få predika och undervisa, om det är så fel?«

Efter tiden i Västerås tjänade hon en tid på Öland för att sedan gå bibelskola ett år i Dallas, Texas, USA

1980 återvände hon till Österfärnebo. Vid den tiden sa församlingens föreståndare upp sig och Ingrid tillfrågades om hon var villig att efterträda honom. Hon avskildes i januari 1981, men inte som pastor eller föreståndare utan som evangelist. Allteftersom tiden gick gjorde hon dock alla uppgifter som den tidigare pastorn hade gjort. Hon predikade, döpte, evangeliserade på orten med församlingsmedlemmarna och skötte om församlingen och dess behov. Till en början ledde hon inte nattvarden men efter några år anförtröddes hon också det. Förändringarna kom på något sätt lite glidande. Med tiden hette det att hon var deras pastor men någon formell titel som sådan hade hon inte de första tio åren. Det var som att de ord som sagts många år tidigare att det inte anstod henne som kvinna att vara pastor som kvinna hängde kvar. Hon hade svårt med att sätta en titel på sig själv och minns att hon brukade säga att hon tjänade *som en pastor* i församlingen.

I efterhand gör Ingrid följande reflektion: »Gentemot Gud har jag känt mig trygg, för jag vet vilken kallelse han gett mig. Men gentemot människor har jag ofta känt mig otrygg, som att jag ibland gått på tå och inte riktigt känt mig frimodig.« Ändå var förhållandet att hon inte kallades för pastor något som inte bekom henne så mycket till vardags – detsamma gällde kvinnofrågan i Pingströrelsen i stort. Ingrid hade fullt upp med allt som hörde till tjänsten i Österfärnebo, och där kände hon sig betrodde i praktiken även om titeln inte var uttalad i teorin.

Tids nog, 1991, blev hon ändå formellt vald som församlingens ordförande. Ingrid beskriver att det resulterade i att hon betraktades som pastor och föreståndare, därav kallad så i *Pingströrelsens årsbok 1992*. Dock utfördes aldrig någon formell avskiljning till pastor. Det upp-

levdes ändå som en uppmuntrande bekräftelse för Ingrid, men i praktiken blev det ingen stor förändring sett till uppgifterna hon stod i.

Det som Ingrid beskriver som sin huvudglädje är att »ge mat, ge fåren mat, ta hand om hjorden – herdeskap har legat mig varmt om hjärtat, det är det som har präglat mitt liv.«

Till Ingrids berättelse hör även att bördan av tjänsten tidvis varit så stor att hon tvingats kliva åt sidan. Vid två tillfällen har hon blivit sjukskriven för utbrändhet.

För Ingrid var det tankar om otillräcklighet som gjorde att korset upplevdes allt för tungt att bära. Hon minns en dag precis före en av dessa perioder av utbrändhet då hon på morgonen sa till sig själv: »Idag är det måndag, idag ska jag vara ledig, idag ska jag inte bry mig någonting om kyrkan, jag ska bara vara. Sen på kvällen fick jag en sådan stark ångest som kom över mig, för jag hade inte gjort någonting för Gud. Det var hemskt. Jag behövde verkligen bara få släppa allting och bara vara ifred.«

Åren efter att Ingrid blev församlingens ordförande var händelserika för församlingen. Ingrid var drivande i sammangåendet med Missionsförsamlingen på orten. De gick samman 2012 och Ingrid blev församlingens första föreståndare. Efter det som Ingrid beskriver som »mycket tråkigheter« kom hon att lämna både tjänst och församling. Sedan några år tillbaka har hon dock börjat närma sig gemenskapen igen men står inte med som medlem.

Ingrid menar att mycket av det som tyngt ner henne främst har haft med henne själv och hennes bakgrund att göra snarare än församlingen. Det bottnar i en bristande självkänsla. I efterhand kan hon se hur det fanns ett starkt »du måste« ända från uppväxten som hon har kommit att bära med sig. Hon minns när hon som barn fick förklarat för sig av sin mor att »du är frälst för att andra ska bli frälsta. Man hade ett ansvar som var så tungt. Det var ett ansvar som jag behövde få bli fri ifrån, för jag kan ju inte frälsa Österfärnebo! Men ändå var det nästan så att man varje gång någon dog kände, ojoj, nu har den dött. Har jag pratat med den? Det går ju inte, det håller man inte för. Jag har fått landa i att jag gör det lilla jag kan, och det räcker.«

Kravet hon upplevde i församlingstjänsten var väsensskilt från kallelseupplevelsen på bussen som fjortonåring, då var det ett »jag vill, jag hade en längtan«. Sedan blev det alltså ett »du ska« som kom att tynga ned henne hårt. »Man har haft en negativ syn på sig själv och inte

tyckt att man har kunnat nånting, det gräver ur en själ för man har tänkt att man skulle kunna göra så mycket, mycket mer.« Nu på äldre dagar upplever Ingrid att hon återigen har fått landa i Guds knä. Hon har känt det som Guds röst sagt till henne: »Ingrid, du är älskad, och gör du ingenting mer i resten av ditt liv, så är du ändå älskad.« Hon konstaterar: »Jag har fått landa igen i att jag får vara ett Guds barn. Med detta har jag vuxit och landat i en trygghet.«

6.6 Marianne Andréas – Billdal

Marianne Andréas har redan figurerat i uppsatsen om Wasti Feldt som informant men också i de historiska källor som rör Gileadförsamlingen i slutet av 70-talet och i början av 80-talet. Marianne var en nära vän till Wasti Feldt, som var en av dem som uppmuntrade Marianne och stöttade henne då hon tillträdde tjänsten som pastor och föreståndare i Billdals pingstförsamling.

Marianne och hennes make Krister hade tillbringat några år i Finland där han jobbat vid en teologisk skola och Marianne hade läst en flerårig pastorsutbildning. 1989 bodde de åter i Göteborg och sökte bostad. De fick tips om att pastorsbostaden i Billdals pingstförsamling fanns tillgänglig och i samband med att de tittade på den så uppstod en positiv kontakt. Församlingen sökte pastor och såg gärna att en barnfamilj kom till dem. Här fanns det helt plötsligt en pastor som ville bo i deras pastorsbostad, det verkade vara Guds ledning och samordning att hon också skulle ha tjänsten.

Hösten 1989 fick så Marianne Andréas frågan om att anta kallelsen som församlingens föreståndare. Något som hon med glädje bejakade, hon minns att det kändes »fantastiskt«, det var nämligen något hon förberett sig för och anat att Gud ville för henne sedan länge.

Marianne var uppväxt i en varmt kristen familj med relationer och kopplingar till olika kyrkofamiljer. En tid var hon engagerad i Missionskyrkans barn- och ungdomsverksamhet och hade en farbror som var präst i Svenska kyrkan. Som barn gjorde hon en stark frälsningserfarenhet och minns att hon upplevde att Gud hade en plan för hennes liv och hade gett henne gåvan att undervisa. Som ung vuxen drogs Marianne till tanken att hon skulle kunna tjäna som präst eller pastor. Hon minns att hennes farbror, Per-Olov Ahrén, dåvarande biskop i

Lund, uppmuntrade henne att söka sig till en pastorsutbildning som kunde leda till en tjänst i någon frikyrka. Som för många unga vuxna var tankarna kring yrkesliv starkt närvarande och även fast hon hade viljan att välja en teologisk utbildningsväg så fanns det ingen given väg som passade med livet i övrigt. Marianne kom att söka till lärarhögskolan, det var den väg som låg öppen och som stämde med hennes gåvor och fallenhet.

Tankarna om att tjäna i församling avtog dock inte. Att vara i tjänst och ha en anställning är ju inte samma sak, och när Marianne kom med i Gileadförsamlingen i Göteborg så var det som en helhjärtad och engagerad medlem. Församlingen bedrev bibelskola som Marianne bevistade på sin fritid. Den löpte över flera år och gav en gedigen grund. I efterhand känns det tydligt att även om hon som ung vuxen valde en annan yrkesutbildning så var det något i henne som fortsatt sökte att få önskan om en teologisk utbildning uppfylld. Vägarna som lärare eller pastor vilka skildes åt vid studievalet, visade sig ändå löpa ganska parallellt. Under sina år som engagerad i Gileadförsamlingen kom hon att få fungera i flera olika ledarroller, exempelvis i församlingens styrelse. I de handlingar som ligger till grund för uppsatsens beskrivning av turerna med kallandet av Wasti till Gileadförsamlingen återkommer Marianne Andréas namn ofta. Ett exempel är ett arkiverat brev som vittnar om hur Marianne tog kamp för Wasti Feldt. Marianne skrev till tidningen *Dagen* och ifrågasatte varför den inte publicerat det svar som Wasti hade skrivit till en kritisk insändare om henne som tidningen hade gett utrymme för.

Marianne menar att relationen till Wasti var »helt avgörande« för hennes framtid som ledare, pastor och föreståndare.

I Billdals pingstförsamling var det andra kvinnor som var avgörande för att de kom att kalla en kvinnlig föreståndare trots att det var näst intill oprövat tidigare i rörelsen. Församlingen hade varit utsändande församling för en kvinnlig missionär vars tjänst församlingen hade iakttagit och bekräftat. Att kvinnor kunde tjäna som ledare var inte en hållning som hade något egentligt motstånd i församlingen, det var snarare tvärt om. Kallelsen av Marianne Andréas kan ses som förlängningen av en linje som de redan slagit in på av att bejaka kvinnligt ledarskap.

Ytterligare en orsak till att församlingen kan tänkas ha varit villig att fatta ett okonventionellt beslut är det faktum att det var regionens

äldsta pingstförsamling. Den hade en given plats i rörelsen och hade på det sättet inget att vare sig bevisa eller bevaka. Den slog vakt om sitt oberoende och möjligheten att fungera som en fri församling.

Marianne minns dock att det kom en del kritiska kommentarer från företrädare från omkringliggande församlingar: »Det var inte direkt något hurra här kommer en kvinnlig pastor« utan ett mer avvaktande, »Billdal gör alltid som de vill«.

Just de orden tog ändå inte så hårt på henne, hon kände sig trygg i sina gåvor och sin roll. Marianne uttrycker det som att »jag var lycklig över min tjänst i Billdal men jag var olycklig över hur det såg ut i Pingst i stort«. Det var debatterna i tidningen *Dagen* och sättet hon och andra kvinnor bemöttes på i de gemensamma ledardagarna, t.ex. predikantveckan, som drog ner glädjen. Ett tillfälle då hon kände sig osynliggjord minns Marianne särskilt:

Jag hade förberett en fråga och vi var en grupp på tre som reste till Predikantveckan tillsammans, som var överens att vi ville lägga fram den som förslag för gemensamt samtal. Men den kom aldrig upp, de starka mansrösterna som ropade ja gällande vilka av frågorna man skulle ta upp överröstade oss. Det var verkligen ett sätt att osynliggöra frågorna som låg och pyrde. Det kände jag som jättekränkande och jobbigt.

Erfarenheten tydliggjorde hur det hela tiden var männen som hade rätten att avgöra hur det skulle gå för kvinnorna. Det här var en företeelse som Marianne hade studerat i ett annat sammanhang och som framstod tydligt även i Pingströrelsen. Mariannes far var läkare och under en tid jobbade han med att bygga upp en utbildning för läkare i Oman. Vid den tiden läste Marianne teologi. Hon fick möjlighet att göra ett fältarbete och skriva en C-uppsats om de kvinnor som tog del i läkarutbildningen i Oman. Fokus var vad de kvinnliga läkarstudenterna hade för framtidsankar om sitt yrkesval i en så patriarkal kultur som den i Oman. Frågan besvarades ideligen med »det beror på vad min far, min bror, min man vill«. Uppsatsen kom att få titeln »Det beror på mannen«. Som pastor i Pingströrelsen såg Marianne hur samma sak gällde där, det var som att kvinnan inte hade myndighet eller möjlighet att själv avgöra vilken väg som hon upplevde att Gud kallade henne in på. I fallet Wasti Feldt-Johansson var Jean-Erik Mårtensson en sådan möjliggörare.

Marianne såg och uppskattade att Wasti banade en ny väg för kvinnor, men såg också hur samma väg kom att sopas igen efter henne.

Däremot så hade Wasti visat på att man kunde nå fram till en plats som pastor och föreståndare. Det ledde andra till att själva, i många fall på ett mer lågmäلت sätt och med upplevelsen av Guds konkreta ledning, hitta egna stigar som visade sig leda till samma mål.

De kvinnor med liknande framtoning som Wasti gavs inte någon plattform utan valde i många fall andra sammanhang där de fick utöva sina ledargåvor som läkare eller andra yrken. Marianne vet att det finns de som tänkte: »Jag har bara ett liv, jag kan inte stänga mig blodig«. Hon menar att det gick en hel del förlorat genom att de försvann.

Marianne Andréas kom att tjäna som föreståndare fram till 1996 då hon fick tjänst som sjukhuspastor. Hon har fortsatt att vara i kyrkliga tjänster på olika sätt, exempelvis som samordnare från frikyrkorna inom Sveriges Kristna Råd och Generalsekreterare för Frikyrkosamrådet (FSR).

6.7 Rigmor Holst – Korsberga

Rigmor Holst är en välkänd evangelist, bibellärare och predikant i många olika sammanhang. Det var en oönskad omständighet som föranledde hennes föreståndarskap, men kallelsen i sig var något som hon och andra sett sedan länge.

Korsberga ligger strax utanför Hjo i Västra Götaland, och hösten 1989 var stora förändringar på gång gällande frikyrkorna på orten. Fram tills dess fanns det tre församlingar, pingstförsamlingen i Hjo genom en utpost samt två andra tillhörande Örebromissionen och Missionsförbundet. Man hade kommit fram till att det vore bättre om församlingarna kunde gå samman, då man redan bedrev ett gemensamt barn- och ungdomsarbete och hade en gemensam kör. Tilltänkt föreståndare var pingstpastor Jalmar Holst, tillika Rigmors svärfar, som hade varit en drivande kraft för sammanslagningen. Händelsen var unik för den tiden, det skulle bli den första svenska pingstförsamlingen någonsin att gå samman med en missionsförsamling.

Mitt i det intensiva skedet inför sammanslagningen drabbades Jalmar av en stroke och man var i stort behov av någon som kunde täcka upp för honom under hans tid av återhämtning. Rigmor hade nyligen flyttat till Hjo och familjen var utökad med sonen Simon som var ungefär ett år. Även om Rigmor hade fullt upp med moderskapet så var hon ändå

villig att hjälpa till när frågan ställdes till henne om att vara behjälplig under en period av tio veckor. Dessvärre kom Jalmar inte att bli fullt återställd och efter vakanstiden önskade man att det istället var Rigmor som skulle tillträda som föreståndare för den nybildade Korsberga frikyrkoförsamling.

Rigmor kände sig förberedd för uppgiften på många olika sätt. Hon hade jobbat som bibelskollärare vid Teen Challenge sedan 1985 och även verkat vid Götabro bibelskola. En märklig sak var att hon faktiskt redan hade hunnit vara medlem i församlingar tillhörande samtliga de samfund som skulle gå samman. Rigmor kommer ursprungligen från Norge och efter flytten till Sverige var det först en missionsförsamling i Dalarna som blev hennes andliga hem. Därefter flyttade familjen till Moholm där den enda frikyrkan på orten tillhörde Örebromissionen. Väl i Hjo hade hennes make en bakgrund i Pingströrelsen och med en far som var pingstpastor blev det naturligt att de kom med i den. Utvecklingen under 2000-talet var sådan att det fanns en relativt stor rörelse av medlemmar mellan frikyrkosamfunden, men vid den här tiden var den erfarenheten ganska unik. Rigmor beskriver hur det ekumeniska var väldigt viktigt för henne och att hon hade en längtan att bygga broar mellan troende och församlingar. Särskilt på mindre orter där de skulle bli så mycket starkare och andligt rikare tillsammans. Att då få möjlighet att tjäna i en sådan församling var något som hon verkade märkligt förberedd för, trots att sammanhanget med gemensam pingst och missionsförsamling alltså var unik för tiden.

Som yngre ledare hade hon hört att hon »behövde stå under ett manligt ledarskap«, men frågorna malde, var det verkligen rätt? Visst fanns det en bekvämlighet i att acceptera en underordning och inte behöva stå som ytterst ansvarig för sin undervisning, men stämde det med det hon kunde studera i Bibeln? Hon samtalade med många runt sig och märkte att flera av dem som var för att kvinnor kunde tjäna som lärare, pastor och föreståndare var ganska liberala i många andra teologiska frågor, en hållning som Rigmor själv inte kunde förlika sig med. Under något år då frågan var särskilt levande läste hon allt hon kom över för att bilda sig en uppfattning och på kontoret i pingstkyrkan i Hjo stod en bok med orange rygg i pastorns bokhylla: »Kvinnan i frikyrkan« av Wasti Feldt-Johannson. Boken kom att bli en ögonöppnare för Rigmor, hon förstod att det inte handlar om vilket kön du har utan hur du kan få tjäna och vilken tjänst Gud kallat dig till. Hon

minns att boken betydde väldigt mycket. Wasti hade mött och bemött samma frågeställningar som Rigmor stod i och visade exempel på hur Gud aktivt valde kvinnor och kallade dem till tjänst. Hon minns att en del verkade mena att Gud alltid skulle välja männen först men om ingen sådan fanns så kunde ett undantag med en kvinna accepteras. Hon kände inte igen sig och hon kände inte igen Gud i den tanken. Det gick inte ihop med summan av Guds ord och helheten i budskapet. Var det verkligen för att alla andra män i hela världen sagt nej som frågan kommit till henne som ett andrahandsval? Så kunde det inte vara.

För Rigmor var det alltså förknippat med både vända och kamp när hon beslutade sig för att acceptera kallelsen. Hon insåg att ledarskapet hade ett pris, det väntade en verklig börda och ansvar i att bära det yttersta ledarskapet. Var det möjligt för henne som småbarnsmamma? Samtidigt kände hon också att det var så viktigt att någon tog just den rollen, den behövdes, och varför skulle hon då inte vara villig att betala det priset? Hon ville också vara säker på att det var Guds väg och vilja för henne. Rigmor minns att hennes make för tillfället var på en annan ort för att jobba och när hon ringde honom visade det sig att han hade blivit inbjuden till en bönegrupp och de var just samlade för bön. De bad för situationen och en av de närvarande upplevde ett profetiskt tilltal om Guds bekräftelse. Rigmor hade också växt upp med en varmt troende farfar och farmor, och redan från hennes födsel hade farmodern fått ett tilltal om att särskilt be för Rigmor, som kom att bli den första av hennes barnbarn som blev frälst. Om det var någon som lärde Rigmor läsa Bibeln och visade på ett levande lärjungaskap så var det farmor Ellen Arnolda. Hon var ett exempel på kvinnligt ledarskap i vars fotspår Rigmor också kunde se en väg.

Den nya församlingen i Korsberga kom att bli omskriven, det var mycket som var nytt. Att både göra gemensam sak med Missionskyrkan och dessutom kalla kvinnlig pastor, väckte uppståndelse. Rigmor minns att hon blev väldigt besviken på tidningen *Dagen* och även dess chefredaktör Olof Djurfeldt för att de skrev att församlingen skulle tillämpa dubbla dop, vilket inte stämde. Vid ett senare tillfälle fick Djurfeldt vetskap om Rigmors irritation kring detta och sökte upprättelse av deras relation och bad om ursäkt. De träffades enskilt för att tala ut och efter det upplevde Rigmor stort stöd från Olof: »Han var en av dem som uppmuntrade mig väldigt mycket sen' i min tjänst och kom att bli en av mina förebedjare.«

När hon tänker tillbaka på den tiden så var det både andras tystnad och ovilja att prata likaväl som någons ord som orsakade sår som skulle ta lång tid att läka. Rigmor minns ett tillfälle då hon besökte predikantveckan. Hon satt tillsammans med en kvinna som fungerat som missionär och haft en apostolisk tjänst i Asien. Där hade kvinnan grundat flera församlingar och tillsatt ledare. Väl hemma fick hon inte ens sitta med vid styrelsemötena, det kändes så skevt.

I mötet där de satt fanns det möjlighet för församlingen att ställa frågor till presidiet, och några av dessa skulle föras upp till gemensamt samtal i ämnet. En fråga som ställdes rörde just hur man skulle behandla de kvinnliga ledarna, men den välrenommerade föreståndaren som vid detta tillfälle var presidiets ordförande svarade att frågan var ointressant. Även den brodern är någon som Rigmor känner stöd från nu och som har ändrat sin hållning, men då var det locket på för samtal.

Ord som ändå uttalades om kvinnligt ledarskap pastorer emellan var ofta kritik av olika slag. »Vid ett tillfälle kom en manlig predikant fram till mig och frågade om jag verkligen trodde att jag hade den Helige Ande med mig när jag lämnar man och barn för att fara land och rike runt för att predika? Det tog mig stenhårt alltså.« Själv var personen far till sex barn och hade också ett intensivt reseschema men det var tydligen inte något som Anden hade betänkligheter kring. Händelsen skedde på en dag för ledare i Jönköping och Rigmor minns att de stod där i en ring och pratade när orden uttalades. »Jag blev så chockad av hans fråga mitt ibland de andra ledarna.« Norris Leffler, föreståndaren för Pingst Jönköping vid den tiden, hade hört vad som sagts. Han gick fram till henne, lade armen om hennes axel och sa: »Där Gud öppnar dörrar för dig Rigmor, där går du in och där han stänger där stannar du.« Även dessa ord uttalades inför de andra och det var ett stöd som kändes värdefullt att få.

Rigmor tjänade som föreståndare i Korsberga i nästan fyra år, 1989–1992. Det var delvis kampfyllda år men också mycket glädje. Rigmor minns känslan av att vilja bevisa att hon kunde leverera som föreståndare samtidigt som hon tog hand om hem och familj. Undermedvetet ville hon nog inte ge någon en anledning att klanka ner på henne med anklagelser om att hon försummade något. Det skapade en stor press. Kanske var det en kamp lika mycket mot sin självbild som andras åsikter, men en kamp var det likafullt. Ändå minns Rigmor åren med

tacksamhet både till Gud och till församlingen som lät henne växa i ledarskap. Det var ju hennes första föreståndartjänst och hon fattade såklart beslut som en mer erfaren ledare kanske inte skulle gjort. Vid ett tillfälle blev hon kontaktad av ledaren för den lokala dansbanan som frågade om inte församlingen ville komma och ta ansvar för innehållet i den paus som brukade vara mellan akterna. Det var nog den offensiva evangelisten i henne, snarare än den vana styrelseräven, som glatt sa att det gjorde de så gärna! På ett bräde bokade hon så in församlingens medlemmar som ansvariga för varje lördag hela perioden från maj till september!

Rigmor tror i efterhand att medlemmarnas öppenhet för henne som föreståndare grundade sig i det stöd som hennes svärfar hade gett henne, även offentligt. Ett annat skäl var att kvinnan hade en mycket friare ställning som ledare i Örebromissionen och Missionskyrkan. Många av medlemmarna i församlingen hade ju tillhört de två församlingarna i Korsberga som tillhörde dessa samfund. Från deras perspektiv så handlade det inte så mycket om att hon var kvinna utan att de upplevde att hon var rätt person, kallad för uppdraget.

Fotografier på fem kvinnliga föreståndare

Informanterna har ombetts att bidra med en bild på sig själva som gärna fick anknyta till den verksamhetstid som intervjuerna behandlar.

Eija Aztor tillsammans med tidigare föreståndare framför kyrkan i Vireda 1990. Från vänster: Olle Andersson, Rune Jansson, Ebbe Melin och Nils Hjälmback.

Ingrid Andersson porträtterad 1979.

Marianne Andreas från ett tidningsurklipp 1989.

Rigmor Holst med sonen
Simon 1991.

Ingalill Bergsten arbetar med bygget av
en dopgrav 1988.

HEMMETS HÄROLD P5228

SYSTRARNA Feldt

Bibels hjältar vi mö-
ta ovan där — Jag önskar få se Jesus först
av allt — Säg skall
det bli stjärnor —

Bilden visar det skivomslag
som användes för systrarna
Fältdts sista grammofonskiva.

Se sida 37.

Lägg märke till de ditritade
baskerliknande hattarna!

Källförteckning

Arkivmaterial

GÖTEBORG

Gileadförsamlingens arkiv (GA)

Brev och övriga handlingar

Brev till tidningen *Dagen* 1979-05-05

Brev till Gileadförsamlingens styrelse från Mårtensson, 1979-05-30

Mårtensson Kompendium om lekmannakyrkan

Svarsbrev adresserat Gileadförsamlingen från Ingham

Brev till Gileadförsamlingens styrelse 1979-04-08

Brev till vigselnämnden med utdrag ur församlingsmötesprotokoll
1982-04-19

Församlingstidningen *Balsam*

1979 nr 1-2

1980 nr 2 och nr 4

1981 nr 3

1982 nr 2, 3 och december

Protokoll

Protokoll församlingsmöte Gileadförsamlingen 1979-12-01

Protokoll styrelsemöte Gileadförsamlingen 1980-03-15

Årsberättelser

Årsberättelse 1977 Gileadförsamlingen 1978-01-08

Årsberättelse 1979 Gileadförsamlingen 1980-01-05

Årsberättelse 1980 Gileadförsamlingen 1981-01-06

Årsberättelse 1981 Gileadförsamlingen 1982-01-06

Årsberättelse 1983 Gileadförsamlingen 1984-01-06

STOCKHOLM

Riksarkivet (RA)

Frälsningsarméns Officersskola arkiv (FaOsa): F 1: 421

Slutrapport Krigsskolan Vasti Feldt

Frälsningsarméns huvudarkiv (FaHa): F 45:163, akt 4131

Officerskort Vasti Maj-Britt Feldt

Brev Frideborg Feldt 1951-07-15

Brev Vasti Feldt 1951-07-26

Utredning Frälsningsarmén 1951-08-08

Brev E Assarson 1951-08-18

Pingstarkivet Alvik (PA)

Protokoll pingstförsamlingarnas vigselnämnd 1981-12-09

Protokoll pingstförsamlingarnas vigselnämnd 1982-06-17

Digitala källor

Bergh, Jenny och Carlson, Anethe 2013, *Jämställdhet i pingströrelsen*.

<https://pingstung.se/wpcontent/uploads/2017/09/J%C3%A4mst%C3%A4lldhet-i-pingstr%C3%B6relsen.pdf>

Facebook.com – Pingstsverige. 2019

<https://www.facebook.com/pingstsverige/photos/a.527222873956269/2860001910678342> (enligt 2023-03-20)

Frikyrkopodden

Avsnitt 26 och 27

Wikipedia – IBRA Media. 2021

https://sv.wikipedia.org/wiki/IBRA_Media (enligt 2023-03-20)

Wikipedia – Rönnskärsverken. 2021.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Rönnskärsverken> (enligt 2023-03-20)

Intervjuer

Bernt Ljungquist (f.d. ordförande Gileadförsamlingen), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed. Motala, 2023-03-07

Bertil Divert (major i Frälsningsarmén), inspelad intervju av Mattias Sennehed, Linköping 2023-01-16

Britt Sandberg (pastor i Pingströrelsen), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Linköping 2023-01-17

Christer och Marianne Andréas (f.d. medarbetare i Gileadförsamlingen), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Linköping, 2023-02-09

David Johansson (f.d. föreståndare i Gileadförsamlingen), telefonintervju av Mattias Sennehed. Motala, 2023-03-20

Eija Aztor (f.d. föreståndare Vireda), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Motala, 2023-06-27

Gurli Feldt (syster till Wasti Feldt-Johansson), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed. Linköping, 2022-12-27

Gurli Feldt (syster till Wasti Feldt-Johansson), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed. Motala, 2023-01-18

Gurli Feldt (syster till Wasti Feldt-Johansson), telefonintervju av Mattias Sennehed. Motala, 2023-03-20

Ingalill Bergsten (f.d. föreståndare Lundsbrunn) inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Motala, 2023-08-24

Ingrid Andersson (f.d. föreståndare Österfärnebo) inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Motala, 2023-07-03

Kerstin Johansson (dotter till Allan Johansson), inspelad intervju av Mattias Sennehed. Linköping, 2022-12-27

Marianne Boo (pastor i Pingströrelsen), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed. Göteborg, 2023-01-12

Marianne Andréas (fd. föreståndare Billdal) inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Motala, 2023-08-24

Rigmor Holst (fd. föreståndare Korsberga) inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed, Motala, 2023-08-23

Urban Thoms (journalist), inspelad telefonintervju av Mattias Sennehed. Linköping, 2022-01-05

Tidskrifter

Dagen, 1948-04-03. (Lewi Pethrus, ledartext om pingstväckelsens motståndskraft mot splittring)

Dagen, 1979-01-16. (Reportage om Svenska kyrkan och kvinnliga präster)

Dagen, 1979-07-31. »Snart dags för kvinnliga pastorer i Pingströrelsen«

Dagen, 1979-10-16. »Bibelns syn på könsroller«

Dagen, 1979-11-28. (Olof Djurfeldt, recension av *Kvinnan i Frikyrkan*).

Dagen, 1981-02-13. »Kvinnorna och Paulus«

Dagen, 1999-09-07. »Wasti Feldt gick i täten för rörelsens kvinnor«

Dagen, 2012-07-13. »Pingströrelsens första kvinnliga pastor död«

Evangelii Härold, nr 36 1951-07-19. «Lapplandsvecka«

Evangelii Härold, nr 31 1956-08-02. «Samtalsmöten«

Evangelii Härold, nr 43, 1956-10-25. (Predikoturer)

Evangelii Härold, nr 50, 1956-12-13. (Predikoturer)

Evangelii Härold, nr 13, 1957-03-28. (Annons för skiva: Systrarna Feldt)

Evangelii Härold, nr 3, 1958-01-16. »Åter i Afrika«

Evangelii Härold, nr 5, 1958-01-30. (Tablå Ibra Radio).

Evangelii Härold, nr 15, 1961-04-13. (Predikoturer)

Evangelii Härold, nr 3, 1965-01-21. (Predikoturer)

Evangelii Härold, nr.15 1965-04-15. (Predikoturer)

Göteborgsposten, 1980-09-08. »Hon blev pingstkyrkans första kvinnliga pastor«

Tryckt litteratur

Alvarsson, Jan-Åke 2014, *Om pingströrelsen – essäer, översikter och analyser*. Studia pentecostalia Upsaliensis; 1. Skellefteå: Artos.

Andersson, J Erik 2021, *Axel B. Svensson – missionsledare och redaktör med internationellt engagemang*. Helsingborg: BV-förlag.

Bourdieu, Pierre 2000, *Konstens regler*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.

Broady, Donald 1998. *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Skeptronhäften /Skeptron Occasional Papers nr 15. Uppsala: Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, ILU, Univ.

- Eckerby, Roland 2007, »Olärd och andefylld eller lärd och andefattig?« i Waern, 186–299.
- Feldt-Johansson, Wasti 1979, *Kvinnan i frikyrkan*. Vällingby: Harriers bokförlag.
- Gunner, Gunilla 2003, *Nelly Hall, uppturen och ifrågasatt*. Uppsala: Svenska institutet för missionsforskning.
- Halldorf, Joel 2010. *Regn, regn färdas över oss. Algot Niklasson och förnyelseväckelsen inom Pingströrelsen 1950–1951*. Stockholm: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning.
- Halldorf, Joel 2017, *Biskop Lewi Pethrus – biografi över ett ledarskap*. Skellefteå: Artos.
- Halldorf, Einar, Carl A Almroth, m.fl. (red.) 1939. *Minnesskrift över Gileadförsamlingen Göteborg 1919–1939*. Göteborg: Erlanders Boktryckeri.
- Hirdman, Yvonne 2001, *Genus – om det stabila föränderliga former*. Lund: Liber.
- Josefsson, Ulrik 2005, *Liv och över nog: den tidiga pingströrelsens spiritualitet*. Bibliotheca theologiae practicae 77. Skellefteå: Artos.
- Josefsson, Ulrik 2007, »Vi förkunnar ett fulltonigt evangelium. Pingströrelsens lära och liv« i Waern, 11–24.
- Lagerlöf-Nilsson, Ulrika 2010, *Med lust och bävan. Vägen till biskopsstolen inom Svenska kyrkan under 1900-talet*. Göteborg: Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet.
- Larsson, Mats 2015, *Vi kristna unga kvinnor: Askers Jungfruförening 1865–1903 – identitet och intersektionalitet*. Studia historico-ecclesiastica Upsaliensia 48. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Lindberg, Alf 1991, *Förkunnarna och deras utbildning. Utbildningsfrågan inom Pingströrelsen, Lewi Pethrus ideologiska roll och de kvinnliga förkunnarnas situation*. Lund: Lund Univ. press.
- Lundgren, Ivar 2007, »Pingstvännerna in i partipolitiken«, i Waern, Claes (red.). *Pingströrelsen – händelser och utveckling under 1900-talet*. Örebro: Libris, 220–255.
- McClendon, James William Jr. 2002. *Biography as Theology*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers.
- Nilsson, Nils-Olov 1996, *Contextualization and Literalism in the Female Debate in the Swedish and the Norwegian Pentecostal Movements 1978–*

1995. Dothan: Bethany Theological Seminary, Dothan, Ala. Rekv. Gm UMI Dissertation Services, Ann Arbor, Mich.
- Nyberg Oskarsson, Gunilla 2007, »Kvinnorna marginaliserades när väckelsen etablerats«, i Waern, 266–285.
- Mårtensson, Jean-Erik 1975, *Vi i Pingstkyrkan och de andra kristna, eller sången om Jesu »massa syskon som tycker om varann«*. Mariehamn: Missionshandelns i Mariehamns förlag.
- Ohlsson, Birger 1984, *Budskap och profetord*. Örebro: Evangeliuppress.
- Sahlberg, Carl-Erik 2009, *Pingströrelsen och tidningen Dagen. Från sekt till kristet samhälle 1907–1963*. Skrifter utgivna av Stockholm: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning.
- Synan, Vinson & Amos Young (red.) 2017. *Global Renewal Christianity*. Lake Mary, Florida: Charisma house group.
- Vondey, Wolfgang 2017, *Pentecostal Theology: Living the Full Gospel*. London: T&T CLARK.
- Waern, Claes (red.) 2007, *Pingströrelsen – verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Örebro: Libris.

Uppsatser

- Björk, Annica. 2009, *Ledarskap i svenska Pingstförsamlingar, då och nu*. C-uppsats, Teologiska högskolan Stockholm.
- Brandin, Rose-Marie 1979, *Kvinnlig pastor, vara eller inte vara det är frågan*. C-uppsats. Örebro Missionsskola.
- Kenne, Håkan 2023, *Som att binda en elefant med spindelväv – en undersökning om kvinnor som förkunnare och ledare i tre svenska frikyrkor*. Masteruppsats, Akademi för ledarskap och teologi.
- Mörling, Lydia 2001, *Född att tjäna – fri att leda: Analys av debatten i tidningen Dagen 1978–1991 om kvinnligt ledarskap i Pingströrelsen*. D-uppsats, Södertörns högskola.

Vetenskapliga artiklar

- Nilsson, Nils-Olof 2000, »The Debate on Women's Ministry in the Swedish Pentecostal Movement: Summary and Analysis« i *Pneuma: The Journal of the Society for Pentecostal Studies* 22, 61–83.

Nyberg Oskarsson, Gunilla 2008, »I Lucy Farrows fotspår – svenska kvinnor möter den tidiga pentekostala rörelsen.« i *ÖTH rapport 26*, 78–88.

Övrigt material

Fotografi, sida 22. Familjen Feldt. Privat ägo Gurli Feldt

Fotografi, sida 41. Familjen Feldt-Johansson, 1969. Privat ägo Gurli Feldt.

Fotografi, sida 44. Feldt-Johansson med bok. Källa okänd

Fotografi sida 94. Eija Aztor 1990. Privat ägo Eija Aztor.

Fotografi sida 95. Ingalill Bergsten 1988. Privat ägo Ingalill Bergsten.

Fotografi sida 94. Ingrid Andersson 1979. Privat ägo Ingrid Andersson.

Fotografi sida 94 Marianne Andréas 1989. Privat ägo Marianne Andréas.

Fotografi sida 95. Rigmor Holst (Simon Holst) 1991. Privat ägo Rigmor Holst.

Skrifter utgivna av Insamlingsstiftelsen för pingstforskning

1. Bertil Carlsson, *Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen* (2008); nyutgåva
2. Bertil Carlsson, *Organizations and Decision Procedures within the Swedish Pentecostal Movement* (2008); nyutgåva
3. Bertil Carlsson, *Vårt behov av sanning* (2008)
4. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen och tidningen Dagen – från sekt till kristet samhälle 1907–1963* (2009); nyutgåva
5. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen, kyrkorna och samhället – en studie kring tidningen Dagen 1964–1974* (2009); nyutgåva
6. Rhode Struble, *Den samfundsfria församlingen och de karismatiska gåvorna och tjänsterna. Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907–1947* (2009); nyutgåva
7. *Pingstväckelsens riktlinjer* (2016/2009); nyutgåva, redaktionell text uppdaterad 2016
8. Börje Norlén och Georg Kjellberg, *Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling på 1950-talet* (2010); nyutgåva
9. Joel Halldorf, *Regn, regn färdas över oss. Algot Niklasson och förnyelseväckelsen inom svensk pingströrelse 1950–1951* (2010); nyutgåva
10. Torsten Bergsten, *Pingströrelsen förr och nu. Valda publikationer 1947–2002 med anknytning till Pingströrelsens historia och tankevärld* (2010)
11. Marianne och Roland Gäreskog, *Lewi Pethrus i konflikt. Om några konflikter år 1929 mellan Lewi Pethrus och kända personer inom Pingströrelsen* (2010)
12. Nils-Eije Stävare, *Georg Gustafsson – församlingsledare, predikant och förebedjare inom den svenska Pingströrelsen* (2011); nyutgåva
13. Marianne och Roland Gäreskog, *Sprängbataljonen. En tidig pingströrelse* (2011)

14. Magnus Wahlström, *Forskning och självreflektion i Pingströrelsen 1973–2008. En sammanställning av reaktioner i tidningar och tidskrifter på flera av de större forskningsarbeten som gjorts inom Pingströrelsen* (2012)
15. Carl-Gustav Carlsson, *Människan, samhället och Gud. Grunddrag i Lewi Pethrus kristendomsuppfattning* (2013); nyutgåva
16. Roland Gäreskog, *Pingstväckelsen inom Metodistkyrkan i Sverige åren 1907–1922* (2013)
17. Roland Gäreskog, *Andrew Ek. Några skeden i hans liv som missionär, predikant och nödhjälpsarbetare* (2015)
18. Magnus Wahlström (red.), *Andens dop och nådegåvorna. Ett ekumeniskt »pingstmöte« i Stockholm 1918. Referat från mötet med efterskrift om ekumeniska ansatser i den unga pingstväckelsen.* (2016)
19. Roland Gäreskog, *Om Pingstväckelsens riktlinjer. Anteckningar om skriften och den tidiga pingstväckelsen i Tyskland* (2016)
20. Roland Gäreskog, *Utanför lägret. En berättelse om missionären och evangelisten Otto Witt* (2017)
21. Gunilla Nyberg Oskarsson, *Svensk pingstmission i Burundi 1935–1985* (2020)
22. Marianne och Roland Gäreskog, *De pingstbetonade. En pingströrelse inom Svenska Missionsförbundet* (2020)
23. Göran Gustafson, *Kampen om de redan frälsta. Svenska Missionsförbundet och pingstväckelsen i konflikt under 1920- och 1930-talet; nyutgåva* (2023)
24. Mattias Sennehed, *Wasti Feldt – forskningsbiografi om kvinnligt föreståndarskap i Pingströrelsen* (2023)